

ROBERT KMIECIAK
PAWEŁ ANTKOWIAK
ADAM JASKULSKI

**POŻĄDANY KIERUNEK ZMIAN MODELU
SAMORZĄDU GOSPODARCZEGO
W POLSCE**

Rozważania na podstawie projektu
ustawy o izbach przemysłowo-handlowych

Ogólnopolskiej Federacji Przedsiębiorców
i Pracodawców PRZEDSIĘBIORCY.PL

WYDAWNICTWO NAUKOWE WNPiD UAM
WARSZAWA – POZNAŃ 2016

Recenzenci:

prof. UAM dr hab. Andrzej Stelmach

prof. UAM dr hab. Maciej Walkowski

© Copyright by Wydawnictwo Naukowe
Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa
Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ul. Umultowska 89a, 61-614 Poznań

ISBN 978-83-62907-95-3

Skład: Filip Biały

Projekt okładki: Monika Jabłońska

Spis treści

Wstęp	4
ROZDZIAŁ I	
Pojęcie i istota samorządu gospodarczego	9
ROZDZIAŁ II	
Samorząd gospodarczy a samorząd zawodowy – zakres pojęć i wzajemne relacje	17
ROZDZIAŁ III	
Historyczny proces kształtowania się polskiego samorządu gospodarczego w postaci izb przemysłowo-handlowych	26
ROZDZIAŁ IV	
Izby przemysłowo-handlowe w państwach Unii Europejskiej	54
1. Francuskie izby handlu i przemysłu	56
2. Niemieckie izby przemysłowo-handlowe.....	65
ROZDZIAŁ V	
Obecny stan prawny dotyczący zasad funkcjonowania izb gospodarczych w Polsce	73
ROZDZIAŁ VI	
Podstawowe założenia projektu ustawy	79
ROZDZIAŁ VII	
Projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych	96
Bibliografia	154

Wstęp

Jednym z fundamentów systemu politycznego państwa demokratycznego jest samorząd, który uznać należy za egzemplifikację procesu decentralizacji. Samorząd we wszystkich jego formach jest gwarantem partycypacji obywateli w sprawowaniu władzy publicznej. Kluczową rolę w działaniach zmierzających do upodmiotowienia społeczności lokalnych odgrywa rzecz jasna samorząd terytorialny, który już od ponad ćwierćwiecza stanowi ważny element modelu ustrojowego Polski. Warto w tym miejscu przypomnieć, że 8 marca 1990 r. została uchwalona ustawa o samorządzie terytorialnym (obecnie gminnym), która doprowadziła do restytucji zjawiska władzy lokalnej w Polsce, a zarazem stanowiła pierwszy krok do dalszych reform samorządowych zwieńczonych ustanowieniem samorządu powiatowego i wojewódzkiego. W efekcie ich wdrażania z dniem 1 stycznia 1999 r. wprowadzono zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami stały się gminy, powiaty i województwa. Tak dalece posunięta decentralizacja wykreowała samorząd na wszystkich szczeblach zarządzania¹.

System trójszczeblowego samorządu terytorialnego jest zatem efektem wieloletniego procesu reform. Widać jednak coraz wyraźniej, że sukcesywnie wyczerpuje się tradycyjna formuła prowadzenia polityki lokalnej. Wydaje się, że należy intensywniej włączać inne – zewnętrzne podmioty do struktur

¹ R. Kmieciak, *Samorząd zawodowy i gospodarczy w Polsce po 1989 roku*, „Przegląd Politologiczny” 2011, nr 4, s. 49.

zarządczych po to, aby usprawnić i zracjonalizować proces podejmowania decyzji publicznych, co bezpośrednio przekłada się na rozwój społeczno-gospodarczy danego obszaru. Odpowiedzią na takie zapotrzebowanie jest koncepcja *local governance*, natomiast grupą społeczną, która powinna mieć wpływ na podejmowanie decyzji publicznych w sferze gospodarczej są bez wątpienia przedsiębiorcy².

W tradycyjnym rozumieniu, podział ról w życiu społecznym jest jasno określony. Administracja samorządowa ze względu na swoją pozycję ustrojową, posiadane kompetencje oraz możliwości rozwojowe sprawuje władzę na danym terytorium i wykonuje zadania publiczne. Z kolei przedsiębiorcy, co należy uznać za rzecz naturalną, dążą do wypracowania zysku. Dysponują oni odpowiednimi zasobami finansowymi, a ich doświadczenia gospodarcze stanowią nieocenioną wartość³. Tego typu dychotomia wydaje się być jednak dzisiaj anachronizmem. Środowisko przedsiębiorców powinno w znacznie większym stopniu wpływać na decyzje dotyczące sfery społeczno-gospodarczej. Optymalnym rozwiązaniem jest w tym względzie jego zorganizowanie w ramach samorządu korporacyjnego, którego jednostką jest związek osób o przymusowym charakterze członkostwa. Innymi słowy należy

² P. Antkowiak., *Teoretyczne i praktyczne aspekty tworzenia partnerstwa lokalnego jako nowej metody zarządzania publicznego*, [w:] *Subregionalny Katalog Zmian Gospodarczych i Mechanizmów Zaradczych. Region północno-wschodniej Wielkopolski*, pod red. P. Antkowiaka, Poznań 2013, s. 15-32; A. Kołomycew, *Partnerstwa międzysektorowe na poziomie lokalnym. Uwarunkowania rozwoju Lokalnych Grup Działania w województwie podkarpackim*, [w:] *Polska i Europa wobec wyzwań współczesnego świata. Doświadczenia i perspektywy rozwoju samorządu terytorialnego i zawodowego*, pod red. P. Antkowiaka, Toruń 2014, s. 82-103.

³ D. Polakowski, *Strategia rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym w oparciu o partycypację społeczną*, [w:] *Partnerstwo lokalne jako strategia rozwiązywania problemów społecznych*, pod red. A. Frączkiewicz-Wronki, Katowice 2012, s. 143-166.

w Polsce utworzyć powszechny samorząd gospodarczy.

W badaniach dotyczących procesów decentralizacyjnych, które zachodzą w naszym kraju niestety niewiele miejsca poświęca się samorządowi gospodarczemu. Od początku przemian ustrojowych trwa bezowocna dyskusja dotycząca jego miejsca w systemie władzy lokalnej. Obecnie obowiązujące regulacje prawne nie zapewniają izbom gospodarczym pozycji związków publicznoprawnych. Opierają się one na fakultatywnym charakterze więzi łączących przedsiębiorców, co jest główną przyczyną słabości rodzimego samorządu gospodarczego, a właściwie quasi-samorządu gospodarczego. Brak tego typu struktur w sferze instytucji publicznych jest głównym powodem ich marginalizowania przez władze rządowe i samorządowe, które nie widzą potrzeby czynienia jakichkolwiek koncesji na rzecz rozproszonego środowiska gospodarczego.

Prezentowana książka stanowi z jednej strony próbę uporządkowania w dalszym ciągu dosyć powierzchownej wiedzy z zakresu samorządu gospodarczego, która od lat obniża jakość prowadzonej w Polsce debaty na temat potrzeby utworzenia reprezentacji środowiska przedsiębiorców, natomiast z drugiej strony zawiera projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych. Wspomniany projekt jest efektem pracy naukowców związanych z Zakładem Badań Władzy Lokalnej i Samorządu Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Prezentowane w nim treści odnoszą się do bogatego dorobku historycznego rodzimego samorządu gospodarczego, a także do rozwiązań formalnoprawnych będących od lat źródłem powodzenia i dynamicznego rozwoju społeczno-gospodarczego państw Unii Europejskiej.

Z przykrością należy odnotować, że jakość propozycji legislacyjnych, jakie pojawiały się w naszym kraju po 1989 r.

pozostawia wiele do życzenia. Trudno oprzeć się smutnej refleksji, że spowodowane to było albo niedostatecznym zrozumieniem ze strony klasy politycznej istoty samorządu gospodarczego, albo wynikiem przemyślanej taktyki, mającej na celu pełne kontrolowanie dostępu do decyzji o charakterze gospodarczym. Na tym tle wyróżnia się *Obywatelski projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych* przygotowany w 2007 r. przez zespół kierowany przez prof. dr. hab. Stanisława Wykrętowicza. Była to wówczas pierwsza spójna propozycja legislacyjna, która traktowała izby przemysłowo-handlowe jako korporacje publicznoprawne o obligatoryjnym członkostwie. Projekt ten stanowił kluczowy punkt odniesienia dla autorów ustawy będącej integralną częścią niniejszej publikacji. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na szczególną rolę Profesora Stanisława Wykrętowicza, który jako pierwszy – po wielu latach przerwy – podjął tematykę samorządu gospodarczego w Polsce. Ponad wszelką wątpliwość Profesora Wykrętowicza można uznać za najważniejszego po II wojnie światowej znawcę powyższej tematyki i twórcę poznańskiej szkoły samorządu gospodarczego.

Przygotowanie i upowszechnienie tekstu ustawy o izbach przemysłowo-handlowych byłoby bardzo utrudnione bez wsparcia środowiska gospodarczego. Wielkie słowa uznania należy skierować do władz *Ogólnopolskiej Federacji Przedsiębiorców i Pracodawców – Przedsiębiorcy.pl*, których zaangażowanie i determinacja umożliwiły akcelerację prac nad prezentowaną książką, a przede wszystkim projektem ustawy. Szczególne podziękowania autorzy składają Panom Prezesom Robertowi Składowskiemu i Andrzejowi Stępniewskiemu, których wiara w powodzenie działań zmierzających do utworzenia powszechnego samorządu gospodarczego jest niezwykle inspirująca i rodzi nadzieję na realizację tego tak ważnego dla polskiego środowiska gospodarczego projektu. Do tego potrzebna jest

jednak ugruntowana wiedza na temat samorządu i solidarność polskich przedsiębiorców, bowiem administracja publiczna z dużą rezerwą odnosi się do perspektywy przekazania części kompetencji samorządowi gospodarczemu. Dystans ten dotyczy w równym stopniu rządu, jak i samorządu terytorialnego, który nie chce pozbywać się części uprawnień i związanych z tym możliwości generowania przychodów budżetowych. Doraźny interes nie może jednak przesłaniać celu strategicznego, jakim jest zbudowanie społeczeństwa obywatelskiego realizującego swoje potrzeby w ramach demokratycznego, opartego na szerokiej decentralizacji państwa. W takim ujęciu funkcjonowania władz publicznych musi się znaleźć miejsce dla samorządu gospodarczego, którego przesłanie, podobnie jak innych form samorządu, wynika z zasady subsydiarności.

ROZDZIAŁ I

Pojęcie i istota samorządu gospodarczego

Szeroko rozumiany samorząd jest bez wątpienia ważnym elementem systemu władzy publicznej. Szczególną rolę odgrywa rzecz jasna samorząd terytorialny obejmujący, w tradycyjnym ujęciu, tylko te grupy społeczne i ich reprezentacje, które powołane zostały przez przepisy prawa w celu sprawowania funkcji administracji publicznej w formach zdecentralizowanych¹.

Pojęcie *samorząd* pojawiło się w nauce prawa stosunkowo późno, bo dopiero w XIX wieku w literaturze niemieckiej. Przez samorząd – *Selbstverwaltung* – rozumiano urzędzenia administracyjne gminy. *Selbstverwaltung* jest skrótem wyrazów *Selbständige* i *Verwaltung*, co w języku polskim oznacza samodzielny zarząd. Pojęcie to wprowadził do nauki niemieckiej Rudolf von Gneist, jako tłumaczenie angielskiego terminu *selfgovernment*.

Pojęcie samorządu lokalnego na gruncie anglosaskim nastrocza jednak pewnych trudności, bowiem w literaturze przedmiotu dla oznaczenia samorządu stosowano tam dwa terminy: *local selfgovernment*, tłumaczony jako samozarząd lokalny oraz *local government*, który powinno się rozumieć jako zarząd lokalny. Dopiero pod koniec XIX wieku drugie z wymienionych wyżej pojęć zaczęło być powszechnie stosowane w ustawodawstwie samorządowym, a także publikacjach

¹ Z. Leoński, *Samorząd terytorialny w RP*, Warszawa 1998, s. 5.

naukowych².

Z kolei w literaturze francuskiej nie ustalono osobnego terminu na oznaczenie samorządu, lecz używano na jego określenie przeważnie słowa *décentralisation*, które odpowiada pojęciu *pouvoir municipal* przeciwstawianemu centralizacji. Termin ten miał określać granice uprawnień gminy³. Najodpowiedniejszym, jak się wydaje, odniesieniem do instytucji samorządowych jest właśnie termin decentralizacja, albowiem odpowiada on istocie samorządu polegającej na odciążeniu władz centralnych w wykonywaniu administracji publicznej.

Różnorodność doświadczeń europejskich, a także odmienne motywy polityczne kształtowania struktur zarządu lokalnego sprawiły, że pojęcie samorządu nie było nigdy rozumiane w sposób jednoznaczny. Prawnicy administratywiści zastanawiali się nad tym, co stanowi rzeczywistą treść samorządu, jaka jest jego konstrukcja prawna, jak wreszcie kształtują się relacje pomiędzy jednostkami samorządowymi a organami administracji rządowej. Nie można także zapominać o tym, że zmiany ustrojowe, nowe tendencje polityczne wpływające na społeczeństwo powodowały przekształcenia i przewartościowania pojęć i urzędzeń prawno państwowych, w tym także samorządu, który jest zjawiskiem dynamicznym.

Nie ulega wątpliwości, że najbardziej racjonalne jest traktowanie samorządu jako ważnego elementu władzy publicznej. Analizę pojęcia samorządu, opartą na powyższym założeniu, przeprowadzili w okresie międzywojennym czołowi polscy przedstawiciele prawa administracyjnego, między innymi: Tadeusz Bigo i Jerzy Panejko. Byli oni zgodni co do dwóch kryteriów: formy strukturalnej i środków działania. Uważali, że samorząd stanowi formę administracji zdecentralizowanej i że polega na jej

² E. Sadowska, *Brytyjski samorząd lokalny po 1945 roku*, Kraków 2014, s. 14.

³ Z. Grelowski, *Samorząd specjalny, gospodarczy, zawodowy, wyznaniowy według obowiązujących ustaw w Polsce*, Katowice 1947, s. 9.

wykonywaniu. Odmienne podejście prezentowali w stosunku do kryterium podmiotu, i co się z tym wiąże, do problemu osobowości prawnej podmiotów. Rozbieżności te sprowadzały się do odpowiedzi na pytanie, czy samorząd należy traktować jako osobę prawną, czy też jako organ państwa.

Tadeusz Bigo uważał, że podmiotem samorządu jest zawsze osoba prawna, ponieważ samorząd jest podmiotem praw i obowiązków, które wykonuje we własnym imieniu. W konsekwencji twierdził on, że samorząd jest decentralizacją administracji publicznej, której samodzielny podmiotami są korporacje, powołane do tego przez ustawę⁴. Tak więc, według Tadeusza Bigo, podmiotem administracji samorządowej są grupy społeczne, korporacyjnie zorganizowane, czyli związki posiadające osobowość prawną, powołane przez ustawę do wykonywania zdecentralizowanej administracji. Korporacyjność osób prawnych – podmiotów administracji – jest zatem ważną cechą samorządu. W tym kontekście należy pamiętać, że istotą jednostki samorządowej jako osoby publicznoprawnej jest to, że wobec państwa stanowi ona samoistny podmiot publicznych praw podmiotowych realizujący swoje prawa za pomocą przymusu.

W związku z powyższym możemy z kolei za Jerzym Panejką stwierdzić, że: „Samorząd jest opartą na przepisach ustawy zdecentralizowaną administracją państwową, wykonywaną przez lokalne organy, niepodległe hierarchicznie innym organom i samodzielne w granicach ustawy i ogólnego porządku prawnego”⁵. Istota samorządu polega więc na wykonywaniu funkcji państwowych, względnie takich funkcji, które państwo w drodze ustawy zleci jednostkom samorządowym

⁴ T. Bigo, *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego*, Warszawa 1928, s. 152.

⁵ J. Panejko, *Geneza i podstawy samorządu europejskiego*, Paryż 1926, s. 98.

do wykonania; przez to zadania te stają się równocześnie publicznymi i państwowymi⁶.

Postępując w ten sposób państwo wychodzi z założenia, że samorząd spełni te zadania lepiej i taniej niż władza rządowa, bowiem realizować je będą bezpośrednio zainteresowani i znający się na określonych problemach, ze względu na własne doświadczenia i bezpośrednie stykanie się z nimi⁷.

Samorząd w swej codziennej działalności nie może być nadmiernie ograniczany przez administrację państwową. Nie powinien on przekraczać właściwie tylko jednej granicy, polegającej na przyznawaniu jednostkom samorządowym własnych praw zwierzchnich, niezależnych od władzy państwowej i przeciwstawiających się tej władzy. Tak więc samodzielność związków samorządowych nie polega na stawianiu ich poza wszelką kontrolą, ale na tym, że organy samorządowe, jako niepodległe hierarchicznie wyższym władzom, mogą nieskrępowane dyrektywami tych władz, samodzielnie powziąć uchwały będące w zgodności z przepisami prawa.

Władysław Leopold Jaworski pisał, że jeżeli orzeczenia, zarządzenia etc., ciała zwanego samorządowym, mogą być zmienione w drodze środka prawnego przez władzę państwową, to takie ciało, bez względu na swą nazwę, nie jest podmiotem samorządowym. W swojej działalności trzymać się ono musi ustaw, ale powinno być niezależne od poleceń i wskazań rządu⁸.

Podsumowując rozważania na temat cech konstytuujących pojęcie samorządu warto zacytować jego określenie sformułowane przez Zbigniewa Leońskiego. Nie jest to zwięzła definicja a komplementarny zbiór elementów, których połączenie

⁶ Ibidem, s. 100.

⁷ K. W. Kumaniecki, B. Wasiutyński, J. Panejko, *Polskie prawo administracyjne w zarysie*, Kraków 1929, s. 429.

⁸ W. L. Jaworski, *Czy mamy samorząd?*, „Dzień Polski” z 21.02.1928.

umożliwia wykreowanie samorządu w znaczeniu prawnym.

Według wymienionego autora do istotnych cech samorządu zaliczyć należy to, że:

- przepisy prawa powinny zabezpieczyć określonym grupom społecznym i wyłonionym przez nie organom prawo do zarządzania „swoimi” sprawami;
- grupy te uczestniczą w wykonywaniu samorządu obligatoryjnie z mocy ustawy (członkiem samorządu staje się z mocy ustawy, a nie dobrowolnie z mocy własnego oświadczenia woli);
- grupy te i ich organy wykonują zadania należące do administracji publicznej;
- owo zarządzanie odbywa się na zasadach samodzielności (decentralizacji); wkraczanie w formę nadzoru w działalność samorządu możliwe jest wyłącznie w ramach przewidzianych ustawą i nie naruszających owej samodzielności⁹.

Obok samorządu terytorialnego, będącego najważniejszą formą decentralizacji, istotną rolę w systemie reprezentowania interesów określonych grup obywateli odgrywa także samorząd specjalny, który wyodrębnia się według innych kryteriów. W jego ramach wyróżnić możemy między innymi związki personalne reprezentujące interesy osób wykonujących profesje zaufania publicznego oraz związki ekonomiczne, których zadaniem jest rzecznictwo interesów środowiska gospodarczego. Odpowiednio do zaprezentowanego powyżej podziału, w ramach samorządu specjalnego wyróżniamy samorząd zawodowy i szczególnie nas interesujący samorząd gospodarczy.

Samorząd gospodarczy różni się od samorządu terytorialnego tym, że gdy ten ostatni łączy i organizuje ogół mieszkańców

⁹Z. Leoński, *Samorząd terytorialny...*, op. cit., s. 6; T. Rabska, *Podstawowe pojęcia organizacji administracji*, [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 1, Ossolineum 1997, s. 349-350.

pewnego obszaru bez względu na ich osobiste interesy, to samorząd gospodarczy zrzecza określone kategorie osób biorąc pod uwagę przede wszystkim ich kompetencje i aktywność w różnych sferach gospodarki. Kryterium zamieszkania, chociaż istotne, znajduje się w tym przypadku na drugim planie. Innymi słowy samorząd gospodarczy ma charakter nieterytorialnych, publicznoprawnych związków przymusowych, występujących jako związki ekonomiczne. Ich oddziaływaniu podlega ściśle określony obszar aktywności gospodarczej pewnej grupy osób, które w sposób zorganizowany i władczy wykonują na równi z organami samorządu terytorialnego, zdecentralizowaną część administracji państwowej.

Opierając się na tych założeniach należy zdecydowanie wyłączyć z zakresu samorządu gospodarczego wszelką działalność, która ogranicza się jedynie do funkcji doradczych w sprawach publicznych lub też wyłącznie do zastępstwa interesów określonych grup przedsiębiorców. Mylenie podmiotów samorządowych, posiadających określone władztwo administracyjne ze stowarzyszeniami funkcjonującymi w sferze gospodarki jest tendencją niepożądaną, wprowadzającą zamęt organizacyjny i kompetencyjny, co w efekcie może prowadzić do zdezaktywowania idei samorządu gospodarczego. Trzeba sobie uświadomić, że siła samorządu gospodarczego tkwi w jego publicznoprawnym charakterze. Powinien on być zatem wyłanianą w demokratyczny sposób, powszechną i możliwie apolityczną reprezentacją środowiska przedsiębiorców, będącą partnerem tak administracji rządowej, jak i samorządu terytorialnego.

Tak definiowany samorząd gospodarczy powinien spełniać dwojakiego rodzaju zadania:

- 1) poruczone im wyraźnie przez państwo, tj. przez ustawy i rozporządzenia, w zakresie których występuje w imieniu państwa i współpracuje z władzami rządowymi

- i samorządowymi (samorządu terytorialnego);
- 2) polegające na samodzielnym popieraniu i zaspokajaniu interesu danej grupy gospodarczej z uwzględnieniem swobody działania i prawa samodzielnej decyzji, jak również prawa samostanowienia norm w granicach ustawowych.

Wskazane powyżej zadania polegają na realizowaniu celów i zaspokajaniu interesów danej grupy społecznej i regulowaniu współżycia członków danego związku, przy uwzględnieniu interesów ogółu. Są to obowiązki, które z natury swej ciąży na państwie, a które państwo, celem lepszego ich wykonania i pełniejszego uwzględnienia interesów środowiskowych, powierza organizacjom samorządowym. W tym zakresie, w którym jednostka samorządu gospodarczego nie wykonuje jedynie wyraźnych poleceń ustawowych, ma ona przyznane prawo samodzielnego działania, prawo swobodnej decyzji i swobodnego uznania. Materialnie realizuje ona zadania administracji państwowej, a zatem sprawuje władzę zwierzchnią, natomiast formalnie jest egzemplifikacją decentralizacji, albowiem stanowi samodzielną, hierarchicznie niezależną organizację wyposażoną we władztwo administracyjne¹⁰.

Instytucjami samorządu gospodarczego są przede wszystkim izby przemysłowo-handlowe, rzemieślnicze i rolnicze. Organizacje te mają określony przez ustawę zakres zadań, które wykonywane są samodzielnie i niezawisłe od innych podmiotów administracji publicznej. Zakres tych zadań jest miarą decentralizacji administracji państwa w sferze gospodarczej; jest też wyrazem zaufania państwa do obligatoryjnie zorganizowanego w izbach czynnika obywatelskiego, a także przekonania, że jest on w sprawach gospodarki lokalnej bardziej kompetentny od urzędników administracji rządowej.

Dzięki samorządowi gospodarczemu społeczność przed-

¹⁰ Z. Grelowski, *Samorząd specjalny...*, op. cit., 48.

siębiorców ze zbiorowości indywidualnych, rozproszonych jednostek staje się zorganizowaną zbiorowością publicznoprawną, czyli wspólnotą samorządową, wyposażoną we władztwo administracyjne.

ROZDZIAŁ II

Samorząd gospodarczy a samorząd zawodowy – zakres pojęć i wzajemne relacje

Charakteryzując zakres pojęciowy samorządu gospodarczego warto zwrócić uwagę na samorząd zawodowy, który niekiedy utożsamiany jest z samorządem gospodarczym. To zbyt daleko idące uogólnienie może mieć wpływ na jakość i efektywność debaty dotyczącej potrzeby wprowadzenia w Polsce samorządu gospodarczego, należy zatem wskazać na pewne podobieństwa, lecz także istotne różnice pomiędzy tymi dwiema formami samorządu. Podstawowe podobieństwo wynika z faktu przynależności zarówno samorządu gospodarczego, jak i zawodowego do grupy samorządu specjalnego, który wykonuje zadania jednokierunkowe i obejmuje osoby wykonujące dany zawód lub czynne w określonej gałęzi gospodarki. Stosownie do tego samorząd specjalny można podzielić na gospodarczy (np. izby przemysłowo-handlowe) lub zawodowy (np. izby lekarskie). Szczególnie nas w tym miejscu interesujący samorząd zawodowy ma na celu ochronę określonych profesji, które ze względu na dobro społeczne wymagają najwyższych kwalifikacji merytorycznych i moralnych.

Przez pojęcie samorządu zawodowego rozumiemy organizacyjną formę zrzeszania się osób wykonujących ten sam zawód, której celem jest m. in. reprezentowanie ich interesów wobec władz państwowych, doskonalenie zawodowe i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu oraz ochrona

socjalna tychże osób, a także realizowanie szeregu zadań typowych dla związków publicznoprawnych, jak chociażby prowadzenie rejestru osób posiadających prawo wykonywania danego zawodu. To właśnie publicznoprawny zakres działań samorządu zawodowego decyduje o jego istocie i wyróżnia go spośród organizacji o charakterze typowo zrzeszeniowym¹¹.

Początki samorządu zawodowego na ziemiach polskich sięgają wprawdzie czasów zaborów, jednak ze znaczniejszym rozwojem tej instytucji mieliśmy do czynienia w okresie II Rzeczypospolitej¹². Samorząd zawodowy posiadał wówczas jasno określone podstawy organizacyjne i traktowany był jako związek publicznoprawny. Ustawodawca wychodził z założenia, że państwu powinno zależeć na tym, aby tego typu związki z jednej strony podnosiły moralnie tych, którzy do nich należą i pomagały im materialnie w najszerszym tego słowa znaczeniu, z drugiej strony zaś aby spełniały te funkcje publiczne, w tym także rządowe, które państwo mogło im przekazać w drodze ustawowej. Oznaczało to, że korporacje zawodowe traktowano jako organizacje przymusowe oraz samorządowe i to nie tylko w dziedzinie prawa prywatnego tj. w zarządzie swego majątku i swoich zakładów, lecz także w pewnym zakresie prawa publicznego, który im pozostawiono.

Wątpliwości, które także i obecnie dotyczą kryteriów różnicowania samorządu zawodowego i gospodarczego sięgają okresu międzywojennego, kiedy wśród wybitnych polskich

¹¹ R. Kmiecik, *Samorząd zawodowy*, [w:] *Encyklopedia politologii*, t. 2 *Ustroje państwowe*, pod red. W. Skrzydły, M. Chmaja, Zakamycze 2000, s. 356-357.

¹² Na ziemiach polskich w okresie niewoli izby samorządu zawodowego działały w zaborach austriackim i pruskim. Pierwszymi tego typu organizacjami były, utworzone w Austrii, izby adwokackie (1868) i izby notarialne (1871). W Prusach izby adwokackie powstały w 1878 r. Nieco później zostały stworzone podstawy prawne funkcjonowania izb lekarskich (Prusy – 1888, Austria – 1891), izb maklerów giełdowych (1896), wreszcie izb aptekarskich (1901).

administratywistów nie było zgody co do miejsca samorządu zawodowego w strukturze ustrojowej państwa. Bardzo często organizacje samorządu zawodowego traktowane były jako element szeroko rozumianego samorządu gospodarczego, ewentualnie terminy samorząd gospodarczy i samorząd zawodowy stosowano zamiennie.

Przykładowo Julian Hubert twierdził, że w Polsce, stosownie do dziedzin, można wyróżnić samorząd gospodarczy działający w rolnictwie, przemyśle, handlu oraz wolnych zawodach¹³. Podobny pogląd prezentował Konstanty Grzybowski, który w swoich pracach podkreślał, że nie ma przyczyn, dla których samorząd zawodowy nie dałby się pomieścić w samorządzie gospodarczym.

Z kolei Wilhelm Szczęsny Wachholz, klasyfikując istniejące samorządowe związki zawodowe według ich zakresu działania, wyróżniał:

- związki zorganizowane jako izby, np. izby przemysłowo-handlowe, adwokackie, lekarskie, itp.;
- związki powołane do przeprowadzania określonych zadań administracyjnych natury gospodarczej, leżących w interesie samych zrzeszonych (np. spółki myśliwskie, rybackie, wodne) albo też mających określone znaczenie, których wartość dla całości przejawia się w stopniu zainteresowania się działalnością tych związków przez państwo (np. ubezpieczenia społeczne)¹⁴.

Jak widać Wachholz uznał pierwszeństwo samorządu zawodowego. Jeszcze bardziej zdecydowane stanowisko w tej kwestii zajął Kazimierz Władysław Kumaniecki, który twierdził, iż to samorząd gospodarczy jest częścią samorządu zawodowego, gdyż „sprawy gospodarcze to zaledwie cząstka

¹³ J. Hubert, *Samorząd gospodarczy. Skrypt z wykładów w roku akademickim 1925/26*, Poznań 1926, s. 9.

¹⁴ W. Sz. Wachholz, *Istota i prawo związków publicznych. Publiczne osoby związkowe*, Warszawa 1928, s. 57.

zadań i zainteresowań organizacji samorządowo-zawodowej¹⁵. Jak się wydaje nie był to jednak pogląd dominujący, o czym świadczyć mogą zapisy konstytucyjne okresu II Rzeczypospolitej.

W konstytucji marcowej zapowiedziano w art. 68 „powołanie samorządu gospodarczego dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego”, jednak nie wspomniano słowem o samorządzie zawodowym. To zaniechanie mocno skrytykował wspomniany wcześniej prof. Kumaniecki, który stwierdził: „twórcy konstytucji zapomnieli, że są pewne zawodowe związki samorządowe, których zadania ani nie wyczerpują się w zakresie spraw gospodarczych, ani nawet nie zmierzają do ich zaspokojenia, lecz są znacznie szersze i z tego powodu organy tych związków są wyposażone w pewne władztwo, objawiające się np. w dyscyplinarnej władzy wykonawczej wobec członków związku. Należą tu przede wszystkim związki niektórych zawodów wolnych, jak izby adwokackie, notarialne lub lekarskie”¹⁶.

Jak widać Kazimierz Władysław Kumaniecki traktował pominięcie samorządu zawodowego w konstytucji marcowej jako poważny błąd jej autorów. Biorąc pod uwagę powyższe, tym bardziej zaskakujący jest fakt, że podobnie w omawianej sprawie brzmiały zapisy konstytucji kwietniowej z 1935 r. W art. 76 stwierdzono, że „dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego powołuje się samorząd gospodarczy obejmujący izby rolnicze, przemysłowo – handlowe, rzemieślnicze, pracy i wolnych zawodów oraz inne związki publicznoprawne.”¹⁷ Samorząd zawodowy został więc ponownie potraktowany

¹⁵ K. W. Kumaniecki, B. Wasiutyński, J. Panejko, *Polskie prawo...*, op. cit., s. 430.

¹⁶ K. W. Kumaniecki, *Centralizm i decentralizacja*, [w:] *Ankieta o konstytucji*, pod red. W. L. Jaworskiego, Kraków 1924, s. 161.

¹⁷ A. Adamczyk, S. Pastuszka, *Konstytucje polskie w rozwoju dziejowym 1791-1982*, Warszawa 1985, s. 285.

jako część szeroko rozumianego samorządu gospodarczego.

Z perspektywy lat wyraźnie widać, że najbardziej racjonalne jest rozdzielne traktowanie samorządu gospodarczego i zawodowego. Pamiętać bowiem należy, że pomimo wielu podobieństw obu form samorządu, reprezentują one środowiska zajmujące różną pozycję w strukturze społecznej i gospodarczej kraju. Inne przecież zadania wykonują organizacje zrzeszające lekarzy, a jeszcze inne organizacje przemysłowców i handlowców. Nie ulega jednak wątpliwości, że biorąc pod uwagę dorobek samorządu zawodowego w Polsce po 1989 r. i jego pozycję instytucjonalną w systemie administracji publicznej warto skorzystać z doświadczeń izb reprezentujących profesje zaufania społecznego.

Samorządy zawodowe tworzone są przez profesje, które ze względu na swoje społeczne znaczenie wymagać muszą najwyższych kwalifikacji merytorycznych i moralnych dla ochrony tych zawodów i ich przedstawicieli oraz dla umacniania interesu społecznego. Powstawanie tego typu struktur i przyznanie im uprawnień władczych traktowane może być jako dowód uznania przez państwo ich kompetencji w dziedzinach realizacji ustawowych zadań publicznych¹⁸.

Rok 1989 przyniósł rozpoczęcie procesu zmian społeczno-politycznych powodujących między innymi aktywizację różnych środowisk zawodowych. Wiele profesji postanowiło oprzeć swoje funkcjonowanie na publicznoprawnych formach działania. Jednakże ustanowienie samorządu zawodowego o charakterze publicznoprawnym leżało w gestii państwa¹⁹. Zakres w jakim państwo przekazało władztwo publiczne

¹⁸ A. Lemiszowska, *Společna misja samorządu zawodowego*, [w:] *Wartości i interesy a społeczeństwo obywatelskie*, pod red. M. Kwiatkowskiego, „Rocznik Lubuski” Tom XXIX, cz. I 2003, s. 173.

¹⁹ R. Kmieciak, *Ustrój i zadania samorządu zawodowego*, [w:] *Samorząd w Polsce – istota, formy, zadania*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2008, s. 352.

samorządowi zawodowemu obejmowało wówczas, jak i obecnie:

- **reprezentowanie interesów określonych zawodów wobec władz państwowych** – najlepszym przykładem tego typu działań jest opiniowanie projektów aktów prawnych, a także zgłaszanie spostrzeżeń i wniosków z tego zakresu;
- **nadzór nad należyтым wykonywaniem zawodu** – w tej mierze po stronie samorządu znajduje się szereg prerogatyw z zakresu „władztwa administracyjnego”; najistotniejszą spośród nich jest dysponowanie prawem zezwalającym na wykonywanie określonego zawodu;
- **kształtowanie zasad i czuwanie nad etyką wykonywania zawodu** – to samorząd kształtuje postawy swoich członków poprzez ustalanie i respektowanie zasad deontologii zawodowej;
- **organizowanie i prowadzenie sądownictwa dyscyplinarnego** – samorząd sprawuje sądownictwo dyscyplinarne za postępowanie sprzeczne z przyjętymi normami, w tym celu stosuje system sankcji dyscyplinarnych, dotyczących prawa wykonywania zawodu (np. ograniczenie możliwości wykonywania zawodu bądź wydalenie z zawodu);
- **doskonalenie zawodowe i określanie programów kształcenia w danym zawodzie** – korporacje samorządowe dbają o jakość świadczonych przez swoich członków usług i z tego względu organizują system szkoleń, których celem jest podnoszenie poziomu wiedzy fachowej²⁰.

Samorzady zawodowe tworzone są przez tzw. zawody zaufania publicznego i posiadają umocowanie konstytucyjne. W art. 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia

²⁰ R. Kmiecik, *Asymetria w rozwoju samorząd zawodowego i gospodarczego w Polsce*, [w:] *Spór o samorząd gospodarczy w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2005, s. 93.

2 IV 1997 r. stwierdzono, że: „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”. Problem polega jednak na tym, że samo pojęcie zawodu zaufania publicznego nie zostało zdefiniowane ani przez prawo, ani przez doktrynę, ani też orzecznictwo. Zdaniem Jerzego Hausnera do istotnych cech zawodu zaufania publicznego zalicza się:

- powierzenie uprawiającym taki zawód informacji dotyczących życia prywatnego osób korzystających z ich usług,
- uznawanie tych informacji za tajemnicę zawodową, która nie może być ujawniana,
- objęcie osób dysponujących taką tajemnicą immunitetem zwalniającym ich od odpowiedzialności karnej za nieujawnienie informacji,
- niepodleganie regułom hierarchii urzędniczej,
- występowanie sformalizowanej deontologii zawodowej²¹.

Jak zatem widać, przynależność do grupy wykonującej zawód zaufania publicznego powinna być formą nobilitacji społecznej, wynikającej z obowiązujących w środowisku wysokich standardów profesjonalnych i nienagannej postawy etycznej. Obserwacja działających obecnie w Polsce samorządów zawodowych prowadzi do wniosku, że niektóre spośród nich nie wykazują niezbędnej spoistości moralnej, deontologicznej i organizacyjnej. Jest to argument dla przeciwników korporacjonizmu zawodowego, którzy podkreślają, że pewne profesje zdecydowanie za wcześnie obdarzone zostały zaufaniem publicznym i przywilejem samorządu.

Do tej pory przyjęto szesnaście uregulowań rangi ustawowej umożliwiających utworzenie samorządów: adwokackiego,

²¹ Ibidem, s. 93-94.

radców prawnych, lekarskiego, lekarsko-weterynaryjnego, notarialnego, pielęgniarek i położnych, aptekarskiego, biegłych rewidentów, doradców podatkowych, komorniczego, architektów, inżynierów budownictwa, rzeczników patentowych, psychologów, kuratorów sądowych, diagnostów laboratoryjnych oraz fizjoterapeutów.

Ustawy regulujące działalność samorządów zawodowych określają ich strukturę organizacyjną, sposób powoływania władz, podstawy finansowania oraz zakres kompetencji. Funkcjonowanie samorządów zawodowych jest bez wątpienia wyrazem idei decentralizacji, bowiem korporacje tego typu przejmują od państwa odpowiedzialność za działania służące nie tylko partykularnym interesom poszczególnych środowisk, ale mające też na względzie dobro publiczne.

Niestety w ostatnich latach samorząd zawodowy w Polsce poddawany jest krytyce ze strony władz rządowych, często manipulowanej opinii publicznej, jak i części jego członków. Wokół tego typu korporacji krąży wiele mitów i nieporozumień, które często przesłaniają pozytywne działania samorządów zawodowych. Nie ulega jednak wątpliwości, że są one jednym z integralnych elementów demokratycznego państwa prawa²².

Podsumowując warto zatem raz jeszcze podkreślić, że samorząd zawodowy, opierając swoje funkcjonowanie na konstytucyjnej zasadzie decentralizacji, jest gwarantem wysokich standardów profesjonalnych i moralnych osób wykonujących zawody zaufania publicznego. Wydaje się również, że zapewnia on zachowanie równowagi między wolnością wykonywania danego zawodu, a odpowiedzialnością moralną i dyscyplinarną członków określonej korporacji samorządowej.

Uwzględniając powyższe argumenty dochodzimy do wniosku, że doświadczenia związane z funkcjonowaniem samorządów

²² P. Antkowiak, *Samorząd zawodowy w Polsce*, Warszawa-Poznań 2012, s. 116.

zawodowych w Polsce powinny, obok dorobku samorządu terytorialnego, stać się istotną wskazówką na drodze do wykreowania nowego modelu zarządzania w sferze gospodarczej, który oparty będzie na zorganizowanych korporacyjnie środowiskach przedsiębiorców.

ROZDZIAŁ III

Historyczny proces kształtowania się polskiego samorządu gospodarczego w postaci izb przemysłowo-handlowych

Początki samorządu gospodarczego na ziemiach polskich sięgają połowy XIX wieku. Wtedy to, szczególnie w zachodnich regionach kraju, rozpoczęto tworzenie instytucji samorządowych reprezentujących interesy sfer gospodarczych związanych z przemysłem i handlem. Proces ten przebiegał jednak nierównomiernie, co determinowane było przede wszystkim odnoszeniem się państw zaborczych do koncepcji decentralizacji stosunków gospodarczych. Najbardziej poszkodowany pod tym względem był zabór rosyjski, na obszarze którego nowoczesny samorząd gospodarczy praktycznie nie funkcjonował¹. Zdecydowanie lepiej wyglądała jego sytuacja

¹ Niektórzy badacze za pierwsze polskie organizacje samorządowe tego typu uznają rady handlowe utworzone w 1809 r. w Księstwie Warszawskim. Rady te powstały na mocy dekretu Fryderyka Augusta z 16 marca 1809 r., m. in. w Warszawie, Toruniu, Kaliszu i Płocku. Obok rad regionalnych istniała ogólna Rada Handlowa z siedzibą w Warszawie. Według naszej oceny były to jedynie dobrowolne zrzeszenia działające w sferze gospodarki, za którymi nie stały żadne uprawnienia publiczno-administracyjne. W podobny sposób należy ocenić będące sukcesorem rad handlowych, a powołane dekretem cara Aleksandra z 1817 r. izby handlowe i rękodzielnicze z siedzibami w Warszawie, Kaliszu, Płocku i Lublinie. Por. *Izby przemysłowo-handlowe na ziemiach polskich*, [w:] *Krajowa Izba Gospodarcza (Polish Chamber of Commerce)*, Warszawa 2002, s. 3, por. D. Janicka, *Ustrój administracji nowożytnej w Europie – zarys wykładu*, Toruń 2002, s. 134-135, por. J. Kuciński, *Izby Przemysłowo-Handlowe na ziemiach polskich (1809-1919)*, „*Studia Prawno-Ekonomiczne*”, t. X, 1973, s. 171.

w zaborach pruskim i austriackim. Właśnie na tych terenach utworzono pierwsze izby gospodarcze o charakterze samorządowym. W 1850 roku powołano izby dla przemysłu i handlu we Lwowie, Krakowie oraz Brodach². Rok później rozpoczęła swoje funkcjonowanie największa w województwach zachodnich Izba Handlowa w Poznaniu. Do końca XIX wieku powstały jeszcze trzy izby, a mianowicie w Toruniu (1852), Bydgoszczy (1875) i Grudziądzu (1899).

Największy w Polsce, zarówno pod względem terytorialnym, jak i ludnościowym, był okręg izby lwowskiej. Obejmował on 36 powiatów o obszarze wynoszącym około 39.000 km² i liczącym prawie 3,5 miliona ludności. Izba w swojej działalności dążyła do spopularyzowania kredytu publicznego oraz pomnożenia instytucji kredytowych; w celu zaś podniesienia i ożywienia handlu zapoczątkowała powstanie w 1912 r. giełdy zbożowej i towarowej we Lwowie. Na podkreślenie zasługuje również jej aktywność na rzecz rozwoju szkolnictwa zawodowego. Właśnie z inicjatywy izby powołano we Lwowie pierwszą handlową szkołę uzupełniającą oraz Akademię Handlową³.

Jak już wspomniano, największą na ziemiach zachodnich izbą handlową była utworzona na mocy rozporządzenia ministra przemysłu i handlu z 20 stycznia 1851 r. izba poznańska. Warto w tym miejscu przypomnieć, że organizację izb handlowych unormowało w całej monarchii pruskiej rozporządzenie królewskie o zaprowadzeniu izb handlowych z 11 lutego 1848 r. Wyżej wymieniony akt prawny umożliwił powołanie na terenie Prus kilkudziesięciu izb działających

² Zob. Rozporządzenie Ministra Handlu z 26 lutego 1850 r. pod nazwą: „Tymczasowe prawo względem ustanowienia izb handlowych i przemysłowych”. Zatwierdzone przez Najjaśniejszego Pana w dniu 18 marca 1850 r. Źródło: „Powszechny Dziennik Praw Krajowych i Rządowych” 1850, cz. V, Ustawa nr 168, Lwów 1853, s. 82.

³ Por. Z. Pietkiewicz, *Samorząd gospodarczy w Polsce*, Poznań 1930, s. 7.

na rzecz handlu i przemysłu.

Początkowo dominującą rolę w Izbie Handlowej w Poznaniu odgrywali kupcy żydowscy⁴. Oni też wystąpili z inicjatywą powołania Izby, organizowali ją i stanowili przez długie lata zasadniczy jej skład.

Funkcjonowanie izb handlowych w państwie pruskim zreformowała ustawa o izbach handlowych z 24 lutego 1870 r. W myśl nowych przepisów zadaniem izb było reprezentowanie interesów handlu oraz przemysłu w swoim okręgu, wspieranie władz w popieraniu tych działów gospodarki przez informowanie, składanie wniosków, sprawozdań i prowadzenie orzecznictwa. Izby zobowiązane były do corocznego składania ministrowi przemysłu i handlu pisemnych sprawozdań na temat sytuacji gospodarczej w jej okręgu. Jak zauważa Andrzej Zarzycki, o nadrzędnym charakterze państwa wobec izb nie decydował tylko ten obowiązek, ale przede wszystkim wymóg zatwierdzania ich statutu oraz władz izb przez wspomniane ministerstwo. Pełniejszą swobodę działania miały izby w zakresie dysponowania swoim budżetem, pochodzącym ze składek członkowskich. Składki na rzecz izby pobierane były przez powiatowe i gminne izby skarbowe w wysokości 3% od płaconych podatków.

Według nowych przepisów prawo wyborcze objęło obywateli niemieckich w wieku co najmniej 25 lat (wcześniej od 30 lat), którzy opłacili podatek przemysłowy i składkę na rzecz izby. Co należy podkreślić, ordynacja uprzywilejowała osoby zamężne, posiadające duże przedsiębiorstwa, z reguły należące do Żydów i Niemców, pozostawiając Polaków na marginesie życia gospodarczego⁵. Temu samemu celowi służyła między

⁴ W 1851 r. połowę spośród 18 wybranych członków Izby Handlowej w Poznaniu stanowili kupcy żydowscy, zob. A. Zarzycki, *Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa. Tradycja i współczesność (1851-2001)*, Poznań 2001, s. 14.

⁵ Ibidem, s. 18-19.

innymi zmiana prawa wyborczego w 1893 r. Na mocy bowiem rozporządzenia ministra przemysłu i handlu dotyczącego Izby Handlowej w Poznaniu z dnia 21 listopada 1893 r., zwiększono wymagania majątkowe wobec wyborców. Odtąd czynne i bierne prawo wyborcze posiadali wyłącznie właściciele stosunkowo dużych firm przemysłowych i handlowych, płacący najwyższe podatki z tego tytułu.

Członkowie Izby wybierani byli na 6-letnią kadencję, ale co dwa lata 1/3 członków była wymieniana (przez losowanie), a skład uzupełniano w drodze wyborów. Członkowie pełnili swe funkcje bezpłatnie, przysługiwał im tylko zwrot poniesionych kosztów na określone cele, za czas poświęcony obradom itp. Co roku w Izbie wybierano prezesa oraz jednego lub dwóch jego zastępców.

W dniu 13 września 1897 r. władze państwowe wprowadziły następną nowelizację przepisów. Na ich podstawie zakazano osobom nie prowadzącym już działalności gospodarczej brania udziału w wyborach do Izby i członkostwa w niej. Szczegółowo określono też zakres działania Izby; należało do niego:

- prowadzenie rejestru handlowego;
- mianowanie maklerów, rzeczoznawców oraz sędziów zajmujących się kwestiami przemysłowo-handlowymi;
- dawanie wytycznych, jeśli chodzi o szkolenie przyszłych rzemieślników i sprzedawców oraz dokształcanie w dziedzinie handlu;
- przygotowanie statystyk;
- kontrola ksiąg rachunkowych;
- przygotowywanie raportów do sądów i urzędów;
- wystawianie świadectw pochodzenia w sprawach celnych oraz certyfikatorów dotyczących jakości i ceny;
- nadzór nad giełdą i innymi instytucjami życia gospo-

darczego Prowincji Poznańskiej⁶.

Niemiecka Izba Handlowa działała w Poznaniu przez blisko 57 lat, realizując na miarę swoich możliwości zadania nadane jej przez niemieckie władze, skoncentrowane głównie na rozwoju i kontroli życia gospodarczego Poznania, a począwszy od 1895 r. – Prowincji Poznańskiej. Rola Izby w wielu przypadkach ograniczała się do współdziałania lub koordynowania zadań podejmowanych i inicjowanych przez państwo, przy czym, co należy pamiętać, wpisane w nie były również antypolskie działania.

Doświadczenia zaborcze zostały wykorzystane i twórczo rozwinięte przez polskiego prawodawcę w okresie II Rzeczypospolitej. Samorząd gospodarczy w Polsce niepodległej stanowił istotny element struktury ustrojowej państwa. Był on zatem pełnoprawnym partnerem władz rządowych oraz samorządu terytorialnego w kształtowaniu spraw gospodarczych. Najważniejszymi instytucjami samorządu gospodarczego w II Rzeczypospolitej były izby przemysłowo-handlowe, izby rzemieślnicze oraz izby rolnicze. Błędem byłoby jednak twierdzenie, że samorząd gospodarczy rozwijał się w naszym kraju szczególnie dynamicznie i bez przeszkód. Początkowo idea jego powołania nie znalazła należytego zrozumienia ze strony sfer kierowniczych państwa. Stało się tak pomimo tego, że o potrzebie utworzenia samorządu gospodarczego mówiło się już w Konstytucji RP z 17 marca 1921 r.

W artykule 68 stwierdzono między innymi, iż „obok samorządu terytorialnego osobna ustawa powoła samorząd gospodarczy dla poszczególnych dziedzin życia gospodarczego, a mianowicie: izby rolnicze, handlowe, przemysłowe, rzemieślnicze, pracy najemnej i inne, połączone w Naczelną Izbę Gospodarczą Rzeczypospolitej, których współpracę z władzami państwowymi w kierowaniu życiem gospodarczym

⁶ Ibidem, s. 26.

i w zakresie zamierzeń ustawodawczych określa ustawy”⁷.

Jednak od słów do ich pełnej realizacji upłynęło z górą 6 lat. Do tego momentu izby samorządu gospodarczego działały głównie na obszarze byłego zaboru pruskiego i austriackiego. Szczególnie podatny grunt znalazły one w Wielkopolsce, gdzie funkcjonowały początkowo na podstawie aktów prawnych o charakterze regionalnym. Dopiero w latach 1927-1928 stworzono zręby samorządu gospodarczego, w oparciu o które na obszarze całej Polski rozpoczął się proces organizacji izb rzemieślniczych, przemysłowo-handlowych i rolniczych. Składały się na nie następujące regulacje prawne: rozporządzenie Prezydenta RP z 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym, które stanowiło podstawę do utworzenia izb rzemieślniczych, rozporządzenie Prezydenta RP z 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych oraz rozporządzenie Prezydenta RP z 22 marca 1928 r. o izbach rolniczych⁸.

Z chwilą odzyskania przez Polskę niepodległości izby przemysłowo-handlowe istniały na obszarze byłej dzielnicy austriackiej: w Brodach, Lwowie i Krakowie oraz w byłym zaborze pruskim w: Poznaniu, Bydgoszczy, Toruniu i Grudziądzu. Najpilniejszą sprawą było przeprowadzenie pewnych zmian w podstawach prawnych funkcjonujących już izb, jak i powołanie nowych na terenach byłego zaboru austriackiego i pruskiego, gdzie one dotychczas istniały, lecz z siedzibami poza granicami odrodzonego państwa. Taka sytuacja np. wystąpiła na Śląsku Cieszyńskim, gdzie część która przypadła Polsce, utraciła izbę z siedzibą w Opawie. Z tego względu podjęto działania mające na celu powołanie na tym obszarze nowej izby. Została ona utworzona w Bielsku uchwałą Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z dnia 8 lipca 1919 r.

⁷ A. Adamczyk, S. Pastuszka, *Polskie konstytucje...*, op. cit., s. 235.

⁸ Por. S. Miklaszewski, *Ku dalszej organizacji samorządu gospodarczego w Polsce* (referat wygłoszony na I Zjeździe Samorządu Gospodarczego Rzeczypospolitej – Warszawa 26.04.1932 r.), Warszawa 1932, s. 4-5.

Podobny problem rozwiązano na obszarze Górnego Śląska, gdzie po uregulowaniu kwestii spornych z Niemcami, rozporządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 27 czerwca 1922 r. utworzono dla górnośląskiej części województwa śląskiego Izbę Handlową w Katowicach⁹. Dodajmy w tym miejscu, że izby przemysłowo-handlowe początkowo nie istniały na terenie zaboru rosyjskiego.

Podstawowe znaczenie dla odrodzenia się izb na ziemiach zachodnich, miało rozporządzenie ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 25 listopada 1919 r. w przedmiocie izb przemysłowo-handlowych w byłej dzielnicy pruskiej¹⁰. W rozporządzeniu tym stwierdzono, że przeznaczeniem izb przemysłowo-handlowych miało być zastępstwo ogólnych interesów przemysłu wraz z górnictwem, handlu oraz żeglugi. Oznaczało to, że wbrew nazwie, obejmowały one poza przemysłem i handlem, także inne dziedziny gospodarki, które nie tworzyły oddzielnych izb.

Aktem prawnym, który miał największe znaczenie dla rozwoju izb przemysłowo-handlowych w Polsce w okresie międzywojennym, było rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r.¹¹

Artykuł 1 tego rozporządzenia powierzał izbom przemysłowo-handlowym, zorganizowanym i działającym na jego podstawie i indywidualnych statutach, prawo stałej reprezentacji interesów gospodarczych przemysłu i handlu. Rozporządzenie to, podobnie jak rozporządzenie z 1919 r., nie ograniczało dostępu do izb przedstawicielom innych

⁹ S. Waschko, *Samorząd gospodarczy w Polsce. Odbitka z bilansu gospodarczego dziesięciolecia Polski odrodzonej*, t. II, Poznań 1929, s. 3.

¹⁰ Rozporządzenie ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 25 listopada 1919 r. w przedmiocie izb przemysłowo-handlowych w byłej dzielnicy pruskiej. Tygodnik Urzędowy Ministra b. dzielnicy pruskiej nr 67 z 1919 r.

¹¹ Rozporządzenie Prezydenta RP z 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. RP nr 67, poz. 591.

dziedzin gospodarki. Otóż pod pojęciem przemysłu i handlu rozumiano także górnictwo, instytucje finansowe, przewozowe, ekspedycyjne, ubezpieczeniowe, komisowe oraz pośrednictwo handlowe. Wyłączone było oczywiście rzemiosło i rolnictwo, które tworzyły własne izby.

Obszar całego państwa podzielono na okręgi izb przemysłowo-handlowych. O utworzeniu izby, podobnie jak o jej siedzibie oraz okręgu i wszystkich jego zmianach, postanawiał minister przemysłu i handlu. Przy ustalaniu okręgów izb należało, w miarę możliwości, kierować się podziałem administracyjnym państwa.

Artykuł 3 rozporządzenia prezydenta z 1927 r. określał formę prawną izb przemysłowo-handlowych. Zgodnie z nim izby były instytucjami samorządu gospodarczego i jednocześnie osobami publicznoprawnymi. Nadzór nad izbami powierzono ministrowi przemysłu i handlu.

Artykuł 4 tego rozporządzenia regulował zakres działania izb. Był on bardzo szeroki i obejmował kilka grup zadań:

- zgłaszanie wniosków i udzielanie władzom uwag i spostrzeżeń na ich żądanie lub z własnej inicjatywy;
- wyrażanie opinii o projektach ustaw i ważniejszych rozporządzeń i współdziałanie z władzami na ich żądanie przy ich opracowywaniu, jak i przedstawianie rządowi własnych projektów i propozycji zmian z zakresu ustawodawstwa dotyczącego przemysłu, handlu, górnictwa, taryf i przepisów celnych, obrotu towarowego z zagranicą, obrotu pieniężnego, dróg komunikacyjnych, taryf komunikacyjnych, przepisów podatkowych i monopolowych, ochrony pracy, ubezpieczeń i opieki społecznej dotyczących bezpośrednio przemysłu i handlu;
- przedstawianie postulatów z zakresu traktatów handlowych;
- popieranie przemysłu i handlu poprzez tworzenie i utrzy-

mywanie odpowiednich instytucji i urzędzeń, np. instytutów badawczych, muzeów, wystaw, targów, biur informacyjnych i innych;

- zakładanie, prowadzenie i popieranie we współpracy z władzami oświatowymi szkół zawodowych i dokształcających;
- wydawanie z własnej inicjatywy lub na żądanie władz oświatowych opinii o potrzebach i programach szkolnictwa zawodowego i dokształcającego;
- wyznaczanie osób powołanych do wydawania opinii i stwierdzania stanu faktycznego oraz innych działań wymagających wiarygodności i znajomości rzeczy;
- delegowanie przedstawicieli do utworzonych przez władze organów doradczych mających znaczenie dla dziedzin reprezentowanych przez izby;
- proponowanie kandydatów na stanowiska sędziów handlowych i członków komisji podatkowych;
- wydawanie władzom opinii o zwyczajach handlowych, cenach itp.;
- wydawanie świadectw o pochodzeniu towarów;
- tworzenie sądów polubownych do rozstrzygania sporów wynikających ze stosunków handlowych;
- prowadzenie rejestru wszystkich przedsiębiorstw w danym okręgu należących do reprezentowanych przez izbę dziedzin oraz listy osób uprawnionych do wykonywania czynnego prawa wyborczego do izby;
- zbieranie i przekazywanie ministrowi przemysłu i handlu danych statystycznych odpowiadających zakresowi pracy izby;
- składanie ministrowi przemysłu i handlu kwartalnych i rocznych sprawozdań o swej działalności i stanie gospodarczym okręgu izby;
- wszystkie inne czynności przekazane ustawami i roz-

porządzeniami, szczególnie z zakresu działania władz państwowych.

Artykuł 5 rozporządzenia dawał izbom prawo do otrzymywania od władz państwowych projektów ustaw i ważniejszych rozporządzeń z zakresu dziedzin reprezentowanych przez izby przed ich skierowaniem na drogę obrad ustawodawczych, a także zobowiązywał władze podatkowe do przekazywania izbom wykazu podmiotów opłacających podatek przemysłowy.

Wszystkie znajdujące się w okręgu izby stowarzyszenia i korporacje działające w dziedzinach gospodarczych reprezentowanych przez izbę (z wyjątkiem związków zawodowych i instytucji ubezpieczeń społecznych) oraz osoby i przedsiębiorstwa trudniące się handlem, zobowiązane były udzielać izbie na jej żądanie informacji i danych statystycznych koniecznych do właściwego wypełniania przez nią swoich funkcji. W przypadku niezastosowania się do takiego żądania izby, jej prezes mógł nałożyć grzywnę w wysokości 300 złotych. Kary takie wykonywane były przez władze administracyjne pierwszej instancji w miejscu zamieszkania za pośrednictwem organów gminnych. Przeciwko orzeczeniu karnemu prezesa izby przysługiwało odwołanie do sądu powiatowego. Wyrok sądu okręgowego wydany w drugiej instancji był prawomocny.

Artykuł 7 omawianego aktu prawnego regulował kwestie związane ze statutami izb. Otóż każda z izb posiadała własny statut, którego pierwsza część stanowiła regulamin wyborczy, a druga postanowienia organizacyjne. Pierwszą część statutu nadawał minister przemysłu i handlu po zasięgnięciu opinii izb lub organizacji społeczno-gospodarczych. Drugą część oraz zmiany w pierwszej części, uchwały same izby. Uchwały te podlegały jednak zatwierdzeniu przez ministra przemysłu i handlu.

Artykuł 8 przedstawianego rozporządzenia ustalał skład izb. Izby tworzyli radcowie z wyborów, mianowania przez

ministra przemysłu i handlu oraz z kooptacji. Wszyscy posiadali jednakowe prawa. Dokładną liczbę radców z wyborów ustalały statuty izb, ale musiała się ona mieścić w granicach od 30 do 80 osób. Radcowie z wyborów wyłaniani byli wg następującej zasady: 2/5 swej liczby przez ogół osób, którym przysługiwało czynne prawo wyborcze; 3/5 przez zrzeszenia gospodarcze. Liczba radców z nominacji wynosiła 1/10 liczby radców z wyboru, a z kooptacji nie mogła przekroczyć 1/10 liczby z wyboru.

Kadencja radców trwała początkowo 6 lat. Co trzy lata, 31 grudnia, połowa radców ustępowała. W celu ich zastąpienia przed upływem tego terminu przeprowadzano wybory uzupełniające. Ustępujący radcowie mogli ubiegać się o ponowny wybór w wyborach uzupełniających. Na opróżnione przed upływem ustawowego terminu miejsce radcy z wyborów ogólnych wstępował do końca kadencji ten z kandydatów, który w ostatnich wyborach uzyskał największą z kolei liczbę głosów. W przypadku opróżnienia przed przewidzianym terminem miejsca radcy wybranego przez zrzeszenia gospodarcze, w zrzeszeniu tym następował ponowny wybór. Nowy radca pełnił czynności do końca ustawowego okresu.

Szczegółowy tryb ustępowania radców ustalały statuty izb (art. 9). Artykuły od 10 do 20 poświęcone były zagadnieniom wyborczym. Czynne prawo wyborcze przysługiwało po opłaceniu państwowego podatku przemysłowego:

- osobom bez różnicy płci, które w okręgu izby posiadały przedsiębiorstwo przemysłowe lub handlowe, albo trudniły się samoistnie handlem lub przemysłem;
- przedsiębiorstwom przemysłowym i handlowym istniejącym w okręgu izby jako osoby prawne lub w innej formie spółkowej oraz takim przedsiębiorstwom państwowym, samorządowym i korporacji publicznych;
- przedsiębiorstwom przemysłowym i handlowym wymie-

nionym w punktach 1) i 2) z siedzibą poza okręgiem izby, ale posiadającym w okręgu izby swoje filie.

Każda z wymienionych wyżej osób korzystała z jednego głosu, a w przypadku osób prawnych – jeżeli statut nie stanowił inaczej. W przypadku podmiotów wymienionych w punkcie 2), czynne prawo wyborcze wykonywane było przez dyrektorów, kierowników, członków zarządu lub osobiście przez wspólników. Z kolei w przypadku podmiotów wymienionych w punkcie 3), prawo to wykonywane było przez kierowników filii. Wszystkie osoby korzystające z czynnego prawa wyborczego powinny mieć ukończone 25 lat, posiadać obywatelstwo polskie i pełnię praw publicznych.

Bierne prawo wyborcze posiadały osoby po ukończeniu 30 lat życia, uprawnione do czynnego prawa wyborczego do izby. Czynne i bierne prawo wyborcze nie przysługiwało:

- upadłym dłużnikom;
- osobom skazanym prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwa pociągające utratę prawa wybierania do Sejmu.

Wybory do izby zarządzał minister przemysłu i handlu. W tym celu spośród swoich urzędników mianował komisarza wyborczego, który powoływał główną komisję wyborczą i komisje miejscowe. Posiadający prawo wyborcze dzielili się na dwie sekcje izby, a w jej ramach na dwie kategorie w zależności od wysokości płaconego podatku przemysłowego. Liczba radców wybieranych do każdej z sekcji była równa. Głosowanie było tajne, a o wyborze rozstrzygała względna większość głosów - w przypadku równej liczby głosów decydował los. Minister, tylko z powodu uchybień przepisów niniejszego rozporządzenia, mógł unieważnić wyniki wyborów w części lub w całości. Jego decyzja była ostateczna. Wraz z unieważnieniem wyników wyborów zarządzał jednocześnie nowe wybory.

Odmierna procedura dotyczyła wyborów przez zrzeszenia

gospodarcze. Przy każdych kolejnych wyborach minister przemysłu i handlu, na wniosek głównego komisarza wyborczego, wyznaczał zrzeszenia gospodarcze, którym przysługiwało prawo powołania radców do izby. Prawo takie przysługiwało tylko tym zrzeszeniom, które istniały co najmniej trzy lata przed terminem wyborów i według swoich statutów miały za zadanie działalność związaną z reprezentacją zawodowych interesów przemysłu i handlu. Minister określał liczbę radców powoływanych przez każde zrzeszenie. Wybory przez zrzeszenia gospodarcze odbywały się zawsze po ustaleniu wyników wyborów ogólnych.

W celu przeprowadzenia wyborów przez zrzeszenia gospodarcze jego władze zwoływały walne zebranie członków, któremu przewodniczył główny komisarz wyborczy. Wybory przeprowadzano w trybie przewidzianym przez statuty tych zrzeszeń dla wyboru ich władz. Tryb składania sprzeciwów przeciwko wynikom tych wyborów był podobny do trybu przy wyborach ogólnych.

W okresie każdych wyborów minister przemysłu i handlu mianował na całą kadencję określoną liczbę radców – tzw. radców z nominacji. W przypadku ustąpienia takiego radcy, minister na jego miejsce mianował do końca kadencji inną osobę. Nie mogły być mianowane osoby pełniące funkcje w służbie państwowej, z wyjątkiem profesorów i nauczycieli państwowych zakładów naukowych oraz kierowników przedsiębiorstw państwowych.

Ostatnim sposobem zostania radcą izby przemysłowo-handlowej była kooptacja. Komisarz wyborczy, przed ukonstytuowaniem się izby, zwoływał zgromadzenie radców z wyborów i nominacji w celu rozstrzygnięcia o kooptacji. Za podjęciem takiej decyzji musiała opowiedzieć się większość zebranych. Maksymalna liczba kooptowanych radców nie mogła przekroczyć 1/10 liczby radców z wyborów. Radcowie ci powoływani

byli na sześćoletnią kadencję i mogli być ponownie wybrani. Kooptowane mogły być osoby posiadające bierne prawo wyborcze do izby, a jeżeli nie, to powinny posiadać zasługi wobec „gospodarstwa społecznego”. Nie mogły być kooptowane osoby pełniące funkcje państwowe.

Artykuły 22 i 23 rozporządzenia z 1927 roku poświęcone były prezesowi i prezydium (zarządowi) izby. Prezes i wiceprezesi wybierani byli na okres trzech lat z prawem ponownego wyboru. Prezes reprezentował izbę na zewnątrz, wykonywał lub nadzorował wykonywanie uchwał izby, czuwał nad zgodną z przepisami prawa działalnością izby, ustalał przedmiot i przebieg obrad plenarnych, którym przewodniczył, a także odpowiadał za pracę biura izby. Sposób i zakres urzędowania wiceprezesów określały statuty izb.

Prezes i wiceprezesi tworzyli prezydium izby. Statut dopuszczał możliwość rozszerzenia prezydium o co najmniej dwóch, ale nie więcej niż czterech radców, którzy wraz z prezesami tworzyli zarząd izby. Zarząd postanawiał w imieniu izby o sprawach zastrzeżonych dla niego przez statut, wydawał w imieniu izby opinie i wnioski w kwestiach nie cierpiących zwłoki oraz rozstrzygał problemy wewnątrzorganizacyjne izby. Prezydium (zarząd) składał przed plenarnym zebraniem sprawozdanie ze swej działalności.

Zgodnie z artykułem 24 rozporządzenia radcowie tworzyli sekcje izby. Statuty przewidywały najczęściej istnienie dwóch sekcji – przemysłowej i handlowej. Do pierwszej należały: przemysł i górnictwo, natomiast do drugiej: handel, przedsiębiorstwa przewozowe, ubezpieczeniowe, finansowe, komisowe i transportowe¹².

Podstawowym zadaniem sekcji było zajmowanie stanowiska wobec spraw mających znaleźć się na porządku dziennym

¹² W statutach można było ustalać większą liczbę sekcji, uwzględniając gałęzie gospodarcze o szczególnym znaczeniu w okręgu izby jak np. sekcję bankowo-ubezpieczeniową, górniczą czy żeglugową.

obrad plenarnego zebrania. Miały one także prawo wystosowania do prezesa lub prezydium izby żądania przedstawienia odpowiednim władzom państwowym ich odmiennego od plenarnego zebrania stanowiska. Za pośrednictwem prezesa lub prezydium mogły także kierować wnioski na plenarne zebranie. Ponadto na wniosek prezesa ustosunkowywały się do przekazywanych im przez niego spraw.

Obowiązkiem radców było branie udziału w plenarnych zebraniach, posiedzeniach sekcji i komisji. Swoje czynności wykonywali bezpłatnie – przysługiwał im tylko zwrot poniesionych kosztów w związku z działalnością w izbie. W przypadku unikania udziału w pracach izby, radca mógł być pozbawiony radcostwa. Pozbawienie radcostwa radcy z nominacji następowało decyzją ministra przemysłu i handlu (art.25).

Plenarne zebrania izby odbywały się co najmniej raz na kwartał. W każdym czasie mogły być one zwołane na żądanie ministra przemysłu i handlu lub 1/3 liczby radców oraz zawsze z woli prezesa izby. Dla ważności uchwał wymagana była obecność 1/3 liczby radców. Uchwały zapadały bezwzględną większością głosów. Z kolei uchwały w sprawie zmiany statutu i pozbawienia radcostwa zapadały większością 2/3 głosów i w obecności 2/3 liczby radców. Jeżeli uchwała plenarnego zebrania była sprzeczna z uchwałą danej sekcji, to prezes izby, na żądanie sekcji, obok decyzji plenarnego zebrania, przekazywał władzom odmienne stanowisko tej sekcji wraz z uzasadnieniem.

Statut zezwalał na powoływanie komisji stałych, natomiast uchwałą plenarnego zebrania izby mogły powoływać komisje niestałe. Komisje opracowywały wnioski i sprawozdania. Do pracy w nich z głosem doradczym mogły być powołane osoby spoza izby. Izby uchwałą plenarnego zebrania mogły także mianować członków korespondentów z głosem

doradczym (art. 27).

Prace wykonawcze i przygotowawcze wynikające z zakresu działania izby prowadziło biuro izby. Składało się ono z etatowych i na ogół stałych pracowników z dyrektorem na czele. Dyrektora spoza członków izby mianował minister przemysłu i handlu spośród trzech kandydatów przedstawionych mu przez zarząd izby (od 1934 r. była to kompetencja plenarnego zebrania). Dyrektor podlegał bezpośrednio prezesowi izby. Brał on udział we wszystkich posiedzeniach i zebraniach. Na jego wniosek prezes powoływał pozostały personel izby.

Izba uchwałała na plenarnym zebraniu statut urzędniczy i inne przepisy dotyczące pracy biura izby (art.28).

Artykuł 30 rozporządzenia regulował sprawy budżetu izby. Przewidziana w budżecie suma wydatków nie znajdująca pokrycia w samoistnych dochodach izby, pokrywana była z dodatku przewidzianego w ustawie o państwowym podatku przemysłowym. Wysokość tego dodatku ustalał każdorazowo minister przemysłu i handlu. Ponadto określał on kategorie płatników państwowego podatku przemysłowego, od których pobierany dodatek powinien być przekazywany izbie.

Izba prowadziła rachunek swoich przychodów i rozchodów. Co roku przed końcem marca składała ministrowi przemysłu i handlu sprawozdanie ze swojego budżetu za rok ubiegły.

Izba przemysłowo-handlowa mogła być rozwiązana uchwałą Rady Ministrów na wniosek ministra przemysłu i handlu, jeżeli naruszała ustawy lub zagrażała interesom państwa.

Na mocy rozporządzenia ministra przemysłu i handlu z 30 listopada 1927 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem województwa śląskiego, ustanowiono dziesięć izb przemysłowo-handlowych z siedzibami: w Warszawie, Łodzi, Sosnowcu, Lublinie, Lwowie, Krakowie, Poznaniu, Bydgoszczy, Grudziądzu i Wilnie. W roku 1933 zlikwidowano izbę w Grudziądzu, a jej siedzibę przeniesiono do Gdyni,

likwidując jednocześnie izbę w Bydgoszczy, której okręg podzielono pomiędzy izbę gdyńską i poznańską. Zniesiono też izbę w Bielsku, a jej okręg przydzielono do izby katowickiej.

Przynależność do izb przemysłowo-handlowych miała charakter obligatoryjny, natomiast rozporządzenie nie nakładało na członków izb obowiązku ich bezpośredniego i całkowitego utrzymania. Izby przemysłowo-handlowe, podobnie jak instytucje samorządu terytorialnego, zwolnione były z płacenia podatków i innych opłat.

Dnia 10 marca 1932 r. ukazała się ustawa w sprawie zmiany niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych¹³. Wprowadzone wówczas poprawki dotyczyły spraw proceduralnych, między innymi kwestii rozwiązywania izby, a także skrócenia kadencji radców (z 6 do 5 lat).

Dnia 24 marca 1933 r. ukazała się kolejna ustawa w sprawie zmiany i uzupełnień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych¹⁴. Poprawki w niej zawarte dotyczyły zmian okręgów izb i uchwalania wewnętrznych aktów prawnych izb, przede wszystkim statutów emerytalnych.

Wreszcie 10 marca 1934 r. uchwalona została ostatnia poprawka do rozporządzenia Prezydenta z 15 lipca 1927 r.¹⁵ Podkreślono w niej między innymi, że izby miały tworzyć Związek Izb Przemysłowo-Handlowych Rzeczypospolitej Polskiej, do którego przynależność wszystkich tego rodzaju podmiotów

¹³ Ustawa z dnia 10 marca 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta RP z 15 lipca 1927 r. Dz. U. nr 26, poz. 203.

¹⁴ Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. w sprawie zmiany i uzupełnień rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. nr 25, poz. 210.

¹⁵ Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. nr 26, poz. 203.

była obowiązkowa. Związek ten był osobą prawa publicznego; mógł nabywać i zbywać majątek ruchomy i nieruchomy, zawierać umowy oraz występować przed sądem.

Celem Związku było ujednoczenie stanowiska izb w sprawach o znaczeniu ogólnym oraz przedstawianie władzom na ich żądanie lub z własnej inicjatywy wspólnych opinii i wniosków. Powyższa ustawa kończyła okres tworzenia przepisów związanych z funkcjonowaniem izb przemysłowo-handlowych.

Dnia 17 kwietnia 1936 roku ukazało się obwieszczenie ministra przemysłu i handlu w sprawie jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lipca 1927 roku o izbach przemysłowo-handlowych¹⁶.

Działalność izb przemysłowo-handlowych przerwał wybuch II wojny światowej. W wielu miastach okupanci niemieccy tworzyli własne tego typu organizacje. Między innymi w Poznaniu, w styczniu 1940 r., powstała izba, która funkcjonowała na podstawie przepisów prawa niemieckiego. Działała ona do momentu wydania 18 marca 1943 r. zarządzenia, na mocy którego z dniem 1 kwietnia 1943 r. zlikwidowano wszystkie niemieckie izby przemysłowo-handlowe.

Po zakończeniu II wojny światowej podjęto w Polsce działania mające na celu reaktywowanie samorządu gospodarczego przemysłu i handlu. Było to niezwykle ważne zadanie, bowiem izby przemysłowo-handlowe stanowiły dla rządu nieocenione źródło wiedzy z zakresu przedwojennych stosunków gospodarczych. Względy taktyczne spowodowały więc, że władze państwowe początkowo tolerowały izby przemysłowo-handlowe.

Podstawą prawną do reaktywowania izb była Instrukcja Wydziału Grup Operacyjnych Resortu Gospodarki Narodowej i Finansów PKWN nr 1/I z września 1944 r. pt. „Wytyczne organizacyjne dla przemysłu w Polsce w sprawie organizacji

¹⁶ Dz. U. RP nr 45, poz. 335.

przemysłu i izb przemysłowo-handlowych opierających swoją działalność na podstawie przepisów z 1927 roku”, która postanawiała m. in.: „Izby przemysłowo-handlowe są organami samorządu gospodarczego oraz reprezentacją interesów zawodowych i gospodarczych prywatnego przemysłu i handlu w poruczoną przez resort gospodarki narodowej i finansów zakresie, wykonują zadania administracyjne w stosunku do firm prywatnych. Ich ściśle kompetencje określa rozporządzenie Prezydenta z 1927 roku”¹⁷.

Wspomniana instrukcja była *de facto* jedynym tego typu oficjalnym odniesieniem się władz państwowych do samorządu gospodarczego. Cechą charakterystyczną powojennego okresu działalności izb było bowiem także to, że z jednej strony formalnie utrzymywano w mocy obowiązujące przepisy przedwojennego ustawodawstwa, a z drugiej kształtowano struktury izb, zakres i formy ich działania na podstawie doraźnych zarządzeń władz; poprzez nie między innymi wzmocniono pozycję dyrektora izby, mianowanego przez władze nadzorcze, a osłabiono rolę czynnika radcowskiego (komisji radcowskich), nadając im w wielu przypadkach charakter czysto reprezentacyjny¹⁸.

Warto podkreślić, że z chwilą ukazania się instrukcji przestał w Polsce istnieć samorząd gospodarczy w takim zakresie, w jakim funkcjonował przed wojną. Wynikało to z wyłączenia spod kompetencji izb przedsiębiorstw państwowych i spółdzielczych. Instrukcja wprowadzała nową strukturę kierowania sektorem przemysłowym w Polsce. Nakazywała ona powoływanie przy wojewódzkich i powiatowych radach narodowych wydziałów przemysłowych, których zadaniem było kierowanie całokształtem życia przemysłowego na swoim terenie.

¹⁷ K. Robakowski, M. Żurowski, *Materiały źródłowe do historii Polski Ludowej*, Poznań 1982, s. 23-28, por. M. Barański, S. Kantyka, S. Kubas, M. Kuś, *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*, Warszawa 2007, s. 71.

¹⁸ A. Zarzycki, *Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa...*, op. cit., s. 80.

Wydziały te nadzorować miały przedsiębiorstwa państwowe i będące pod zarządem państwa oraz przedsiębiorstwa prywatne. Nadzór ten był daleko idący, bowiem polegał między innymi na sprawdzaniu finansów przedsiębiorstw, udzielaniu zezwoleń na sprzedaż artykułów deficytowych, a także kontroli wszystkich działań o charakterze strategicznym.

W pierwszym okresie przemian społeczno-gospodarczych w Polsce władze deklarowały oficjalne poparcie dla działalności prywatnej. Hilary Minc 4 maja 1945 r. zapewniał, że „element gospodarczy indywidualny, bądź to średnio – lub drobnokapitalistyczny, bądź to drobnotowarowy chłopski i rzemieślniczy posiada u nas zapewnione pole działania i perspektywy rozwoju”¹⁹.

Powyższe deklaracje różniły się jednak wyraźnie z działaniami prowadzonymi przez władze państwowe. Przez cały czas podejmowały one kroki mające na celu ograniczenie naturalnego zaplecza izb przemysłowo-handlowych. Na pierwszy plan wysuwała się w tym kontekście nacjonalizacja przemysłu, eliminowanie drobnej, prywatnej przedsiębiorczości, ścisła reglamentacja każdej sfery działalności gospodarczej czy wreszcie centralne planowanie. Wszystko to sprawiało, że izby przemysłowo-handlowe stały się zbędne na długo przed podjęciem decyzji o ich likwidacji. Zanim to jednak nastąpiło przedwojenni działacze samorządu gospodarczego prowadzili intensywne prace, których celem była odbudowa izb na obszarze całej Polski.

W wyniku podjętych działań utworzono 14 izb przemysłowo-handlowych z siedzibami w: Białymstoku, Bydgoszczy, Częstochowie, Gdyni, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Olsztynie, Poznaniu, Rzeszowie, Szczecinie, Warszawie

¹⁹ Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1638.

i Wrocławiu.

Opór władz państwowych sprawił, że nie udało się po wojnie reaktywować Związku Izb Przemysłowo-Handlowych. Pomimo tego regularnie odbywały się zjazdy prezesów i dyrektorów izb. Pierwszy z nich został zwołany w Krakowie, już w lipcu 1945 r.

Spośród wymienionych powyżej izb szczególnie aktywna była Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu. Początki jej sięgają pierwszych tygodni 1945 roku. W sytuacji, gdy wyzwolenie ziem polskich, w tym Poznania, stawało się kwestią najbliższego czasu, w Częstochowie rozpoczęła swoje funkcjonowanie ekspozytura Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu²⁰. Jej działalność polegała na prowadzeniu akcji informacyjnej i propagandowej wśród byłych przemysłowców i kupców wielkopolskich w celu spowodowania ich powrotu do miejsc zamieszkania sprzed przesiedlenia.

Proces reaktywacji Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu rozpoczął się w lutym 1945 r. od utworzenia jej biura, natomiast 6 marca tego roku odbyło się pierwsze spotkanie kierownictwa i radców izby. Z kolei w trzy miesiące później, 17 czerwca 1945 r. zostało zwołane pierwsze po wojnie posiedzenie prezydium izby. Ostatnim ważnym wydarzeniem na drodze do restytucji przedwrześniowych organów izby było zwołanie jej plenarnego zebrania. Miało ono miejsce 15 października 1945 r. W posiedzeniu wzięło udział 26 radców z 60 wybranych przed wojną. Większość z nieobecnych zginęła w czasie okupacji, pozostali nie wrócili jeszcze do Poznania lub nie mogli z innych przyczyn uczestniczyć w obradach

²⁰ Po wejściu Niemców do Poznania znaczna część przemysłowców i kupców wielkopolskich (ponad 1000 osób) wyjechała lub została deportowana do Częstochowy. Przez cały okres okupacji wielu byłych radców izby poznańskiej utrzymywało ze sobą ścisłe kontakty. Pozwoliło to na reaktywowanie działalności izby w okresie, gdy Poznań nie został jeszcze wyzwolony.

tego gremium²¹.

Trudno jest dzisiaj przecenić rolę Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu w odbudowie życia gospodarczego Polski zachodniej. Mimo poniesionych strat ludzkich i materialnych, jako pierwsza podjęła ona działalność prowadzoną przed wojną. Izba była ogromnym źródłem wiedzy z zakresu prawodawstwa gospodarczego, jej biuro udzielało informacji dotyczących przedwojennych stosunków handlowych, przemysłowych czy finansowych środowiskom prywatnym oraz agendum państwowym. Izba pomagała również nawiązywać różnego rodzaju kontakty, w tym handlowe, wskazując między innymi producentów i dystrybutorów, co w okresie ścisłej reglamentacji i małej ilości wytwarzanych dóbr miało duże znaczenie.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu starała się także wpływać na kształtowanie szeroko rozumianego środowiska gospodarczego oraz rozwój oświaty zawodowej. Już w kwietniu 1945 roku wystąpiła ona do władz z postulatami otwarcia w Poznaniu politechniki oraz uruchomienia targów międzynarodowych. Obie propozycje zostały zaakceptowane. Trzyletnia Szkoła Inżynierska rozpoczęła działalność w dniu 17 września 1945 r., a w następnym Rada Ministrów przyjęła uchwałę o reaktywowaniu Targów Poznańskich²². Ponadto izba sprzyjała, przy często nieprzychylnym stosunku władz, tworzeniu zrzeszeń przemysłowych i kupieckich oraz dążyła do koordynacji działalności administracji rządowej i samorządowej w kwestiach gospodarczych.

Nie ulega wątpliwości, że Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu ze swoją funkcjonalną strukturą organizacyjną

²¹ Szerzej na ten temat: M. Grzelak, *Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu jako forma samorządu gospodarczego* (maszynopis pracy doktorskiej), Poznań 1995, s. 205-207.

²² Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1699.

oraz fachowym personelem była bezpośrednio po wojnie niemal równorzędnym partnerem władz państwowych.

Godna uwagi jest także aktywność izby poznańskiej na rzecz tzw. ziem odzyskanych. W celu skuteczniejszego kierowania życiem gospodarczym na zwiększonym obszarze²³ izba 12 grudnia utworzyła Ekspozyturę w Gorzowie Wlkp., a 17 stycznia 1946 r. Delegaturę w Zielonej Górze. Ponadto, aby zaktywizować ziemie odzyskane, izba powołała w połowie 1946 r. Radę Gospodarczą Ziemi Lubuskiej oraz Narodowy Instytut Postępu prowadzący działalność wydawniczą²⁴.

Sytuacja w kraju zaczęła jednak ewoluować w niekorzystnym kierunku. Władze komunistyczne w miarę petryfikacji nowego układu politycznego dążyły do pełnego podporządkowania sobie życia gospodarczego. Pierwszym krokiem na drodze do tego celu była ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej²⁵. W oparciu o powyższy akt prawny przemysł prywatny był stopniowo eliminowany, między innymi poprzez regulację cen, reglamentację zaopatrzenia i zbytu czy też *domiary podatkowe*.

W dalszej kolejności nowi rządzący zajęli się prywatnym handlem. Tzw. *bitwę o handel* zapoczątkowały uchwalone 2 czerwca 1947 r. ustawy: o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym²⁶ oraz o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe

²³ Rada Ministrów w lipcu 1945 r. przyłączyła do poznańskiego następujące powiaty: pilski, trzciniński, strzelecki, gorzowski, skwierzyński, rzepiński, sulęciński, międzyrzecki, babimojski, krośnieński, świebodziński, wschowski, gubiński i zielonogórski.

²⁴ M. Grzelak, *Izba Przemysłowo-Handlowa...*, op. cit., s. 209.

²⁵ Dz.U. 1946 nr 3, poz. 17.

²⁶ Dz.U. 1947 nr 43, poz. 218.

wykonywanie czynności handlowych²⁷.

Działaniom władz państwowych na tym polu sprzyjała trudna sytuacja aprowizacyjna kraju. W wyniku pojawienia się nierównowagi podaży i popytu nasiliła się spekulacja, a także wystąpiły ogromne dysproporcje cen. W takich warunkach łatwiej było uzasadniać potrzebę odgórnego nadzoru nad handlem czy wręcz twierdzić, że przyczyną wszelkich trudności rynkowych jest prywatny sektor handlowy. Z drugiej strony należy pamiętać, że po wygranych w nieuczciwy sposób wyborach do Sejmu Ustawodawczego z 19 stycznia 1947 r. rządzący mogli już bez jakiegokolwiek zawoalowania dążyć do upaństwowienia wszystkich sfer życia gospodarczego.

Prywatny handel stanął wobec groźby całkowitej likwidacji. Powołana Państwowa Centrala Handlowa pełniła praktycznie funkcję nadhurtownika wobec prywatnych hurtowni. Towar, zanim trafił do prywatnego detalisty, przechodził przez dwa szczeble pośrednie: państwową i prywatną hurtownię. Taka droga zaopatrywania się prywatnego detalisty musiała wpływać na cenę sprzedawanych towarów. Ceny w państwowych i spółdzielczych sklepach były niższe niż w prywatnych. To z kolei wpływało na obniżenie wielkości sprzedaży i stopę zysku tych ostatnich. Obciążenia podatkowe sprawiały, że byt tych sklepów był zagrożony. Nierzadkie były przypadki zaopatrywania się prywatnych sklepikarzy w sklepach państwowych i odsprzedawanie tych towarów po tej samej cenie. Takie postępowanie traktowane było przez władze jako spekulacja. Na upadek handlu prywatnego wpłynęły więc czynniki polityczne i ekonomiczne. Wydłużona droga od producenta (coraz częściej państwowego) do prywatnego detalisty utrudniona była także przez dyskryminowanie tej kategorii kupców w zakresie możliwości zaopatrywania się w określone towary. W pierwszej kolejności mogły zaopatrywać się w hurtowniach

²⁷ Dz.U. 1947 nr 43, poz. 220.

jednostki handlu uspołecznionego, a następnie prywatnego. Przy silnie niezrównoważonym rynku handel uspołeczniiony zajmował więc pozycję dominującą, jeśli nie wręcz monopolistyczną.

Władze pod koniec lat czterdziestych konsekwentnie zaczęły realizować politykę eliminowania sektora prywatnego. Preferowano sektor uspołeczniiony w handlu detalicznym i hurtowym, wprowadzono koncesje na prowadzenie działalności handlowej, organizowano wzorcowe jednostki handlu hurtowego i detalicznego. Wszystko to miało wykazać lepszą organizację i efektywność sektora państwowego.

Jak zauważa Mirosław Grzelak, odchodzenie przez sektor państwowy od zasad rachunku ekonomicznego i zastępowanie go coraz częściej centralnym kierowaniem (administracyjne określanie struktury i profili produkcji) okazywało się elementem konkurencji niemożliwym do „przeskoczenia” przez sektor prywatny. Przedsiębiorstwa te w swojej działalności nie mogły kierować się zasadami i kategoriami pozaekonomicznymi, bo nie korzystały przecież z dotacji i innych form pomocy państwa stosowanych wobec uspołeczniionych podmiotów gospodarczych²⁸.

Tak jaskrawa dyskryminacja sprawiała, że izby przemysłowo-handlowe musiały prowadzić działalność w warunkach stałego ograniczania ich naturalnej bazy społeczno-gospodarczej. Sytuacja taka utrudniała racjonalne kształtowanie budżetów poszczególnych izb. Środki, jakimi one dysponowały, pochodziły z dwóch źródeł: ze skromnych siłą rzeczy dochodów własnych oraz dotacji Skarbu Państwa. Poziom dotacji był zróżnicowany; czasami dochodziły one nawet do 90% budżetu. Dobrze funkcjonująca Izba Przemysłowo-Handlowa

²⁸ M. Grzelak, *Izba Przemysłowo-Handlowa...*, op. cit., s. 216.

w Poznaniu czerpała z nich w granicach od 60 do 70%²⁹.

Na początku stycznia 1947 r. izby otrzymały pismo z Ministerstwa Przemysłu i Handlu na temat kształtowania ich budżetów. W piśmie wskazano na złą strukturę budżetów, a mianowicie zbyt mały udział dochodów własnych poszczególnych izb. Ministerstwo nakazywało zwiększenie dochodów z tytułu opłat za czynności izb, a także od prywatnych zrzeszeń przemysłowych i handlowych. Dochody te w budżetach na 1947 r. stanowić miały około 40%. W sytuacji ograniczania zakresu działalności izb, ich kompetencji, liczby zrzeszonych w nich podmiotów, zalecenie to nie mogło być zrealizowane. Jak się zatem wydaje, był to początek cynicznej rozgrywki ze strony rządu, która miała na celu eliminację samorządu gospodarczego z życia publicznego Polski Ludowej.

Liczne próby podejmowane przez działaczy samorządowych zmierzające do zachowania chociaż w szczątkowej formie izb przemysłowo-handlowych zakończyły się niepowodzeniem. Ustępstwa na jakie skłonni oni byli się zgodzić, a także wielokrotnie prezentowana akceptacja dla zmian ustrojowych w Polsce, okazały się niewystarczające do przetrwania tych instytucji³⁰. Nowy system polityczny i gospodarczy nie prze-

²⁹ W 1945 r. izba poznańska nie korzystała z dotacji. Wówczas jej budżet wynosił 2.415 tys. zł, z których dochody własne stanowiły 954 tys. zł, a z tytułu opłat od świadectw przemysłowych 1.461 tys. zł. Wydatki były niższe od przychodów o blisko 400 tys. zł. W następnych latach budżet izby w znacznie większym stopniu zależał od dotacji; w 1947 r. w budżecie wynoszącym 31 mln zł blisko 22 mln zł (70%) stanowiły dotacje, a w roku następnym w budżecie w wysokości 127 mln zł dotacje stanowiły 85 mln zł (ok. 67%).

³⁰ Na zakończenie zjazdu działaczy izb przemysłowo-handlowych, który odbył się w Poznaniu w styczniu 1947 r., jego uczestnicy przyjęli uchwałę głoszącą, że izby przemysłowo-handlowe odnoszą się pozytywnie do nowego ustroju politycznego i gospodarczego. W związku ze zbliżającymi się wyborami przedstawiciele izb opowiedzieli się za tymi partiami i stronnictwami, które będą budowały nową rzeczywistość, to jest za listami niezależnego rzemiosła, kupiectwa i handlu oraz Bloku Stronnictw Demokratycznych

widywał dla nich miejsca. Nawet ograniczenie samorządu gospodarczego tylko do przedsiębiorstw prywatnych, które mimo bardzo niesprzyjającej sytuacji nadal istniały, nie mogło być zaakceptowane przez władze komunistyczne.

Zapowiedź likwidacji izb przemysłowo-handlowych została zawarta w ustawie z dnia 7 marca 1950 r. o Centralnym Urzędzie Drobnej Wytwórczości³¹. Kolejnym krokiem w tym kierunku było zarządzenie przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 28 kwietnia 1950 r. w sprawie likwidacji izb przemysłowo-handlowych³². Zarządzeniem nr 2 prezesa Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości z dnia 11 maja 1950 roku powołano Komisję Likwidacyjną oraz likwidatorów izb. Na podstawie tego zarządzenia likwidatorzy z dniem 1 lipca 1950 roku mieli przejąć majątek rzeczowy, nieruchomości i księgi izb przemysłowo-handlowych³³. Poza przejściem majątku, likwidatorzy otrzymali zadanie sporządzenia jego spisu oraz uregulowania wszystkich bezspornych zobowiązań izb.

Termin likwidacji izb ustalono na koniec 1950 r., jednak nie wszędzie został on dotrzymany. Przykładowo procedura likwidacyjna izby poznańskiej została zakończona dopiero w drugiej połowie 1951 r. Wynikało to głównie z bardzo dużego zasięgu i zakresu działania izby, a także znacznego majątku ruchomego i nieruchomego.

Dobra będące własnością izb przemysłowo-handlowych

i Stronnictwa Pracy. Aktywny udział w wyborach uznano za obowiązek każdego obywatela, zob. Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1630.

³¹ Dz.U. nr 10, poz. 104.

³² Monitor Polski 1950 nr A-56, poz. 645.

³³ Zarządzenie prezesa Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości z dnia 11 maja 1950 r. w sprawie powołania Komisji Likwidacyjnej oraz likwidatorów izb. Monitor Polski nr A 56, poz. 645.

zostały nieodpłatnie przekazane organizacjom społecznym, zrzeszeniom gospodarczym, wojewódzkim radom narodowym, a także urzędom centralnym. W ten sposób tak zasłużone dla polskiej gospodarki jednostki samorządowe zostały usunięte z życia publicznego.

Kompetencje izb starały się początkowo przejąć ogólnopolskie zrzeszenia przemysłu prywatnego, a następnie Ministerstwo Przemysłu Drobного i Rzemiosła, Ministerstwo Handlu Wewnętrznego oraz wydziały Prezydium Wojewódzkich Rad Narodowych. Zastąpienie samorządu gospodarczego biurokratycznym aparatem partyjno-państwowym było konsekwencją forsownej centralizacji propagowanej przez władze komunistyczne. W takiej rzeczywistości nie było miejsca na jakąkolwiek formę niezależnego myślenia, stanowiącego przecież istotę samorządności, także tej dotyczącej stosunków gospodarczych.

ROZDZIAŁ IV

Izby przemysłowo-handlowe w państwach Unii Europejskiej

Charakteryzując pozycję ustrojową i zakres zadań samorządu gospodarczego wielce zasadne będzie odwołanie się do doświadczeń państw Unii Europejskiej, gdzie od lat izby gospodarcze są ważnym reprezentantem interesów środowiska przedsiębiorców. Zróżnicowanie podstaw prawnych izb gospodarczych sprawia, że nie o wszystkich, biorąc za punkt wyjścia ich partycypację w strukturze administracji państwowej, możemy mówić jako o typowym samorządzie gospodarczym. Pamiętajmy bowiem, że kryterium samorządowości izb gospodarczych powinno być wykonywanie przez nie określonej sfery władztwa administracyjnego. Stosując to rozróżnienie, należy zachować daleko idącą powściągliwość przy utożsamianiu stowarzyszeń, reprezentujących wolę najczęściej wąskiej grupy przedsiębiorców, z samorządem gospodarczym.

W Unii Europejskiej wskazać można na dwa modele izb gospodarczych. Jeden z nich to model „francuski” (kontynentalny) z obligatoryjną przynależnością podmiotów gospodarczych w izbach. Tego typu strukturę wybrały: Francja, Niemcy, Grecja, Włochy, Luksemburg, Holandia, Hiszpania, Austria, Słowacja i Słowenia.

Drugi model reprezentuje prawo anglosaskie, które charakteryzuje się dobrowolną przynależnością do izb gospodarczych.

Izby te funkcjonują na podstawie prawa prywatnego¹. Model ten wybrały: Wielka Brytania, Belgia, Dania, Portugalia, Irlandia, Finlandia, Szwecja, Czechy, Węgry, Estonia, Łotwa, Litwa, Cypr, Malta, Bułgaria i Rumunia, Chorwacja, a także Polska.

Odnosząc się do drugiego z przedstawionych modeli, należałoby postawić pytanie o reprezentatywność funkcjonujących w myśl jego założeń izb gospodarczych. Z danych zachodnioeuropejskich wynika, że poziom zrzeszenia przedsiębiorstw w izbach tego typu nie przekracza 10% .

Czy wobec tego o działających na tych zasadach izbach należy mówić jako o organizacjach samorządu gospodarczego? Biorąc pod uwagę względy formalnoprawne odpowiedź na tak postawione pytanie nie może być twierdząca.

Nieporównanie większą rolę odgrywa rzeczywisty samorząd gospodarczy funkcjonujący w reżimie prawa publicznego. W literaturze podkreśla się wprawdzie, że zakres zadań izb obu modeli jest podobny, jednakże powszechny charakter, władztwo administracyjne, samodzielność działania, wykonywanie zadań z zakresu administracji publicznej, własne źródła dochodów, których znaczną część stanowi udział w podatkach lokalnych i państwowych - to wszystko przesądza

¹ W ramach dobrowolnego modelu izb gospodarczych rozróżnia się niekiedy wzorzec anglosaski, traktujący izby gospodarcze jako spółki prawa handlowego, oraz rozpowszechniony na kontynencie wzorzec belgijski, w którym izby funkcjonują na zasadzie zrzeszeń gospodarczych. Przypomnijmy, że belgijskie doświadczenia samorządowe są niezwykle bogate, bowiem sięgają 1485 roku, kiedy to utworzono pierwszą w Europie izbę handlową na gruncie prawa prywatnego. Obecnie centralną organizacją reprezentującą przedsiębiorców jest Narodowa Federacja Belgijskich Izb Przemysłowo-Handlowych, którą tworzą: Zrzeszenie Flamandzkich Izb Przemysłowo-Handlowych i Zrzeszenie Walońskich Izb Przemysłowo-Handlowych. Wchodzące w skład wymienionych zrzeszeń izby lokalne (14 flamandzkich i 11 walońskich) łączą 30 tys. przedsiębiorców; zob. W. Waclawik, *Dobrowolny samorząd – co to znaczy*, „Nowe Życie Gospodarcze” nr 31 z 30.07.2000 r.

o przewadze izb modelu francuskiego nad izbami modelu anglosaskiego. Te ostatnie, powstające nie z woli państwa a z inicjatywy grupy przedsiębiorców, często przyjmują postać grup interesu reprezentujących partykularne interesy swoich członków.

Izby modelu „francuskiego” (kontynentalnego) podejmują inicjatywy, które na stałe wpisane są w ich obszar działania i przyczyniają się nie tylko do poprawy sytuacji indywidualnych podmiotów gospodarczych, ale realizują cele rozwoju lokalnego i regionalnego, a także mają wpływ na politykę gospodarczą państwa. Wyrazem tej działalności jest dbałość izb o ład rynkowy, o rozwój przedsiębiorczości, systemu kształcenia i szkoleń, wsparcie dla innowacyjności i zarządzanie usługami publicznymi.

I. Francuskie izby handlu i przemysłu

Znakomitym przykładem tego typu korporacji są francuskie izby handlu i przemysłu, które działają w systemie prawa publicznego. Podstawę legislacyjną ustroju izb francuskich stanowi wielokrotnie nowelizowana ustawa z 9 kwietnia 1898 r. Innym aktem prawnym regulującym zasady funkcjonowania izb handlu i przemysłu we Francji jest Kodeks handlowy². W 2010 r. organizacja francuskich izb poddana została kolejnej reformie ustawą z dnia 23 lipca 2010 r.³. Wspomniana

² Code de commerce (Kodeks handlowy), http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?pidArticle=LEGI_ARTI000023160647&idSectionTA=LEGISCTA000006178961&cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20120110, z dnia 15.12.2011 r.

³ LOI no 2010-853 du 23 juillet 2010 relative aux réseaux consulaires, au commerce, à l'artisanat et aux services (1), NOR : *ECEX0913300L*, 24 juillet 2010, JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE, Texte 17 sur 169, z dnia 15.12.2011 r.

modyfikacja została wprowadzona w życie 2 grudnia 2010 r.⁴

W świetle wyżej wymienionych regulacji francuskie izby handlu i przemysłu:

- posiadają ustrój korporacji prawa publicznego;
- zrzeszeni w izbach obligatoryjnie przedsiębiorcy tworzą wspólnotę samorządową z władztwem administracyjnym;
- izby są podmiotami zdecentralizowanej administracji państwowej; są w granicach ustawy samodzielne i niezależne od administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Francuski samorząd gospodarczy działa na trzech poziomach. Struktura ta obejmuje izby handlu i przemysłu na szczeblu podstawowym (lokalnym), regionalne izby handlu i przemysłu oraz działającą na szczeblu centralnym organizację pod nazwą Izby Handlu i Przemysłu Francji. Zgodnie z fundamentalną zasadą samorządności poszczególne izby cieszą się znaczną sferą autonomii, a ich działania uzupełniają się wzajemnie bez jakiegokolwiek podporządkowania hierarchicznego.

Kluczową rolę odgrywają izby handlu i przemysłu na szczeblu lokalnym (w tej liczbie tzw. izby metropolitarne – w miastach powyżej 500 tys. mieszkańców oraz departamentalne izby regionu Ile-de-France). Izby handlu i przemysłu działają na całym obszarze Francji metropolitalnej oraz w departamentach i terytoriach zamorskich - dwie w Gwadelupie, pojednej w Gujanie, Martynice, na Reunion oraz Mayotcie, a także 3 w terytoriach zamorskich (Nowa Kaledonia, Polinezja Francuska, Saint-Pierre-et-Miquelon)⁵.

Kolejny szczebel francuskiego samorządu gospodarczego

⁴ Décret n° 2010-1463 du 1er décembre 2010 mettant en œuvre la réforme du réseau des chambres de commerce et d'industrie NOR: EFII1027014D – Rozporządzenie nr 2010-1463 z 1 grudnia 2010 wprowadzające w życie reformę sieci Izb przemysłowo-handlowych.

⁵ P. Puaux, *Les Chambres de commerce et d'industrie*, Paris 1998, s. 56.

tworzą regionalne izby handlu i przemysłu. W zinstytucjonalizowanej formie jednostek samorządowych, i pod aktualną nazwą, izby działają od momentu uchwalenia dekretu z 4 grudnia 1964 r. Zastąpiły one wówczas tzw. „izby gospodarcze regionów”, utworzone w 1938 roku. Rola wspomnianych izb sprowadza się głównie do wyrażania opinii zrzeszonego w izbach lokalnych środowiska gospodarczego wobec regionalnych instytucji publicznych, których znaczenie wzrosło na skutek decentralizacji⁶. W skład poszczególnych izb regionalnych wchodzi po dwóch przedstawicieli desygnowanych przez działające w regionie izby handlu i przemysłu.

Z kolei na szczeblu krajowym reprezentowaniem, obroną i promocją interesów przedsiębiorców wobec władz administracyjnych zajmuje się wspomniana wyżej naczelna organizacja samorządowa pod nazwą Izby Handlu i Przemysłu Francji, którą tworzą prezesi izb lokalnych i regionalnych. Dysponuje ona osobowością prawną oraz posiada uprawnie-

⁶ Znaczenie regionalnych instytucji publicznych rosło wraz z ewoluowaniem pozycji prawnej regionów we Francji. Szczególny status prawny uzyskały one w 1956 r. kiedy to kraj został dla potrzeb planistycznych podzielony na 22 regiony programowania, którym przekazano niektóre zdekoncentrowane kompetencje organów centralnych. Ustawą z 5 lipca 1972 r. o utworzeniu i organizacji regionów wyposażone one zostały w osobowość prawa publicznego, uzyskując tym samym status terytorialnego zakładu publicznego. Jest to konstrukcja prawna określana jako decentralizacja funkcjonalna, nie kreująca jednak instytucji samorządu terytorialnego. Region stał się więc swoistym podmiotem prawa publicznego, który można umiejscowić między tradycyjnym zakładem publicznym a wspólnotą terytorialną. Dopiero w wyniku przeprowadzonej w latach 1982-1983 wielkiej reformy decentralizacyjnej regiony uzyskały status jednostek samorządowych. Rozpoczęły one swoje funkcjonowanie w 1986 r., z chwilą przeprowadzenia pierwszych wyborów do rad regionalnych, por. J. Jeżewski, *We Francji, [w:] Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy Zachodniej*, pod. red. J. Jeżewskiego, Wrocław 1999, s. 142, zob. także I. Pietrzyk, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2002, s. 241.

nia instytucji publicznej⁷.

W odróżnieniu od innych podmiotów publicznych, których kierownicy są desygnowani przez władze państwowe, izby handlu i przemysłu są zarządzane przez organy wybrane w demokratycznych wyborach. Ich związek z państwem nie ma charakteru zwierzchnictwa wynikającego z hierarchicznego podporządkowania. Organy władzy izb lokalnych – walne zgromadzenie jako organ stanowiący i prezes izby jako organ wykonawczy – pochodzą z wyborów.

Do głównych zadań ustawowych, określających zakres obszaru władztwa administracyjnego francuskich izb francuskich należy:

1. Działalność doradcza i administracyjna – w tej mierze warto zwrócić uwagę na pomoc techniczną polegającą na świadczeniu przedsiębiorstwom usług mających na celu polepszenie sprawności ich działania. Obecnie około 2 tys. wyspecjalizowanych konsultantów technicznych towarzyszy w terenie przedsiębiorstwom, pomagając im w tym procesie.

Działania izb handlu i przemysłu dotyczą także zbiorowych projektów rozwoju lub ożywienia obszarów, a także wsparcia władz publicznych w podejmowaniu decyzji dotyczących urbanistyki handlowej i planów komunikacji miejskiej. Działania te przyczyniają się też do ożywienia handlowego centrów miast. Inicjatywy są zróżnicowane ze względu na lokalne potrzeby. Przedstawiciele izb zasiadają na przykład, z prawem głosu, w departamentalnych komisjach ds. planowania przestrzennego, które sporządzają dokumentacje dotyczące zagospodarowania powierzchni handlowej powyżej 300 m². Uczestniczą w opracowywaniu tzw. kart i planów rozwoju lub urbanistyki handlowej. Plany te dotyczą w większości aglomeracji lub wspólnot gmin. Mogą być one także

⁷ K. Walkowiak, *Geneza i rozwój francuskich izb handlu i przemysłu*, [w:] *Decentralizacja jako fundament demokracji obywatelskiej*, pod red. R. Kmiecika, Poznań 2016, s. 80.

sporządzone dla kraju i departamentu⁸.

Bardzo istotnym polem działania izb handlu i przemysłu jest także pomoc w wypełnianiu formalności administracyjnych. W jej zakresie wskazać należy na istotne kompetencje z dziedziny zadań publicznoprawnych, takich jak: wystawianie świadectw pochodzenia dla towarów francuskich przeznaczonych na eksport, potwierdzanie pochodzenia towarów zagranicznych czy też legalizacja dokumentów. Liczba decyzji podjętych w tej sferze przez izby handlu i przemysłu od lat oscyluje w granicach miliona rocznie. W ramach działań administracyjnych izby wszystkich szczebli zostały od 1981 r. wyposażone w „Centra Informacji o Przedsiębiorstwach” (Centra Formalności Przedsiębiorstw), które stanowią jedyne i obowiązkowe dla przedsiębiorstw „okienka biurowe”. Wszystkie działające w okręgach poszczególnych izb podmioty gospodarcze zobligowane są do informowania ich w takich sprawach jak: powstanie firmy, zmiana statutu lub zawieszenie działalności. Procedura ta jest szczególnie istotna dla małych i średnich przedsiębiorstw, które poprzez rzetelną informację o sobie łatwiej mogą nawiązać kontakty kooperacyjne. Bardzo ważnym rezultatem działań izbowego „Centrum Informacji o Przedsiębiorstwach” jest także zminimalizowanie tzw. „szarej strefy”, ograniczenie nielegalnego zatrudnienia oraz zwiększenie ściągalności podatków⁹.

Kolejnym godnym podkreślenia zadaniem izb handlu i przemysłu w ramach działalności administracyjnej jest

⁸ R. Kmiecik, P. Antkowiak, K. Walkowiak, *Samorząd gospodarczy i zawodowy w systemie politycznym Polski*, Warszawa 2012, s. 126.

⁹ *Francuskie Izby Handlowe i Przemysłowe – prezentacja ogólna*, [w:] *Izby przemysłowo-handlowe instrumentem rozwoju gospodarczego państwa*, materiały z konferencji zorganizowanej przez Krajową Izbę Gospodarczą oraz Izbę Przemysłowo-Handlową w Grenoble przy wsparciu finansowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych Francji, Warszawa 15 lutego 2002 r., s. 102-108.

prowadzenie informacji gospodarczej. Zasięg tej sfery usług jest bardzo szeroki. Izby posiadają skomputeryzowane, dostępne drogą internetową bazy informacji o przedsiębiorstwach krajowych i zagranicznych, dane bibliograficzne, przeglądy gospodarcze, a także analizy rynkowe od szczebla lokalnego do centralnego. Dzięki zebranych w ten sposób informacjom izby stają się najbardziej wiarygodnym źródłem wiedzy o zagranicznych stosunkach gospodarczych.

2. Prowadzenie szkolnictwa zawodowego, ośrodków szkoleniowych i instytutów badawczych – izby handlu i przemysłu jako podmioty zdecentralizowanej administracji państwowej są drugim we Francji, po Ministerstwie Edukacji Narodowej, gestorem w dziedzinie kształcenia zawodowego. Jest to jedno z najstarszych zadań, umocowanych już w ustawie o izbach handlowych z 1898 r. Izby francuskie prowadzą także uczelnie, jak: Wyższa Szkoła Handlowa w Paryżu, Wyższa Szkoła Nauk Ekonomicznych i Handlowych i inne. Izby zarządzają ponad 500 jednostkami nauczania rozmieszczonymi na całym terytorium Francji. W ich murach kształcą się 500 tys. studentów i uczniów, którzy podnoszą swoje umiejętności dzięki zaangażowaniu około 31 tys. nauczycieli.

W strukturze francuskiego systemu szkolenia zawodowego ważną rolę odgrywają Centra Szkolenia Zawodowego. Przy francuskich izbach handlu i przemysłu działa również 214 Centrów Kształcenia Ustawicznego (CFC), w których rocznie około 300 tys. pracowników lub ubiegających się o pracę uzupełniają swoją wiedzę zawodową; zdobywa nowe kompetencje, które wymusza rozwój technologii i gospodarki¹⁰.

3. Zarządzanie instytucjami tzw. użytku publicznego – francuskie izby handlu i przemysłu wchodzą w sferę

¹⁰ K. Walkowiak, *Izby przemysłowo-handlowe a kształcenie kadr zawodowych dla gospodarki polskiej*, [w:] *Być albo nie być dla Polski? Obywatelski projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2012, s. 116-117.

zarządzania dużymi organizacjami gospodarczymi, jak: porty morskie i lotniska czy parki przemysłowe wysokiej technologii. Są to instytucje sektora publicznego, przemysłowego i handlowego; przejmowanie przez izby w zarząd tych instytucji odbywa się w formie zadania zleconego przez administrację rządową. Francuskie państwo uznaje, że samorząd gospodarczy w pewnych instytucjach „użytku publicznego” jest bardziej sprawny organizacyjnie ze względu na kompetencje gospodarcze przedsiębiorców i efektywniejszy ekonomicznie od biurokracji rządowej.

Obecnie francuskie izby handlu i przemysłu zarządzają morskimi portami handlowymi i rybackimi oraz targami rybnymi, portami rzecznyymi, turystycznymi, a także portami pasażerskimi¹¹. Porty handlowe, rybackie i turystyczne w większości zarządzane są w ramach koncesji. Zazwyczaj koncesjodawca (państwo, niezależny port, departament lub gmina) oferuje teren oraz infrastrukturę taką jak baseny, nadbrzeża i drogi wodne. Koncesjodawca pozostaje ich właścicielem i zachowuje nad nimi zarządzanie administracyjne. Izba handlu i przemysłu jako koncesjodawca jest z kolei zobowiązana do zamontowania, użytkowania i utrzymania wyposażenia potrzebnego do funkcjonowania portu jak: urządzenia, sklepy, biura, magazyny. Izby finansują swoją działalność z różnych „opłat pobranych za oddaną usługę”, które uzyskują od firm użytkujących port: pilotów, holowników, sterników (cumowników), agentów okrętowych i maklerów, tłumaczy, magazynierów oraz hurtowników rybackich.

Izby zarządzają także francuskimi lotniskami. Jeżeli dodamy do tego infrastrukturę drogową (dworce, mosty, parkingi, tereny usługowe), centra kongresowe, hale towarowe i wystawowe, budynki przemysłowe, to dojdziemy do wniosku,

¹¹ Por. J. F. Bernardin, *A quoi sert une chambre de commerce et d'industrie ?*, L'Archipel, 2004, s. 76-80.

że izby odgrywają istotną rolę w działalności handlowej i przemysłowej współczesnej Francji.

4. Inicjowanie i rozwijanie działalności inwestycyjnej, czyli kapitałowej – jest to ewenement w funkcjonowaniu izb modelu francuskiego; polega on na tworzeniu nowych stref przemysłowych, głównie przemysłu zawansowanych technologii, jak awionika – w tej dziedzinie Francja należy do ścisłej czołówki światowej. Izby handlu i przemysłu kumulując środki kapitałowe najczęściej małych i średnich przedsiębiorstw, tworzą dostatecznie duży kapitał, by zakupić wolne a niezagospodarowane dotąd tereny, wyposażyć je w infrastrukturę techniczną, a następnie sprzedać z zyskiem innym inwestorom, by ci w oparciu o własne już środki mogli stworzyć nowy park przemysłowy zaawansowanej technologii.

W tym kontekście warto również zwrócić uwagę na zakładanie i prowadzenie tzw. inkubatorów przedsiębiorczości; inkubatory zorientowane są na przedsiębiorstwa nowo założone lub wykazujące już pewne osiągnięcia w zakresie innowacyjności. Te ostatnie przedsiębiorstwa łączą z powodzeniem najnowsze wyniki badań z zaawansowanymi technologiami przemysłu, tworząc produkty innowacyjne – owe *novum*, które wyznaczają ścieżki rozwoju współczesnej cywilizacji.

Dla tworzenia i rozwoju działalności gospodarczej niezbędne jest także poczucie bezpieczeństwa. Izby handlu i przemysłu nie mają kompetencji w dziedzinie bezpieczeństwa publicznego, ale podejmują współpracę z policją, żandarmerią i z przedstawicielami władz lokalnych społeczności. Współpraca ta pozwala na efektywniejsze działania w zakresie odpowiedniej prewencji oraz pomoc ofiarom. Izby często mają swych reprezentantów w lokalnych radach bezpieczeństwa i prewencji. Wiele izb wydaje broszury informacyjne i doradcze, tworzy grupy dyskusyjne między handlowcami lub komórki wsparcia, które pomagają handlowcom, będącym ofiarami agresji,

w przeprowadzeniu formalności w urzędach i zakładach ubezpieczeń. Niektóre izby proponują także pomoc psychologiczną, a Izba Handlu i Przemysłu z Essonne, na przykład fundusz pomocy w nagłych przypadkach, mający na celu ułatwienie powrotu do działalności lub odnowienie zapasów towarów, zanim nastąpi uregulowanie sprawy przez ubezpieczycieli¹².

Jeżeli chodzi o finansowanie izb to przez wiele lat jednym z głównych źródeł ich dochodów był tzw. podatek zawodowy, który został zastąpiony podatkiem lokalnym (CET), składającym się z dwóch części: podatku gruntowego (CFE), obliczanego w oparciu o wartość nieruchomości, oraz podatku od wartości dodanej przedsiębiorstwa (CVAE), którego stawka jest progresywna¹³. Izby finansują też swoje zadania przez udział w podatku od kształcenia; są organami pobierającymi i repartycyjnymi ten podatek. Źródłem dochodów izb są także środki pochodzące z ich własnej działalności doksztalcającej lub doradczej oraz z zarządzania wielkimi strukturami jak porty i lotniska. Ważnym wsparciem finansowym działalności izb są ponadto subwencje rządowe i samorządu terytorialnego oraz dotacje unijne.

Roczny skonsolidowany budżet izb handlu i przemysłu we Francji wynosi około 4 miliardów euro. Zarządzanie portami i lotniskami generuje 43% dochodów izb; 33% to dochody z podatków od przedsiębiorstw, 13% dotacje, 6% dochody z usług, natomiast 5% inne¹⁴.

Reformy w organizacji francuskiej sieci izb handlu i prze-

¹² Tamże, s. 73.

¹³ Décret n° 2011-2068 du 30 décembre 2011 relatif aux modalités de répartition entre les chambres de commerce et d'industrie de région de la taxe additionnelle à la cotisation sur la valeur ajoutée des entreprises <http://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2011/12/30/EFIE1132175D/jo/texte>; <http://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2011/12/30/2011-2068/jo/texte>.

¹⁴ K. Walkowiak, *Geneza i rozwój francuskich...*, s. 84.

mysłu nie ustają. Ma to związek z uchwaloną w lipcu 2014 r. reformą terytorialną we Francji, redukującą liczbę regionów z 22 do 13. Reforma terytorialna ma na celu wzmocnienie zdolności zarządzania strategicznego w regionach, poprawę jakości usług publicznych, wzmocnienie spójności terytorialnej i społecznej oraz uzyskanie większego znaczenia na poziomie europejskim w dziedzinie konkurencyjności i atrakcyjności terytorialnej.

Jak wynika z powyższego, zakres władztwa francuskich izb handlu i przemysłu, gdy idzie o zadania standardowe, jest podobny do wszystkich pozostałych izb tego modelu w Europie; francuskie izby różnią się jedynie: bezpośrednim zarządzaniem wielkich przedsiębiorstw publicznych, jak porty morskie i lotnicze oraz zaangażowaniem się w sferę kapitałową, a więc prowadzeniem strategicznych dla rozwoju gospodarczego kraju inwestycji przemysłowych o zaawansowanej technologii.

2. Niemieckie izby przemysłowo-handlowe

W podobny sposób funkcjonuje samorząd gospodarczy w Republice Federalnej Niemiec. Jego podstawę prawną stanowi ustawa federalna o izbach przemysłowo-handlowych z 18 grudnia 1956 r.¹⁵ Regulacja ta określa jednolite ramy organizacyjne niemieckich izb, ale dopuszcza rozszerzenie tych ram o specyfikę gospodarczą, a niekiedy i historyczną krajów związkowych. Natomiast niezmienny i wspólny dla wszystkich izb niemieckich pozostaje ich status prawny: wszystkie są korporacjami prawa publicznego o obligatoryjnym członkostwie i władztwie administracyjnym. Są zatem instytucjami samorządu gospodarczego w znaczeniu teorii

¹⁵ *Bundesgesetz zur vorläufigen Regelung des Rechts der Industrie- und Handelskammern von 18. December 1956*, [w:] *Deutscher Industrie- und Handelstag – DIHT*, Oktober 2000, s. 16.

prawa administracyjnego, które w granicach ustawy stanowią niezależnie od administracji rządowej i samorządu terytorialnego podmioty zdecentralizowanej administracji państwowej.

W Republice Federalnej Niemiec działa około 3,6 mln przedsiębiorstw zrzeszonych w 83 izbach przemysłowo-handlowych; przeciętna liczba przedsiębiorców zrzeszonych w izbie wynosi od 40 do 50 tys. członków, z których 1/3 wpisana jest do sądowego rejestru handlowego i spółdzielczego; są to spółki prawa handlowego, czyli przedsiębiorstwa duże i największe. Pozostali przedsiębiorcy (około 65%) to właściciele małych i średnich przedsiębiorstw, które podlegają ewidencji w urzędach samorządu gminnego¹⁶.

Niemieckie izby przemysłowo-handlowe są organizacjami w pełni demokratycznymi, których władze wyłaniania się w drodze wyborów. Każda z 83 izb uchwała swoją ordynację wyborczą. W przyjętych aktach prawnych można wyróżnić dwa rozwiązania. Pierwsze z nich obejmuje wybory bezpośrednie i pośrednie (np. w Kilonii i Hanowerze). Z kolei drugie zakłada tylko wybory bezpośrednie (np. we Frankfurcie nad Menem). W obu przypadkach wybory do zgromadzenia plenarnego są równe i tajne. Okręg wyborczy obejmuje obszar powiatu, a kadencja organów samorządowych trwa, w zależności od rozwiązań przyjętych w danym kraju związkowym, od 4 do 6 lat.

Czynne i bierne prawo wyborcze posiadają:

- przedsiębiorcy prywatni i publiczni prowadzący działalność gospodarczą na obszarze izby;
- prokurenci wpisani do rejestru sądowego;
- przedstawiciele spółek publicznych i prywatnych;
- pełnomocnicy pod warunkiem, że firma nie ma oddziałów, zakładów, punktów sprzedaży na terenie izby,

¹⁶ S. Cyganek, *Izby Przemysłowo-Handlowe w Polsce i w Niemczech*, Poznań 2004, s. 77.

a do rejestru sądowego nie został wpisany jej prokurent.

Czynne prawo wyborcze mają wszyscy członkowie izby. Każdy z nich dysponuje jednym głosem. Utrata prawa wyborczego następuje w prawomocnym orzeczeniu sądu. Z kolei bierne prawo wyborcze wygasa z chwilą: śmierci, zrzeczenia się mandatu, stwierdzenia nieważności wyborów, a także sprawowania urzędu publicznego. Zasada *incompatibilitas* ma zastosowanie w przypadku wyboru do organów izby. W zależności od izby w Niemczech istnieje możliwość pięciu reelekcji.

W ordynacji izb znajduje się zawsze wykaz grup wyborczych podzielonych ze względu na następujące sektory:

- Grupa 1: Przemysł (przedsiębiorstwa usługowe, dzierżawcy);
- Grupa 2: Instytucje kredytowe i finansowe;
- Grupa 3: Handel (handel zagraniczny, handel hurtowy i detaliczny oraz osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą);
- Grupa 4: Zakłady ubezpieczeń;
- Grupa 5: Transport i komunikacja (przedsiębiorstwa świadczące usługi w zakresie transportu i telekomunikacji);
- Grupa 6: Działalność gastronomiczna i hotelarska, turystyka);
- Grupa 7: Pośrednicy (przedstawiciele handlowi, agenci ubezpieczeń, brokerzy, agentów nieruchomości);
- Grupa 8: Usługi (doradztwo, elektroniczna obróbka danych, reklama, media, organizatorzy targów i wystaw, spółki powiernicze).

Przedstawiciele tych sektorów wybierani są w każdym okręgu wyborczym w liczbie wskazanej w ordynacji¹⁷. Oznacza

¹⁷ Industrie – und Handelskammer – Wahlordnung zu Kiel v. 26. August 2003; Wahlordnung der Industrie – und Handelskammer Hannover v. 4. Dezember 2006; Wahlordnung der Industrie – und Handelskammer

to, że ze względu na liczbę przedsiębiorców w danym sektorze wybieranych jest więcej osób w tym okręgu wyborczym, w którym stanowi on główną gałąź gospodarki.

Warto również zauważyć, że w dużych miastach, takich jak na przykład Frankfurt nad Menem, struktura grup wyborczych jest jeszcze bardziej rozbudowana i obejmuje dodatkowo:

- reprezentację maklerów giełdowych (z powodu drugiej najważniejszej giełdy papierów wartościowych w Unii Europejskiej);
- sektor ochrony zdrowia oraz ubezpieczeń społecznych;
- sektor budowlany (w tym reprezentację architektów);
- prywatny i publiczny sektor naukowo-badawczy, nauczycieli oraz tłumaczy.

Wybory bezpośrednio i pośrednio do zgromadzenia plenarnego przeprowadza komisja wyborcza, składająca się z przewodniczącego i czterech członków. W dużych izbach przemysłowo-handlowych dla usprawnienia działania komisji wyborczej wybierani są również zastępcy członków. Komisja wyborcza ustala termin wyborów, który podaje do wiadomości publicznej trzy tygodnie wcześniej. Zgodnie z kalendarzem wyborczym, komisja sporządza tyle list wyborców ile jest grup wyborczych w poszczególnych okręgach. Wybory przeprowadzane są w lokalach wyborczych. Na kartach głosowania osoby uprawnione oddają głos na jednego kandydata. Dopuszczalne są również inne sposoby oddania głosu, na przykład listownie lub w ramach *e-voting*.

Obszar władztwa administracyjnego izb przemysłowo-handlowych określa katalog zadań ustawowych, a także zadań zleconych przez administrację rządową i samorząd terytorialny. W przypadku izb niemieckich do najważniejszych zadań ustawowych należy zaliczyć:

1. Prowadzenie rejestru członków izby, czyli spisu

wszystkich przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na obszarze jurysdykcji izby w dziedzinie przemysłu, handlu i usług. Rejestr zawiera wszystkie istotne dla ładu rynkowego informacje osobowe i kapitałowe o przedsiębiorstwie, w szczególności o kondycji finansowej przedsiębiorstwa i jego zadłużeniu.

2. Reprezentowanie interesów ogółu przedsiębiorców na wszystkich płaszczyznach działań administracji państwowej w duchu zasad społecznej gospodarki rynkowej z odpowiedzialnością socjalną.

3. Opiniowanie rządowych projektów ustaw w sprawach gospodarczych; niemieckie izby współuczestniczą w tworzeniu prawa dotyczącego różnych dziedzin życia gospodarczego, a także w kształtowaniu ładu rynkowego i polityki gospodarczej zarówno krajów związkowych jak i państwa. W pierwszym przypadku izby angażują się bezpośrednio, w drugim zaś za pośrednictwem Zrzeszenia Niemieckich Izb Przemysłowo-Handlowych w Berlinie. Zrzeszenie jest centralną organizacją samorządu gospodarczego reprezentującą interesy ogółu izb niemieckich; formalnie pełni ono funkcję łącznika między izbami a rządem federalnym i parlamentem. Faktycznie zaś rola Zrzeszenia jest większa niż jego umocowanie statutowe.

4. Współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego, głównie z gminami; przedmiotem owej współpracy jest zajmowanie przez izby stanowiska w sprawach istotnych dla gmin, jak: budżety komunalne, wysokość składek od działalności gospodarczej, plany budowlane dotyczące rozwoju miast i przedsięwzięć infrastrukturalnych czy inwestycje komunalne; izby zajmują też stanowisko w kwestii rozkładów komunikacji kolejowej i autobusowej.

5. Kształtowanie systemu kształcenia zawodowego; podstawy prawne tego systemu określa ustawa o kształceniu zawodowym z 14 sierpnia 1969 r. Wymieniona regulacja

prawna powierza izbom przemysłowo-handlowym opiekę nad szkolnictwem zawodowym, wychodząc z założenia, że rządowa administracja szkolna nie wykazuje dostatecznej elastyczności dostosowawczej do szybko zachodzących zmian na rynku pracy. W związku z tym w niemieckim systemie szkolnictwa zawodowego uczeń naukę teoretyczną pobiera w szkole, a naukę praktyczną w swoim zakładzie pracy, którego właściciel – osoba fizyczna czy prawna – jest z mocy ustawy członkiem izby. Uczeń i zakład pracy są związani umową edukacyjną, przygotowaną i zarejestrowaną w izbie przemysłowo-handlowej. Egzamin końcowy nauki zawodu uczeń zdaje w izbie, a w wydanym przez izbę świadectwie potwierdza się uzyskanie przez absolwenta kwalifikacji robotnika wykwalifikowanego lub asystenta kupca. Świadectwo wystawione przez izbę jako podmiot zdecentralizowanej administracji publicznej jest honorowane na całym obszarze państwa¹⁸.

6. Wspieranie innowacji i innowacyjności przedsiębiorstw; obydwie te pojęcia są podobne, ale nie tożsame. Przez innowację rozumiemy dobro, usługę lub pomysł, które postrzegane są jako *novum*; owe *novum* daje przedsiębiorcy przewagę konkurencyjną na rynku. Z kolei innowacyjność to zdolność i gotowość przedsiębiorcy do aktywnego poszukiwania i wykorzystywania wyników badań, realizacji nowych koncepcji, doskonalenie technik i zarządzania przedsiębiorstwem. Innowacyjność przedsiębiorstw stanowi o przewadze ich konkurencyjności i sukcesie na rynku. Gospodarka niemiecka pod względem innowacyjności - według tzw. złożonego wskaźnika - zajmuje trzecie miejsce w Unii Europejskiej, po Szwecji i Danii¹⁹; należy do pierwszej grupy

¹⁸ Por. S. Cyganek, *Izby przemysłowo-handlowe w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Obywatelski projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2007, s. 58-59.

¹⁹ Por. K. Walkowiak, *Działania izb przemysłowo-handlowych na rzecz rozwoju innowacyjności polskich przedsiębiorstw*, „Przegląd Politologiczny

państw unijnych tzw. liderów innowacji. Według zaś wskaźnika opartego na ilości zarejestrowanych patentów na 1 mln mieszkańców, RFN zajmuje drugie, po Szwecji, miejsce – 567 patentów na 1 mln mieszkańców.

Wymienione zadania określają obszar władztwa administracyjnego niemieckich izb przemysłowo-handlowych. W realizacji tych zadań – obok organów izb: zebrania plenarnego, prezydium i prezesa - uczestniczy około 50 tys. przedsiębiorców w różnych komisjach i gremiach gospodarczych. Zorganizowane w ten sposób środowiska, reprezentując ogromny potencjał intelektualny i znajomość praktyki życia gospodarczego, wypracowują optymalne stanowiska w podejmowanych decyzjach; są one respektowane i przyjmowane przez organy administracji rządowej. W ten sposób izby przemysłowo-handlowe modelu kontynentalnego („francuskiego”) współtworzą ład rynkowy i kształtują politykę gospodarczą państwa.

W pozostałych państwach Unii Europejskiej, w których funkcjonują samorządowe izby przemysłowo-handlowe, zakres zadań własnych jest podobny, różnią się one niekiedy w szczegółach, co widać na przykładzie omówionych wyżej izb francuskich i niemieckich. Zakres jednak owego władztwa jest szeroki i obejmuje najważniejsze dziedziny życia gospodarczego. Jak już podkreślono, tak rozbudowany katalog zadań w sferze gospodarczej, delegowany na izby przemysłowo-handlowe modelu „francuskiego” (kontynentalnego) jest wyrazem zaufania państwa do środowiska społecznego przedsiębiorców i przekonania, że jest ono bardziej kompetentne i sprawne w wielu obszarach życia gospodarczego od zbiurokratyzowanej administracji rządowej.

Tego typu działania wpisują się w model demokracji uczestniczącej (deliberatywnej) opartej na bezpośrednim zaangażowaniu zorganizowanych korporacyjnie grup obywateli.

Ważnym elementem wskazanych wyżej form kooperacji jest bez wątpienia koncepcja *governance*, opierająca się na koordynowaniu działań podmiotów należących do różnych sektorów, z uwzględnieniem zróżnicowanych form samorządu. W tym ujęciu rolę władz publicznych jest w mniejszym stopniu kreowanie polityki, a o wiele bardziej moderowanie polityk publicznych. Administracja ujmowana w kategoriach *governance*, obejmująca także szeroko rozumiany samorząd korporacyjny, stanowi część mechanizmów życia społeczeństwa, uczestniczącą w rozwiązywaniu problemów zbiorowych przy udziale zainteresowanych jednostek i grup lub ich przedstawicieli²⁰.

Governance powinno się więc traktować jako poszukiwanie rzeczywistego podporządkowania administracji – na różnych jej szczeblach: ponadpaństwowym, państwowym, regionalnym i lokalnym – pluralistycznemu społeczeństwu. Bazą dla tego typu procesów powinien być odpowiedni kapitał społeczny, a więc działania służące wzrostowi zaufania społecznego. Warto w tym miejscu podkreślić, że zaufanie traktuje się jako jeden z podstawowych elementów sukcesu ekonomicznego, który można osiągnąć między innymi poprzez kształtowanie partnerskich relacji pomiędzy samorządem i środowiskiem społecznym przedsiębiorców.

²⁰ Por. H. Izdebski, *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Warszawa 2009, s. 33.

ROZDZIAŁ V

Obecny stan prawny dotyczący zasad funkcjonowania izb gospodarczych w Polsce

Wnawiązaniu do doświadczeń europejskich niezwykle ważne jest wprowadzenie fundamentalnych zmian dotyczących samorządu gospodarczego w Polsce. Obecnie nasz rodzimy tzw. samorząd gospodarczy opiera się na koncepcjach podkreślających fakultatywny charakter więzi łączących przedsiębiorców zrzeszonych w izbach gospodarczych. Formuła taka utrwała w świadomości osób prowadzących działalność gospodarczą obraz organizacji, których uprawnienia nie są gwarantem wymiernych i zadowolających zmian jakościowych w kształtowaniu środowiska biznesowego. Wyłonione tą drogą instytucje trudno uznać za reprezentatywne dla określonej dziedziny gospodarki, w związku z czym nie są one traktowane w sposób partnerski przez administrację rządową i samorządową, a także nie dysponują zakresem kompetencji publicznoprawnych.

Spośród regulacji prawnych dotyczących badanej materii kluczowe znaczenie ma ustawa z 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych. Zapowiedziano w niej, że osoby prowadzące działalność gospodarczą, z wyjątkiem osób fizycznych prowadzących taką działalność jako uboczne zajęcie zarobkowe, mogą zrzeszać się w izby gospodarcze (art. 1).

W ustawie zapisano, że izba gospodarcza jest uprawniona do wyrażania opinii o projektach rozwiązań odnoszących

się do funkcjonowania gospodarki oraz może uczestniczyć, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w tym zakresie (art. 4). Ponadto podkreślono, iż izba gospodarcza w szczególności może:

- przyczyniać się do tworzenia warunków rozwoju życia gospodarczego oraz wspierać inicjatywy gospodarcze członków;
- popierać, we współpracy z właściwymi organami oświatowymi, rozwój kształcenia zawodowego, wspierać naukę zawodu w zakładach pracy oraz doskonalenie zawodowe pracowników;
- delegować swoich przedstawicieli, na zaproszenie organów państwowych, do uczestnictwa w pracach instytucji doradczo-opiniotwórczych w sprawach działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej i usługowej;
- organizować i stwarzać warunki do rozstrzygania sporów w drodze postępowania polubownego i pojednawczego oraz uczestniczyć na odrębnie określonych zasadach w postępowaniu sądowym w związku z działalnością gospodarczą jej członków;
- wydawać opinie o istniejących zwyczajach dotyczących działalności gospodarczej;
- informować o funkcjonowaniu podmiotów gospodarczych oraz wyrażać opinie o stanie rozwoju gospodarczego na obszarze działania izby (art. 5).

Katalog zadań stojących przed izbami gospodarczymi można uznać za zadowalający i z pewnością nie w jego konstrukcji należy doszukiwać się najważniejszych błędów ustawodawcy. Wśród nich na pierwszy plan wysuwa się niewątpliwie zasada wolności zrzeszania się, która pod pozorem nieskrępowanej demokracji, wprowadziła stan pewnego nieporządku oraz

organizacyjnej słabości wyłonionych tą drogą instytucji.

W art. 2 charakteryzowanej ustawy stwierdzono wprawdzie, że „izba gospodarcza jest organizacją samorządu gospodarczego, reprezentującą interesy gospodarcze zrzeszonych w niej podmiotów w zakresie działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej lub usługowej, w szczególności wobec organów państwowych”, jednak dalsza analiza tego aktu prawnego w żadnym razie nie potwierdza tezy, że tą drogą można powołać organizację rzeczywistego samorządu gospodarczego. Najpoważniejsze mankamenty tej ustawy to:

- wprowadzenie zasady dobrowolnej przynależności do izb gospodarczych,
- sposób powoływania izb gospodarczych w trybie inicjatywy założycielskiej samych zainteresowanych (co najmniej 50 założycieli – podmiotów gospodarczych na obszarze województwa; co najmniej 100 podmiotów w przypadku, gdy zakres terytorialny działania izby przekracza obszar województwa),
- forma uzyskania osobowości prawnej poprzez wpis do rejestru izb gospodarczych prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy,
- oparcie majątku izb gospodarczych na składkach członkowskich, darowiznach, spadkach, zapisach oraz dochodach z własnej działalności izby²¹.

Należy jednoznacznie stwierdzić, że takie uregulowanie podstaw działania izb gospodarczych w żadnym razie nie zapewnia im pozycji związków publicznoprawnych. Warto przypomnieć, że podmioty tzw. prawa publicznego uzyskują swoją osobowość z tytułu posiadania władzy i faktycznej mocy użycia przymusu zewnętrznego. Pozostałe cechy związków publicznoprawnych dotyczą sposobu powstania i członkostwa

²¹ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. wprowadza z dniem 1 stycznia 2001 r. Krajowy Rejestr Sądowy, Dz. U 1997 nr 121, poz. 769.

oraz stosunku do państwa. Jeżeli chodzi o pierwszy z tych elementów, to trzeba przede wszystkim pamiętać, że utworzenie związku publicznoprawnego, a więc na przykład izby przemysłowo-handlowej, a także jego likwidacja może zachodzić tylko w drodze ustawodawczej, po wysłuchaniu wniosków określonych ciał samorządowych. Wola członków jest zatem na drugim planie, o powstaniu, przekształceniu lub likwidacji związku decydują władze państwowe. Podkreślić należy również fakt obligatoryjnego członkostwa w związku publicznoprawnym oraz prawo organów państwa do sprawowania nadzoru nad tego typu instytucjami. Niestety cech tych nie znajdujemy u izb gospodarczych, których powołanie zapowiadała wspomniana ustawa. Z tego też względu tego typu organizacje możemy traktować jedynie jako stowarzyszenia gospodarcze, a nie jednostki samorządu gospodarczego. Uwaga ta dotyczy wszystkich izb działających na mocy ustawy z 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych.

Niedoskonałość wymienionej wyżej regulacji prawnej skłoniła ustawodawcę do podjęcia działań mających na celu uchwalenie jednolitej ustawy o samorządzie gospodarczym. Z perspektywy ponad 25 lat widzimy, że zamierzenia te zakończyły się niepowodzeniem. Przyznać trzeba obiektywnie, że pojawiające się w tym okresie projekty ustaw o samorządzie gospodarczym powielają większość błędów regulacji z 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych.²² Szczególnie razi w nich pomieszczenie problematyki związanej z funkcjonowaniem dobrowolnych zrzeszeń przedsiębiorców, utworzonych głównie w celu reprezentowania ich partykularnych interesów, z problematyką samorządu gospodarczego. Nadawanie stowarzyszeniom gospodarczym, a więc związkom o charakterze prywatnym, atrybutu powszechności (obligatoryjności), jest

²² Szerzej na ten temat: R. Kmiecik, P. Antkowiak, K. Walkowiak, *Samorząd gospodarczy i zawodowy...*, op. cit., s. 92-94.

całkowicie niezasadne, ponieważ ich organizacja wewnętrzna, status prawny, jak i pozycja w strukturze administracyjnej, nie ma wiele wspólnego z rzeczywistym samorządem gospodarczym. Takie uregulowanie tej sprawy prowadzi w istocie rzeczy do przyznania stowarzyszeniom gospodarczym rangi samorządu gospodarczego. Jest to bardzo niedobry trend, bowiem prowadzi on do sztucznego kreowania instytucji ułomnego samorządu, który nie posiada żadnych konkretnych funkcji publicznoprawnych.

W konsekwencji przedsiębiorcy pozbawieni są swojej reprezentacji, mimo że formalnie wiele organizacji zajmuje się rzecznictwem interesów podmiotów gospodarczych. Można tu wymienić m. in. *organizacje pracodawców* oraz *izby branżowe*. Nie dezawuuując zasług wymienionych powyżej struktur w sferze reprezentowania interesów środowiska przedsiębiorców w naszym kraju, zważywszy jednak, że nie mają one mandatu do występowania w interesie całego spektrum polskiej gospodarki. Z drugiej strony zwróćmy uwagę, że wskazane wyżej organizacje z dystansem odnoszą się perspektywy utworzenia w naszym kraju powszechnego samorządu gospodarczego, słusznie obawiając się utraty własnych wpływów lub możliwości zarobkowania. Jest to bardzo niekorzystna sytuacja, kiedy stowarzyszenia gospodarcze starają się zawłaszczyć prawo do reprezentowania wszystkich przedsiębiorców, dezawuuując jednocześnie samorząd gospodarczy będący ustawowym przedstawicielem świata biznesu. Jak się zatem okazuje, dobro publiczne często nie wytrzymuje konkurencji z partykularnym interesem określonych grup nacisku czy elitarnych środowisk gospodarczych.

Nie ulega zatem wątpliwości, że w odniesieniu do samorządu gospodarczego przekraczamy granicę petryfikacji zastanego i dalekiego od doskonałości modelu funkcjonowania izb gospodarczych jako związków prywatnoprawnych.

Po ponad ćwierćwieczu dyskusji o jego przyszłości znajdujemy się właściwie w punkcie wyjścia. Głosy środowisk gospodarczych są rozproszone, a politycy nie widzą potrzeby czynienia jakichkolwiek koncesji na rzecz słabo zorganizowanych grup przedsiębiorców.

Niestety w obecnym stanie prawnym, działając jako stowarzyszenia, izby gospodarcze nie mają szansy zaistnieć w sferze publicznej. Trudno się bowiem spodziewać, aby rząd i samorząd terytorialny dzieliły się wpływami z dobrowolnymi związkami osób, które – co należy otwarcie przyznać – nie mają mandatu do reprezentowania wszystkich przedsiębiorców z danego obszaru. Na dobry początek należy zatem zaznaczyć swoją obecność poprzez połączenie sił rozproszonego środowiska gospodarczego. W tej mierze najlepiej odwołać się do omówionych wyżej doświadczeń francuskich i niemieckich.

ROZDZIAŁ VI

Podstawowe założenia projektu ustawy

Ustawa o izbach przemysłowo-handlowych stanowić będzie przełom w procesie organizowania się środowiska przedsiębiorców w Polsce. W demokratycznym ładzie politycznym sprzyjającym rozwojowi efektywnej i konkurencyjnej gospodarki rynkowej nie może zabraknąć organizacji, która w oparciu o demokratyczne struktury przedstawicielskie reprezentować będzie wobec rządu, administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz Sejmu i Senatu – interesy wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Podstawowym celem przygotowywanej ustawy jest przede wszystkim uporządkowanie struktur samorządu gospodarczego w Polsce, a w istocie rzeczy utworzenie samorządu gospodarczego przemysłu i handlu jako związku o charakterze publicznoprawnym. Według oceny projektodawców, obecnie obowiązujące przepisy doprowadziły do zbyt dużego rozdrobnienia organizacyjnego świata biznesu. Ustawa w żadnym wypadku nie zmierza jednak do likwidacji tych struktur, a ma jedynie uporządkować system prawno-instytucjonalny w zakresie funkcjonowania reprezentacji środowiska społecznego przedsiębiorców.

Ustawa regulować ma wyłącznie działalność izb przemysłowo-handlowych. Nie będzie ona zatem ingerować w organizację samorządu gospodarczego rzemiosła, który opiera się

na ustawie z 22 marca 1989 r. o rzemiośle, a także samorządu rolniczego, który został zorganizowany na mocy ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych. Uwaga ta dotyczy również samorządów zawodowych powołanych na bazie odrębnych aktów prawnych (adwokackiego, radców prawnych, lekarskiego, lekarsko-weterynaryjnego, notarialnego, pielęgniarek i położnych, aptekarskiego, biegłych rewidentów, doradców podatkowych, komorniczego, architektów, inżynierów budownictwa, rzeczników patentowych, kuratorów sądowych, diagnostów laboratoryjnych oraz fizjoterapeutów).

Rozdział I ustawy reguluje podstawowe kwestie dotyczące funkcjonowania izb przemysłowo – handlowych jako związków publicznoprawnych. Zwrócono w nim uwagę na zasadność utworzenia dwuszczeblowej struktury tego rodzaju samorządu gospodarczego, na którą składają się okręgowe izby przemysłowo-handlowe oraz Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa. Izbom przyznano podmiotowość prawną, gdyż ta właściwość warunkuje możliwość jakiegokolwiek aktywności w obrocie prawnym. Zarówno izby przemysłowo-handlowe, jak i Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa są podmiotami administracji publicznej reprezentującymi interesy przedsiębiorców, które wykonują część działań administracyjnych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Istotą związków samorządowych o charakterze publicznoprawnym jest obligatoryjne członkostwo w nich osób fizycznych, a także osób prawnych i jednostek nie posiadających osobowości prawnej, ale dysponujących zdolność prawną, objętych działalnością danego samorządu. Taka zasada została zawarta w artykule 1 ustawy, w którym wskazano również na Warszawę, jako siedzibę Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej. Ze względu na charakter kompetencji Izby i konieczność utrzymywania stałych kontaktów z administracją rządową, jest to najbardziej racjonalny wybór.

W artykule 2 wskazano cel powołania izb przemysłowo-handlowych, którym jest reprezentacja i ochrona interesów zrzeszonych w nich przedsiębiorców. Szczególnie istotne jest w tym kontekście podkreślenie publicznoprawnego charakteru tego typu instytucji, co odróżnia je od stowarzyszeń działających w sferze gospodarki.

W artykule 4 wskazano podmioty będące członkami izb (określono zatem zakres znaczenia pojęcia przedsiębiorcy), poprzez odwołanie się do definicji istniejących już w systemie prawnym, co zapewnia spójność prezentowanej ustawy z innymi aktami prawnymi i pozwala uniknąć powtarzania tych samych regulacji w różnych aktach prawnych. Podstawowe znaczenie ma w tym względzie odniesienie się do ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2015, poz. 584 z późn. zm.)

Artykuł 5 ustawy wskazuje na wyłączenia podmiotowe z obowiązku zrzeszania się w izbach przemysłowo-handlowych. Takie rozwiązania podyktowane są istnieniem grup przedsiębiorców zrzeszonych już w innych korporacjach zawodowych. Umożliwia to uniknięcie podporządkowania danego przedsiębiorcy dwóm odrębnym organizacjom korporacyjnym.

W artykule 6 wskazano podmiot administracji rządowej odpowiedzialny za proces tworzenia oraz późniejszą współpracę z izbami przemysłowo-handlowymi. Jest nim minister właściwy do spraw gospodarki. Proponowane rozwiązanie jest naturalną konsekwencją zakresu przedmiotowego działalności izb.

Przyjęta w artykule 7 struktura podziału kraju na okręgowe izby przemysłowo-handlowe ma związek z potrzebą oparcia tych organizacji na zintegrowanych subregionach o spójnym charakterze gospodarczym. Proponowany podział nie prowadzi do nadmiernego rozdrobnienia obszaru działania izb, ani też do ich zbytniego oddalenia od członków. Dlatego

też przyjęto, iż każde z województw powinno być podzielone na kilka okręgów. Tworzenie sieci terytorialnej izb na bazie powiatu zostało odrzucone ze względu na zbyt mały zasięg oddziaływania potencjalnych izb oraz ich słabość organizacyjną. Z kolei zbudowanie struktury terytorialnej na poziomie województwa prowadziłoby do sprzecznego z zasadą subsidiarności oddalenia organów izby od przedsiębiorców oraz trudności w uwzględnieniu subregionalnych różnic istniejących pomiędzy poszczególnymi obszarami na terenie danego województwa. Zastosowane podejście umożliwi także wsparcie koncepcji budowania ponadlokalnych ośrodków rozwoju gospodarczego, gdyż od momentu reformy samorządowej dostrzegalny jest proces marginalizacji mniejszych aglomeracji na rzecz stolicy województwa. Ze względu na konieczność elastycznego dostosowania obszarów izb do potrzeb gospodarczych kompetencja w zakresie ostatecznego określenia ich zasięgu terytorialnego zostanie przekazana ministrowi właściwemu do spraw gospodarki i wojewodzie, co nastąpi w formie rozporządzenia wymienionego wyżej ministra.

Izba ma zostać usytuowana w mieście stanowiącym siedzibę powiatu wiodącego pośród tego typu jednostek samorządowych wchodzących w skład obszaru działania danej izby. W celu ułatwienia przedsiębiorcom kontaktów z izbami, stworzono możliwość powoływania biur izby w poszczególnych powiatach znajdujących się w okręgu izby.

W artykule 8 podkreślono, że w celu efektywnego realizowania swoich działań oraz przede wszystkim w związku z koniecznością posiadania wiedzy na temat przedsiębiorców funkcjonujących na terenie danej izby, sądy prowadzące Krajowy Rejestr Sądowy zobowiązane są informować izby o wpisach dokonywanych do Krajowego Rejestru Sądowego. W przypadku przedsiębiorców wpisanych do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, w związku

z faktem, iż to Krajowa Izba będzie prowadziła ten rejestr, izby otrzymają odpowiedni dostęp do danych o tych przedsiębiorcach.

Treść artykułu 9 jest elementem wzmacniającym samorządowy, lecz także publicznoprawny charakter izb oraz podstawą dalszych, bardziej szczegółowych regulacji, umożliwiających izbom sądową ochronę ich kompetencji.

Uzupełnienie dwuszczeblowej struktury izb stanowi Regionalna Rada Izb Przemysłowo-Handlowych, jednakże wyłącznie jako ciało o charakterze doradczym samorządu wojewódzkiego, składające się z dwóch reprezentantów (w tym prezesów) izb z terenu danego województwa. Jej utworzenie uzasadnione jest przede wszystkim potrzebą uczestnictwa przedstawicieli izb w przygotowaniu dokumentów strategicznych na poziomie województwa i współpracy z władzami regionalnymi w sferze polityki spójności. Jednocześnie nie ma potrzeby powoływania kolejnego szczebla samorządu gospodarczego, ze względu na ograniczoną liczbę kompetencji, które mogłyby być realizowane na poziomie województwa.

W rozdziale 2 ustawy zostały uregulowane kwestie związane z działalnością izb okręgowych. Przede wszystkim wskazano na bardzo obszerny katalog zadań własnych izb, z których część ma charakter władczy, co w praktyce oznacza wyposażenie izb w kompetencje przynależne organom administracji publicznej. Ponadto wyodrębniono grupę kompetencji o charakterze konsultacyjno-opiniotwórczym, a także podkreślono, że izby mogą wykonywać zadania z zakresu innych organów administracji publicznej zlecone na podstawie porozumień albo ustaw. Co istotne, warunkiem realizacji owych zadań jest jednocześnie przekazanie odpowiednich środków, tak aby izby nie musiały z własnych zasobów finansować wykonywania przywołanych wyżej zadań.

W artykule 15 ustanowiono generalną normę umożliwiającą

właściwym organom samorządu terytorialnego konsultowanie się w przypadku wydawania aktów prawa miejscowego, z wyjątkiem przepisów porządkowych. Należy zwrócić uwagę, iż chodzi tu o fakultatywną konsultację innych aktów niż wskazane w ramach kompetencji izb w artykule 13, w którym wymieniono katalog spraw wymagających obligatoryjnej konsultacji izb.

Zważywszy na dysponowanie określonym majątkiem, w artykule 16 umożliwiono izbom prowadzenie działalności gospodarczej, jednakże z przeznaczeniem zysków wyłącznie na cele statutowe.

Artykuł 17 wskazuje zakres spraw, jaki ma być regulowany w statucie każdej izby, z uwzględnieniem właściwości społeczno-gospodarczych danego okręgu. Co ważne, statuty, jako akty o charakterze powszechnym, muszą być ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Dodatkowo należy podkreślić, iż minister właściwy do spraw gospodarki otrzymał jednorazową kompetencję do nadania izbom pierwszego statutu na terytorium całego kraju.

Według artykułu 18 ustawy, w strukturze okręgowej izby przemysłowo-handlowej będą wyodrębnienie trzy organy, a mianowicie: walne zgromadzenie, komisja rewizyjna i zarząd. Kadencja organów izby, podobnie jak w przypadku samorządu terytorialnego, została określona na 4 lata. Jest to optymalny okres z punktu widzenia zadań realizowanych przez izby.

W skład walnych zgromadzeń ma wchodzić od 40 do 80 członków. Przyjęta regulacja umożliwi dostosowanie ich liczby do specyfiki okręgu danej izby, przede wszystkim liczebności środowiska przedsiębiorców oraz struktury prowadzonej na jej terenie działalności gospodarczej, tak aby umożliwić właściwą reprezentację wszystkich sektorów.

W artykule 21 zostały uregulowane kompetencje walnego zgromadzenia izby. Wśród najważniejszych zadań należy

wymienić: uchwalanie i zmianę statutu, wybór i odwoływanie zarządu, komisji rewizyjnej oraz członków zarządu, uchwalanie budżetu, a także podejmowanie uchwał w sprawach majątku izby, wysokości zaciąganych kredytów czy odpłatności za usługi świadczone przez izbę.

Organ kontrolny izb stanowi składająca się z pięciu osób komisja rewizyjna. Jej zadania dotyczyć będą kontroli wykonywania uchwał walnego zgromadzenia, kontroli działalności finansowej izby, a także przedstawiania walnemu zgromadzeniu wniosków dotyczących absolutorium dla zarządu. W celu zapewnienia niezależności działań i efektywnej kontroli sprawowanej przez komisję rewizyjną wprowadzono zakaz łączenia funkcji członka zarządu izby z pracą w komisji rewizyjnej.

Odnoszące się do zarządu izby regulacje artykułu 25 nawiązują do ustawy o samorządzie powiatowym. Zabieg ten umożliwił skorzystanie ze sprawdzonych już w praktyce wzorów funkcjonowania administracji publicznej. Zarząd izby jest więc organem kolegalnym kierowanym przez prezesa, który wybierany jest przez walne zgromadzenie. Z kolei pozostali członkowie zarządu wybierani są przez walne zgromadzenie na wniosek prezesa. O ile osoby zasiadające w składzie walnego zgromadzenia pełnią swoje funkcje społecznie, o tyle członkowie zarządu otrzymują z tego tytułu diety. Regulamin pracy zarządu jest uchwalany przez walne zgromadzenie, co ma zapewnić właściwą realizację zadań przekazanych izbom przemysłowo-handlowym.

Artykuł 27 wymienia podstawowe kompetencje zarządu, jednak co istotne ustanawia także domniemanie kompetencji na rzecz tego organu izby. Zatem w sytuacji, gdy dana kompetencja nie jest wyraźnie przypisana czy to walnemu zgromadzeniu czy też komisji rewizyjnej, zarząd jest upoważniony do podejmowania działań w takiej materii. Warto również podkreślić, iż ustawa przekazuje uprawnienia do powołania

dyrektora biura izby, jego zastępców oraz skarbnika izby właśnie zarządowi, a nie walnemu zgromadzeniu, gdyż to zarząd jest odpowiedzialny w pierwszej kolejności za właściwe i efektywne funkcjonowanie izby.

Ważną regulacją jest przekazanie władztwa administracyjnego prezesowi izby, co w praktyce oznacza, iż jest on organem właściwym w znaczeniu Kodeksu postępowania administracyjnego do wydawania decyzji administracyjnych w zakresie spraw indywidualnych powierzonych do rozstrzygania izbom. Przepis ten, zamieszczony w artykule 30 ustawy, koresponduje z ustępem 3 tego artykułu, w którym przyznano prezesowi prawo do upoważnienia pracowników biura do wydawania decyzji administracyjnych w jego imieniu. Tym samym w praktyce rozstrzyganie indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej zostanie przekazane profesjonalnym urzędnikom będącym pracownikami izby. Z założenia tylko najważniejsze sprawy administracyjne powinny być rozstrzygane bezpośrednio przez prezesa. Jednakże konkretne rozwiązania będą już przyjmowane na poziomie poszczególnych izb i ich zarządów.

Rozdział trzeci poświęcony jest wyborom do izb. Przede wszystkim należy wskazać na zapisy artykułu 34, w którym uregulowane zostało czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach do walnego zgromadzenia izb. W ustawie nie wprowadzono cenzusu wieku różnicującego czynne i bierne prawo wyborcze. Kryterium w obu wymienionych wyżej przypadkach jest uzyskanie pełnoletniości i posiadanie pełni praw publicznych. Ustawa zakłada przyznanie zarówno czynnego, jak i biernego prawa wyborczego osobom fizycznym, które ukończyły 18 lat. Taka regulacja ma odzwierciedlać trendy występujące w niektórych branżach, gdzie często nawet bardzo młodzi ludzie rozpoczynają działalność gospodarczą. Natomiast osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej realizują swoje prawo wyborcze

za pośrednictwem umocowanego prawnie przedstawiciela, który spełnia powyższe kryterium wieku. Ustęp 3 wskazanego artykułu reguluje sytuację, gdy to organ wykonawczy osoby prawnej np. zarząd jest wieloosobowy. W takim przypadku przyjmuje się domniemanie, iż to przewodniczący takiego organu jest uprawniony do reprezentowania osoby prawnej w wyborach, przy czym regulacja ta jednocześnie wprowadza elastyczne podejście umożliwiające organom statutowym osoby prawnej wybór innej osoby na umocowanego reprezentanta. Artykuł 35 wskazuje na dwie sytuacje, w których członek izby pozbawiony jest prawa wyborczego. Mają one charakter szczególny, zatem w żadnym wypadku wyjątki te nie zaprzeczają zasadzie powszechności wyborów.

Artykuł 36 precyzuje między innymi podstawowy kalendarz wyborczy. Przyjęte terminy odnoszące się do ogłoszenia wyborów i ich przeprowadzenia pozwalają na płynne zastępowanie starych władz nowymi. Jednocześnie główny ciężar zorganizowania wyborów spoczywa na samych członkach izb przemysłowo-handlowych.

Kluczową regulacją odnoszącą się do wyborów jest zapis artykułu 38, w którym wskazano na grupy wyborcze według branż, tak aby zachować różnorodność i reprezentatywność walnego zgromadzenia izby. Ponadto, oprócz grup wymienionych w ustawie, wprowadzono zapis umożliwiający utworzenie dodatkowej grupy wyborczej w przypadku funkcjonowania szczególnie charakterystycznej dla danego okręgu branży.

Podstawowym obwodem głosowania jest gmina, co zapewnienia przedsiębiorcom łatwy dostęp do komisji wyborczej, a jednocześnie nie prowadzi do zbyt dużego rozdrobnienia komisji obwodowych, co skutkowałoby także podniesieniem kosztów przeprowadzenia wyborów.

Artykuł 40 umożliwia izbie statutowe uregulowanie spraw związanych z wyborami, które nie są jednoznacznie sprecy-

zowane w ustawie. Takie rozwiązanie zapewnia możliwość dostosowania procedury wyborczej do specyfiki funkcjonowania danej izby, jednocześnie podkreślając po raz kolejny autonomiczność struktur samorządu gospodarczego.

Ważność wyborów ma potwierdzać Sąd Najwyższy, co umacnia niezależność izb przemysłowo – handlowych od pozostałych organów administracji publicznej, a jednocześnie zapewnia transparentność i uczciwość procesu wyborczego.

Rozdział 4 odnosi się do gospodarki finansowej izb. Regulacje w nim zawarte oparto na modelu sprawdzonym w gospodarce finansowej samorządu terytorialnego. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na zapisy odnoszące się do budżetu izby. Zostaje w tym zakresie wprowadzone szczególne uregulowanie, które nakłada na zarząd Krajowej Izby obowiązek przygotowania budżetu izby okręgowej, której zarząd nie przedstawi w przewidzianym ustawą terminie projektu budżetu izby.

Podstawowym dochodem izb przemysłowo-handlowych jest odpis z wpływów uzyskanych z tytułu opodatkowania towarów i usług na obszarze działania izby w wysokości nie mniejszej niż 0,25%, co umożliwi izbom prawidłowe realizowanie zadań publicznych. Przy założeniu, że wpływy te wynoszą około 125 mld zł należy założyć, że dochody izb mogą się kształtować na poziomie około 312,5 mln zł. W tym miejscu należy zauważyć, iż rzeczywisty roczny koszt funkcjonowania izb w stosunku do obecnego stanu prawnego będzie znacznie niższy, gdyż jednocześnie z budżetu zostaną zdjęte wydatki na działania realizowane do tej pory przez inne organy administracji publicznej. Obowiązek przekazywania odpisu zostaje nałożony na właściwe miejscowo urzędy skarbowe w terminie 21 dni od dnia, w którym upływa termin płatności podatku od towarów i usług. Przyjęte rozwiązanie pozwala na utrzymanie płynności finansowej izby oraz prawidłowe planowanie

dochodów i wydatków w poszczególnych okresach. Kontrola gospodarki finansowej izb została przekazana regionalnym izmom obrachunkowym, co zapewnia prawidłowe wydatkowanie środków publicznych.

W rozdziale 5 znajdują się uregulowania dotyczące Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej, czyli drugiego, ogólnokrajowego szczebla samorządu gospodarczego przedsiębiorców. W celu wskazania racjonalnego sposobu powoływania członków przyjęto zasadę, iż w skład Krajowej Izby wchodzi prezesi izb okręgowych oraz po jednym przedstawicielu wybranym przez walne zgromadzenie izby. Takie rozwiązanie uzasadnione jest ze względów pragmatycznych, przy jednoczesnym zachowaniu demokratycznych procedur wyłaniania władz, a także finansowych, bowiem jego konsekwencją jest znaczne ograniczenie wydatków samorządowych na organizację wyborów. Ponadto zapewnia ono właściwą współpracę pomiędzy izbami okręgowymi a Krajową Izbą, poprzez fakt instytucjonalnego i personalnego usytuowania prezesów izb w strukturze Krajowej Izby.

Krajowa Izba, podobnie jak izby okręgowe, uzyskuje kompetencje władcze, a także konsultacyjno-opiniotwórcze. Dodatkowo przejmuje ona od ministra właściwego ds. gospodarki dwie kluczowe dla przedsiębiorców kompetencje, a mianowicie prowadzenie CEIDG oraz pojedynczego punktu kontaktowego. Istotne jest także uprawnienie Krajowej Izby do opiniowania dokumentów przekazywanych rządowi polskiemu przez instytucje Unii Europejskiej, zarówno propozycji aktów prawnych, jak i dokumentów strategicznych i konsultacyjnych. Ponadto Krajowa Izba przejmuje dotychczasowe zadania Polskiej Izby Handlu Zagranicznego, co umożliwi kompleksowe wsparcie polskich przedsiębiorców na rynkach zagranicznych.

Ważnym elementem mającym na celu dostosowanie szkolenictwa zawodowego do rynku pracy, a więc potrzeb przedsię-

biorców, jest kompetencja Krajowej Izby do współtworzenia podstaw programowych kształcenia w wybranych zawodach. Elastyczne dostosowanie podstawy programowej szkół zawodowych do rynku pracy, wpłynie na lepszą konkurencyjność polskiej gospodarki. Jest to niezwykle istotne, bowiem w naszym kraju nie wykształcił się do tej pory funkcjonalny model kształcenia zawodowego, który stanowiłby realną odpowiedź na zapotrzebowanie polskiej gospodarki, w tym szczególnie sektora przemysłowego. Nie ulega wątpliwości, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest fakt, iż po stronie gospodarczej brak jest partnera, który mógłby rzeczywiście współpracować z sektorem oświatowym i szkolnictwem wyższym w zakresie kreowania i prowadzenia kierunków kształcenia w zgodzie z aktualnym, a przede wszystkim perspektywicznym zapotrzebowaniem krajowej gospodarki.

Zmiany na rynku pracy wymagają dziś od szkół zawodowych oraz uczelni wyższych większej mobilności w zakresie modelowania programów kształcenia oraz dostosowywania oferty edukacyjnej do oczekiwań pracodawców, ale również uczniów i studentów. Podobnie jak w innych sferach życia społeczno-gospodarczego, tak i w szkolnictwie zawodowym i wyższym należy w większym stopniu włączać zewnętrzne podmioty do procesu dydaktycznego, w tym sektor publiczny, prywatny oraz społeczny. Wydaje się, że współpraca międzysektorowa w zakresie realizacji procesu kształcenia może przynieść wymierne efekty w postaci wzrostu szans zawodowych na rynku pracy przyszłych absolwentów. Jednym ze sposobów prowadzących do osiągnięcia tego celu może być dualny model nauczania, który jest dobrze znany w ramach kształcenia zawodowego i wyższego w państwach zachodnich (Francja czy Niemcy), słabo natomiast rozpoznany na gruncie polskim.

Podsumowując rozważania na temat wybranych zadań Krajowej Izby warto także wskazać na jej rolę w określaniu

standardów etyki prowadzenia działalności gospodarczej. Mimo tego, iż nie zostaje wprowadzone żadne postępowanie dyscyplinarne, jest to ważny element budowania tożsamości i spójności środowiska przedsiębiorców.

Strukturę organizacyjną Krajowej Izby skonstruowano analogicznie do organów izb okręgowych. W podobny sposób uregulowany został także zakres ich kompetencji.

W rozdziałach 6 i 7 wskazano na kompetencje sądów działających przy izbach oraz konieczność stosowania przez wymienione sądy przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Nie ulega wątpliwości, że istotnym elementem wspierającym samorządność przedsiębiorców jest możliwość profesjonalnego i sprawnego rozstrzygnięcia sporów prawnych powstających w tym środowisku na gruncie relacji gospodarczych. Dlatego też w ramach izb zostają powołane sądy, które mają przede wszystkim dwa podstawowe zadania. Po pierwsze, pełnią rolę sądów polubownych, opcjonalnych dla przedsiębiorców. Po drugie natomiast, stanowią obligatoryjne sądy ochrony konkurencji, których działalność odnosi się do rozpoznawania w pierwszej instancji skarg dotyczących czynów nieuczciwej konkurencji. W pierwszym przypadku możliwość odwołania się do sądu powszechnego jest bardzo mocno ograniczona, co wynika z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, który wskazuje tylko na wąskie przesłanki umożliwiające przeniesienie sporu rozstrzygniętego przez sąd polubowny do rozpoznania przez sąd powszechny. W drugim przypadku, gdy kognicja sądu jest obligatoryjna, istnieje możliwość wejścia na drogę normalnego postępowania sądowego, przy zachowaniu dwutygodniowego terminu od doręczenia orzeczenia do wniesienia pozwu. Proponowane rozwiązania, w szczególności w zakresie zwalczania nieuczciwej konkurencji, są innowacyjnym rozwiązaniem w prawie polskim. Zważywszy na duży nacisk położony w ustawie na sposób powoływania sędziów

i ich kompetencje oraz standardy jakich muszą przestrzegać należy przyjąć, iż proponowane rozwiązanie sprawdzi się w praktyce i znaczna część sporów pomiędzy przedsiębiorcami zostanie rozwiązana zanim trafią one do rozpoznania przed sądem powszechnym. Dodatkowo, co istotne, właśnie ze względu na obligatoryjną kognicję sądu w sprawach zwalczania nieuczciwej konkurencji, sędziom w zakresie realizacji ich obowiązków została przyznana ochrona jaka przysługuje funkcjonariuszom publicznym. Taka regulacja wzmacnia niezależność i podmiotową pozycję sędziów.

W rozdziale 8 zostały zawarte regulacje dotyczące nadzoru nad działalnością okręgowych izb i Krajowej Izby. Zastosowane rozwiązania wzorowane są na przepisach określających nadzór nad samorządem terytorialnym, gdyż skuteczność tych mechanizmów została potwierdzona w wieloletniej praktyce. Jedynym kryterium kontroli działalności poszczególnych izb i Krajowej Izby jest legalność. W celu zachowania pełnej autonomii i niezależności izby okręgowe i Krajowa Izba posiadają możliwość sądowej ochrony swoich prerogatyw. Główny ciężar kontroli działalności izb i Krajowej Izby spoczywa na ministrze właściwym do spraw gospodarki, a w zakresie działalności uchwałodawczej i prawodawczej na wojewodach. Podobnie jak w przypadku samorządu terytorialnego nadzór nad gospodarką finansową poszczególnych izb i Krajowej Izby sprawują właściwe terytorialnie regionalne izby obrachunkowe.

Artykuł 72 reguluje obowiązki prezesa izby w zakresie przekazywania uchwał walnego zgromadzenia oraz aktów ustanawiających przepisy porządkowe wojewodzie w celu przeprowadzenia kontroli ich legalności. Prezes ma realizować ów obowiązek w ciągu 7 dni od wydania aktu.

W artykule 73 została zawarta bardzo ważna reguła stanowiąca, iż uchwały czy zarządzenia organów izb sprzeczne z prawem są nieważne z mocy prawa, a więc od chwili ich

podjęcia. Dlatego też rola organu nadzoru sprowadza się tylko do potwierdzenia owej nieważności. Organ nadzoru ma na to 30 dni od momentu doręczenia uchwały albo zarządzenia. Jedynym wyjątkiem zapewniającym możliwość efektywnej ochrony sądowej kompetencji izb jest niemożność stwierdzenia nieważności uchwały lub zarządzenia o zaskarżeniu rozstrzygnięcia nadzorczego do sądu administracyjnego. W innym wypadku prawo do sądowej ochrony autonomii izb byłoby fikcyjne.

Artykuł 76 wprowadza uprawnienia dla ministra właściwego do spraw gospodarki umożliwiające ingerencję w działania izb, w sytuacji powtarzających się naruszeń prawa. W przypadku dokonywania takich naruszeń przez walne zgromadzenie, minister może rozwiązać walne zgromadzenie izby, co jest równoznaczne z rozwiązaniem pozostałych organów. W takiej sytuacji minister do czasu wyboru nowego walnego zgromadzenia ma obowiązek wyznaczyć osobę, która realizować będzie działania walnego zgromadzenia. Natomiast jeśli naruszenia prawa są związane z działalnością zarządu, właściwy wojewoda wzywa zarząd do zaprzestania naruszania prawa. W przypadku braku poprawy sytuacji, może wystąpić z wnioskiem do ministra właściwego do spraw gospodarki o odwołanie zarządu, w takim wypadku to na ministrze ciąży obowiązek powołania osoby, która wypełniać będzie funkcje zarządu izby, aż do czasu wyboru przez walne zgromadzenie izby nowego zarządu, co powinno mieć miejsce nie później niż w ciągu trzech miesięcy do momentu odwołania zarządu przez ministra.

Rozdział 9 zawiera zmiany w dotychczasowych przepisach obowiązujących, tak aby w sposób kompleksowy i niesprzeczny wprowadzić nowe regulacje do systemu prawnego.

Podstawowe modyfikacje wynikają ze zmiany ustawy o izbach gospodarczych, które w obecnym kształcie mają

zostać przekształcone w stowarzyszenia gospodarcze. Dzięki temu nazwa „izba gospodarcza”, na co zwrócono uwagę w ustawie, zostanie zastrzeżona na rzecz organizacji samorządu gospodarczego.

Zmiany zostają wprowadzone w trzech ustawach regulujących funkcjonowanie samorządu terytorialnego: gminnego, powiatowego i wojewódzkiego, umożliwiając organom samorządu terytorialnego przekazywanie zadań własnych izbom przemysłowo-handlowym na podstawie stosownych porozumień.

Ważne zmiany objęły także ustawę o swobodzie działalności gospodarczej, w której - jako odpowiedzialną za prowadzenie CEIDG oraz pojedynczego punktu kontaktowego przewidzianego prawem Unii Europejskiej - wskazano Krajową Izbę.

Zważywszy na fakt, iż izby mają być reprezentantami interesów przedsiębiorców koniecznym było zapewnienie udziału przedstawicieli Krajowej Izby w Radzie Dialogu Społecznego.

Ostatni rozdział wprowadza przepisy przejściowe i końcowe. Ze względu na proces implementacji nowych rozwiązań wprowadzono roczne *vacatio legis*, tak aby struktury samorządowe i rządowe oraz sami przedsiębiorcy mogli przygotować się do zapowiedzianych zmian. Dodatkowo zostały wprowadzone przepisy o charakterze incydentalnym, regulujące tryb przeprowadzenia pierwszych wyborów do izb. Obowiązkiem ministra właściwego do spraw gospodarki jest zorganizowanie pierwszych wyborów w dniu przypadającym najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od momentu wejścia w życie ustawy. Przyjęty okres jest wystarczający, aby na bazie nowej ustawy sprawnie zorganizować pierwsze wybory.

Ważną instytucją o charakterze przejściowym jest powołany na podstawie artykułu 87 ustawy rządowy pełnomocnik do sprawy utworzenia samorządu gospodarczego, który działać będzie przy ministrze właściwym do spraw gospodarki. Takie

rozwiązanie, zważywszy na zadania pełnomocnika, umożliwi zbudowanie zaplecza merytorycznego na okres wdrażania tak znaczącej reformy samorządowej. Rolą pełnomocnika będzie przygotowanie dla ministra propozycji konkretnych rozwiązań prawnych, takich jak statuty nadawane poszczególnym izbom. Dodatkowo pełnomocnik ma być odpowiedzialny za informowanie opinii publicznej o korzyściach związanych z utworzeniem samorządu gospodarczego. Kolejnym kluczowym zadaniem pełnomocnika jest wsparcie merytoryczne dla izb przemysłowo – handlowych w początkowym okresie ich funkcjonowania poprzez przygotowywanie analiz, czy konsultowanie określonych rozwiązań. Pełnomocnik będzie również niezbędny w procesie monitorowania efektów wdrażania reformy, a także proponowania i wprowadzania ewentualnych modyfikacji.

Projektowana ustawa nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych.

Przedkładany projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

ROZDZIAŁ VII

Projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych

Ustawa

z dnia

o izbach przemysłowo-handlowych

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

Art. 1

1. Tworzy się okręgowe izby przemysłowo-handlowe jako korporacje publicznoprawne o obligatoryjnym członkostwie – zwane dalej „izbami” oraz Krajową Izbę Przemysłowo-Handlową z siedzibą w Warszawie – zwaną dalej „Krajową Izbą”.
2. Izby są instytucjami samorządu gospodarczego – podmiotami administracji publicznej.
3. Krajowa Izba jest ogólnopolską reprezentacją środowiska przedsiębiorców.
4. Izby oraz Krajowa Izba posiadają osobowość prawną.

Art. 2

Izby przemysłowo-handlowe tworzy się w celu reprezentacji i ochrony interesów zrzeszonych w nich przedsiębiorców oraz wykonywania administracji publicznej.

Art. 3

1. Przez samorząd gospodarczy rozumie się wyłącznie:
 - 1) izby przemysłowo-handlowe utworzone w oparciu o niniejszą ustawę;
 - 2) samorząd gospodarczy rzemiosła funkcjonujący w oparciu o ustawę z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. 2015, poz. 1182 z późn. zm.);
 - 3) samorząd rolniczy funkcjonujący w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. 2014, poz. 1079 z późn. zm.).
2. Nazwa „Izba Przemysłowo-Handlowa” zastrzeżona jest wyłącznie dla izb przemysłowo-handlowych powstałych na mocy niniejszej ustawy i podlega ochronie prawnej.

Art. 4

1. W skład izby wchodzi przedsiębiorcy, o których mowa w art. 4 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. 2015, poz. 584 z późn. zm.) oraz przedsiębiorcy zagraniczni prowadzący działalność gospodarczą w formie oddziału, o których mowa w art. 85-92 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, które rejestrują swoją siedzibę lub oddział na obszarze działania izby
2. W skład izb nie wchodzi jednostki sektora finansów publicznych, o których mowa w art. 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 2009 r. (Dz. U. 2009 Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.).

Art. 5

1. Przepisów niniejszej ustawy nie stosuje się do funkcjonowania samorządu gospodarczego rzemiosła działającego w oparciu o ustawę z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. 2015, poz. 1182 z późn. zm.), samorządu rolniczego, działającego w oparciu o ustawę z dnia 14 grud-

nia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. 2014, poz. 1079 z późn. zm.) oraz samorządów zawodowych powołanych na bazie odrębnych aktów prawnych (adwokackiego, radców prawnych, lekarskiego, lekarsko-weterynaryjnego, notarialnego, pielęgniarek i położnych, aptekarskiego, biegłych rewidentów, doradców podatkowych, komorniczego, architektów, inżynierów budownictwa, rzeczników patentowych, psychologów, kuratorów sądowych, diagnostów laboratoryjnych oraz fizjoterapeutów).

2. Osoby zrzeszone na podstawie ustaw wskazanych w ust. 1 nie są członkami izb przemysłowo-handlowych.

Art. 6

Wykonanie niniejszej ustawy w przedmiocie tworzenia izb oraz Krajowej Izby powierza się ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, zwanemu dalej Ministrem.

Art. 7

1. Obszar działania izby obejmuje okręg, który tworzy grupa powiatów województwa o wyraźnie ukształtowanym charakterze i strukturze społeczno-gospodarczej.
2. Centrum okręgu stanowi wiodący w tej grupie powiat z miastem o znaczeniu ponadlokalnym i odpowiednio rozwiniętej infrastrukturze; miasto to jest siedzibą izby.
3. Obszar całego kraju dzieli się na okręgi izb przemysłowo-handlowych. Minister w porozumieniu z właściwymi wojewodami określi w drodze rozporządzenia grupę powiatów w województwie tworzących obszar okręgu izby i wyznaczy jej siedzibę, zgodnie z ust. 1. Wykaz okręgów izb przemysłowo-handlowych stanowi załącznik nr 1 do niniejszej ustawy.
4. Izba może tworzyć oddziały biura w pozostałych powiatach okręgu.

5. Minister w porozumieniu z właściwym wojewodą zapewnia izbie odpowiedni lokal z niezbędnym do jej funkcjonowania wyposażeniem za odpłatnością nie przekraczającą kosztów jego utrzymania.

Art. 8

1. Członkiem izby staje się każdy przedsiębiorca, który podejmuje działalność gospodarczą na obszarze jej działania, z chwilą dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców na podstawie ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. 2015, poz. 1142 z późn. zm.) albo do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2015, poz. 584 z późn. zm.).
2. O dacie wpisu albo wykreślenia przedsiębiorcy z Krajowego Rejestru Sądowego, sąd zawiadamia właściwą izbę przemysłowo-handlową w terminie 7 dni od daty wpisu albo wykreślenia.
3. Minister właściwy do spraw sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb przekazywania i przetwarzania informacji, o których mowa w ust. 2.

Art. 9

1. Izby są niezależne w wykonywaniu swoich zadań od organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego i podlegają przepisom prawa.
2. Samodzielność izb podlega ochronie sądowej.

Art. 10

Językiem urzędowym izby jest język polski.

Art. 11

1. Na poziomie województwa tworzy się Regionalną Radę Izb Przemysłowo-Handlowych.
2. Regionalna Rada Izb Przemysłowo-Handlowych stanowi organ doradczy samorządu wojewódzkiego.
3. Rada składa się z dwóch reprezentantów izb działających na terenie województwa, w tym prezesów izb.

Art. 12

Do zadań Regionalnej Rady Izb Przemysłowo-Handlowych należy w szczególności:

- 1) obligatoryjny udział w wojewódzkich radach dialogu społecznego;
- 2) doradztwo władzom regionalnym w zakresie problematyki dotyczącej prowadzenia działalności gospodarczej;
- 3) konsultacje w zakresie węzłowych problemów przedsiębiorczości o znaczeniu regionalnym;
- 4) pomoc przy organizacji wizyt przedsiębiorców zagranicznych w regionie oraz przygotowanie misji zagranicznych Urzędu Marszałkowskiego;
- 5) konsultacje w zakresie regionalnych strategii i programów rozwoju;
- 6) współpraca z władzami regionalnymi w sferze realizacji polityki spójności.

Rozdział 2**Zadania i struktura izb****Art. 13**

Do zadań izby przemysłowo-handlowej należy:

- 1) prowadzenie listy przedsiębiorców działających na obszarze izby;

- 2) kontrola postanowień umownych, wszelkich informacji umieszczanych przez przedsiębiorców w dokumentach, wzorcach umownych, oświadczeniach kierowanych w zakresie swojej działalności do konsumentów, przedsiębiorców i organów administracji publicznej;
- 3) zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji w działalności gospodarczej w interesie publicznym, przedsiębiorców oraz konsumentów;
- 4) rozpoznawanie w pierwszej instancji zarzutów odnoszących się do czynów nieuczciwej konkurencji na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2003 Nr 153, poz. 1503 z późn. zm);
- 5) zakładanie, prowadzenie i popieranie we współpracy z władzami oświatowymi szkół zawodowych i kształcących;
- 6) organizacja i prowadzenie arbitrażu gospodarczego;
- 7) wydawanie koncesji, zezwoleń i licencji na podstawie odrębnych przepisów;
- 8) prowadzenie kursów kształcących i szkoleń dla członków izby;
- 9) prowadzenie szkoleń z zakresu przedsiębiorczości;
- 10) pomoc przedsiębiorcom w przygotowaniu projektów związanych z rozwojem działalności gospodarczej;
- 11) pomoc osobom zainteresowanym założeniem działalności gospodarczej;
- 12) konsolidowanie małych i średnich przedsiębiorstw do udziału w projektach w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego;
- 13) tworzenie funduszy celowych na rozwój inwestycji na terenie działania izby;
- 14) przedstawianie wniosków i wystąpień z własnej inicjatywy oraz na żądanie organów administracji rządowej

- i samorządu terytorialnego;
- 15) wyrażanie opinii o projektach zarządzeń i uchwał organów samorządu terytorialnego na obszarze izby oraz udział w ich opracowywaniu, a także składanie własnych propozycji i wniosków w zakresie m.in. planów zagospodarowania przestrzennego, rozwoju dróg i komunikacji, podatków, inwestycji komunalnych, prowadzenia działalności gospodarczej i regulacji związanych z funkcjonowaniem izb przemysłowo-handlowych, a także rozwoju szkolnictwa zawodowego;
 - 16) udzielanie pomocy przedsiębiorcom w prowadzeniu działalności gospodarczej poprzez promowanie sfery edukacyjnej i informacyjnej oraz tworzenie, utrzymywanie i popieranie odpowiednich instytucji, jednostek i urzędzeń, takich jak instytuty badawcze, wystawy, targi, biura informacyjne, wydawnictwa;
 - 17) wydawanie, na podstawie upoważnień wynikających z odrębnych przepisów, dokumentów certyfikacyjnych oraz świadectw o pochodzeniu towarów;
 - 18) ustanawianie biegłych i rzeczoznawców do wydawania opinii i stwierdzania stanu faktycznego dotyczącego działalności gospodarczej reprezentowanych podmiotów;
 - 19) delegowanie przedstawicieli do utworzonych przez władze rządowe oraz samorządowe organów doradczych mających znaczenie dla dziedzin reprezentowanych przez izby;
 - 20) zbieranie i przekazywanie organom administracji rządowej i samorządowej danych statystycznych odpowiadających zakresowi pracy izb.

Art. 14

1. Izby mogą wykonywać zadania z zakresu administracji rządowej, przekazane ustawami lub na podstawie poro-

zumień z organami tej administracji.

2. Izby mogą realizować zadania przekazane im w drodze porozumienia przez organy jednostek samorządu terytorialnego.
3. Zadania, o których mowa w ust. 1 i 2, są wykonywane po zapewnieniu koniecznych środków finansowych przez administrację rządową lub samorządową.

Art. 15

1. Organy jednostek samorządu terytorialnego mogą zasięgać opinii właściwej miejscowo izby o projektach aktów prawa miejscowego, z wyjątkiem przepisów porządkowych.
2. Nieprzedstawienie przez izbę opinii w terminie 30 dni od daty doręczenia projektu, uważa się za opinię pozytywną.
3. W przypadku, gdy przedmiot opinii jest skomplikowany izba może wystąpić do jednostki samorządu terytorialnego, przed upływem 30-dniowego terminu, o wydłużenie terminu do 60 dni.
4. W przypadku, o którym w ust. 3 termin zostaje wydłużony do 60 dni.

Art. 16

1. Izby mogą prowadzić działalność gospodarczą.
2. Dochody izb uzyskane z działalności, o której mowa w ust. 1, nie mogą być przeznaczone na inny cel niż realizacja zadań, o których mowa w art. 13.

Art. 17

1. Izba posiada własny statut, którego postanowienia mogą uwzględniać specyfikę społeczno-gospodarczą okręgu pod warunkiem, że nie są sprzeczne z postanowieniami niniejszej ustawy.
2. Statut izby określa w szczególności:

- 1) nazwę i siedzibę izby;
 - 2) teren działania izby;
 - 3) liczbę radców walnego zgromadzenia izby;
 - 4) prawa i obowiązki członków izby;
 - 5) zadania izby oraz sposoby ich realizacji,
 - 6) strukturę organizacyjną izby;
 - 7) tryb wyboru i odwoływania komisji rewizyjnej i zarządu;
 - 8) zasady reprezentowania izby na zewnątrz;
 - 9) zasady gospodarki finansowej, w tym sposób dysponowania majątkiem oraz zaciągania zobowiązań majątkowych;
 - 10) tryb dokonywania zmian w statucie.
3. Statut izby podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
 4. Pierwszy statut izby nadaje Minister.

Art. 18

1. Izby realizują swoje ustawowe i statutowe zadania samodzielnie przy pomocy własnych organów, które nie są podległe innym organom administracji publicznej.
2. Organami izby są:
 - 1) walne zgromadzenie;
 - 2) komisja rewizyjna;
 - 3) zarząd.
3. Kadencja wszystkich organów izby trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

Art. 19

1. Najwyższym organem stanowiącym i kontrolnym izby jest walne zgromadzenie.
2. W skład walnego zgromadzenia izby wchodzi na równych prawach radcowie wybrani w wyborach powszechnych, równych, bezpośrednich i głosowaniu tajnych.

3. Liczba radców z wyboru wynosi od 40 do 80 osób w zależności od obszaru działania izby i liczby jej członków.
4. Liczbę radców określa statut.
5. Radcowie zobowiązani są do udziału w posiedzeniach walnego zgromadzenia.

Art. 20

1. Posiedzenie zwyczajne walnego zgromadzenia zwołuje prezes co najmniej raz w roku.
2. Nadzwyczajne posiedzenie walnego zgromadzenia zwołuje prezes na pisemny wniosek Ministra, co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków walnego zgromadzenia oraz z własnej inicjatywy.

Art. 21

Do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia należy:

- 1) uchwalanie i zmiana statutu izby;
- 2) wybór i odwoływanie w głosowaniu tajnym zarządu, komisji rewizyjnej oraz członków sądu;
- 3) uchwalanie regulaminu obrad walnego zgromadzenia oraz regulaminu pracy zarządu, komisji rewizyjnej oraz sądu;
- 4) podejmowanie uchwał wytyczających działania zarządu w celu realizacji zadań ustawowych i statutowych izby;
- 5) podejmowanie uchwał w sprawie udzielenia lub odmowy udzielenia absolutorium zarządowi;
- 6) uchwalanie budżetu izby;
- 7) podejmowanie uchwał w sprawach majątku izby, wysokości zaciąganych kredytów, odpłatności za usługi świadczone przez izbę.

Art. 22

1. Uchwały walnego zgromadzenia zapadają bezwzględnie

większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowej liczby radców walnego zgromadzenia.

2. Uchwały walnego zgromadzenia ogłaszane są w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Art. 23

1. Organem kontrolnym izby jest komisja rewizyjna.
2. Komisja rewizyjna składa się z 5 osób wybranych przez walne zgromadzenie zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
3. Komisja rewizyjna wybiera ze swojego składu przewodniczącego oraz wiceprzewodniczącego zwykłą większością głosów w głosowaniu tajnym.
4. Członkowie komisji rewizyjnej nie mogą być jednocześnie członkami zarządu.
5. Członkostwo w komisji rewizyjnej wygasa:
 - 1) z chwilą śmierci;
 - 2) z chwilą zrzeczenia się członkostwa;
 - 3) z chwilą odwołania przez walne zgromadzenie zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
6. W przypadkach, o których mowa w ust. 5 wybory uzupełniające do komisji rewizyjnej przeprowadza się na najbliższym walnym zgromadzeniu.
7. Uchwały komisji rewizyjnej zapadają większością głosów w obecności co najmniej połowy jej składu. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, a w razie jego nieobecności wiceprzewodniczącego.

Art. 24

Do zadań komisji rewizyjnej należy:

- 1) kontrola wykonywania uchwał walnego zgromadzenia;
- 2) kontrola działalności finansowej izby, szczególnie pod

- względem legalnego, racjonalnego i celowego wydatkowania środków;
- 3) przedstawianie walnemu zgromadzeniu wniosków o udzielenie zarządowi absolutorium bądź odmowa udzielenia absolutorium;
 - 4) stawianie wniosków o odwołanie zarządu lub poszczególnych jego członków.

Art. 25

1. Organem wykonawczym izby jest zarząd wybierany spośród członków walnego zgromadzenia na pierwszym posiedzeniu.
2. W skład zarządu wchodzi: prezes, wiceprezes oraz 3 członków.
3. Walne zgromadzenie wybiera prezesa bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
4. Walne zgromadzenie wybiera wiceprezesa oraz pozostałych członków zarządu na wniosek prezesa zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
5. Zarząd działa do dnia wyboru nowego zarządu.
6. Uchwały zarządu zapadają większością głosów w obecności co najmniej 3 osób, w tym prezesa lub wiceprezesa. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos prezesa, a w razie jego nieobecności wiceprezesa.
7. Zarząd działa na podstawie uchwalonego przez walne zgromadzenie regulaminu pracy.
8. Członkowie zarządu otrzymują diety, których wysokość określa walne zgromadzenie.
9. W posiedzeniach zarządu uczestniczą z głosem doradczym dyrektor biura izby i skarbnik izby.

Art. 26

1. Członkostwo w zarządzie wygasa:
 - 1) z chwilą śmierci;
 - 2) z chwilą zrzeczenia się członkostwa;
 - 3) z chwilą odwołania przez walne zgromadzenie.
2. Walne zgromadzenie może odwołać prezesa jedynie na wniosek co najmniej $1/4$ statutowego składu zgromadzenia.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, wymaga formy pisemnej i uzasadnienia przyczyny odwołania oraz podlega zaopiniowaniu przez komisję rewizyjną.
4. Odwołanie prezesa następuje większością co najmniej $3/5$ głosów statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym. Głosowanie w sprawie odwołania walne zgromadzenie przeprowadza po zapoznaniu się z opinią komisji rewizyjnej. Jeżeli wniosek o odwołanie prezesa nie uzyskał wymaganej większości głosów, kolejny wniosek o odwołanie może być zgłoszony nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od poprzedniego głosowania.
5. Odwołanie prezesa albo złożenie przez niego rezygnacji jest, odpowiednio, równoznaczne z odwołaniem całego zarządu albo złożeniem rezygnacji przez cały zarząd.
6. W przypadku złożenia rezygnacji przez prezesa lub innego członka zarządu jej przyjęcie następuje zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
7. W przypadku rezygnacji prezesa walne zgromadzenie podejmuje uchwałę o przyjęciu rezygnacji całego zarządu zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
8. Niepodjęcie uchwały, o której mowa w ust. 6-7, jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji.
9. Walne zgromadzenie może na uzasadniony wniosek prezesa odwołać poszczególnych członków zarządu zwykłą

- większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
10. W przypadku odwołania albo rezygnacji całego zarządu walne zgromadzenie dokonuje wyboru nowego zarządu w trybie, o którym mowa w art. 25 ust. 3-4, na tym samym posiedzeniu walnego zgromadzenia lub też na wniosek 1/4 statutowego składu zgromadzenia bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, na kolejnym walnym zgromadzeniu.
 11. W przypadku odwołania członka zarządu innego niż prezes, walne zgromadzenie dokonuje wyboru nowego członka zarządu na tym samym walnym zgromadzeniu w trybie, o którym mowa w art. 25 ust. 4.
 12. Odwołany zarząd lub jego poszczególni członkowie pełnią dotychczasowe obowiązki do czasu wyboru nowego zarządu lub poszczególnych jego członków. Walne zgromadzenie może zwolnić członka zarządu z tego obowiązku.
 13. Przepis ust. 12 stosuje się odpowiednio w przypadku złożenia rezygnacji.
 14. Nieudzielenie przez walne zgromadzenie absolutorium z wykonania budżetu jest automatycznie wnioskiem o odwołanie prezesa i całego zarządu w trybie, o którym mowa w ust. 4-5.
 15. Członkowie zarządu wybrani na podstawie ust. 10-11, pełnią swoje funkcje do końca kadencji organów izby.

Art. 27

Do zadań zarządu należą wszystkie sprawy niezastrzeżone niniejszą ustawą lub statutem dla innych organów izby, a w szczególności:

- 1) wykonywanie uchwał walnego zgromadzenia;
- 2) przygotowywanie projektu budżetu izby oraz projektów innych uchwał walnego zgromadzenia;

- 3) opracowywanie i przedkładanie walnemu zgromadzeniu rocznych sprawozdań o stanie gospodarki okręgu;
- 4) opracowywanie i przedkładanie walnemu zgromadzeniu rocznych sprawozdań z działalności statutowej i finansowej izby;
- 5) gospodarowanie majątkiem izby;
- 6) wykonywanie budżetu izby;
- 7) powoływanie i odwoływanie na wniosek prezesa – dyrektora biura izby, jego zastępców oraz skarbnika jako głównego księgowego izby.

Art. 28

Oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków oraz zobowiązań majątkowych izby składają dwaj członkowie zarządu, w tym prezes lub wiceprezes.

Art. 29

1. Prezes reprezentuje izbę na zewnątrz, przewodniczy posiedzeniom walnego zgromadzenia oraz posiedzeniom zarządu. W przypadku nieobecności prezesa czynności te wykonuje wiceprezes.
2. Prezes kieruje pracą zarządu, w szczególności czuwa nad wykonaniem uchwał walnego zgromadzenia; nadzoruje działalność biura izby, kontroluje działalność izby pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności niniejszej ustawy i statutem izby; przygotowuje na posiedzenia walnego zgromadzenia i zarządu porządek obrad i projekty uchwał; podpisuje przyjęte uchwały.
3. Prezes przedstawia właściwym organom nadzoru uchwały organów izby w terminie 14 dni od dnia ich uchwalenia.

Art. 30

1. Sprawy indywidualne z zakresu administracji publicznej prowadzone są przez izbę w trybie przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2013, poz. 267 z późn. zm.).
2. Decyzje administracyjne w sprawach z zakresu, o którym mowa w ust. 1, wydaje prezes.
3. Prezes może upoważnić w formie pisemnej inne osoby do wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w ust. 2.
4. W postępowaniu administracyjnym w sprawach z zakresu zadań własnych organem wyższego stopnia jest samorządowe kolegium odwoławcze funkcjonujące w oparciu o ustawę z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. 2001 Nr 79, poz. 856 z późn. zm.), chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej.
5. W postępowaniu administracyjnym w sprawach z zakresu zadań zleconych przez administrację rządową organem wyższego stopnia jest wojewoda w oparciu o ustawę z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. 2009 Nr 31, poz. 206 z późn. zm.), chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej.

Art. 31

1. Organy izby wykonują swoje zadania przy pomocy biura izby.
2. Biurem kieruje dyrektor, który w stosunku do pracowników biura wykonuje czynności z zakresu prawa pracy.
3. Przełożonym służbowym dyrektora biura jest prezes izby.

Art. 32

1. Przy izbach tworzy się Sąd Arbitrażu i Ochrony Konkurencji, zwany dalej „sądem”.

2. Sąd jest właściwy do rozpoznawania spraw wskazanych w niniejszej ustawie.

Art. 33

1. W skład sądu wchodzi nie więcej niż 10 członków powoływanych i odwoływanych przez walne zgromadzenie izby spośród osób spełniających wymagania, o których mowa w ust. 3 i które uzyskały najlepsze wyniki w postępowaniu kwalifikacyjnym.
2. Postępowanie kwalifikacyjne przeprowadza się na podstawie regulaminu uchwalonego przez walne zgromadzenie Krajowej Izby.
3. Członkiem sądu może być osoba, która:
 - 1) jest obywatelem polskim;
 - 2) posiada wyższe wykształcenie prawnicze;
 - 3) posiada pełną zdolność do czynności prawnych;
 - 4) korzysta z pełni praw publicznych;
 - 5) ma nieposzlakowaną opinię;
 - 6) nie była prawomocnie skazana za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.
4. Prezesa sądu i wiceprezesa sądu powołuje na 4-letnią kadencję walne zgromadzenie izby.
5. Prezes sądu kieruje pracami sądu, a w szczególności:
 - 1) reprezentuje sąd na zewnątrz;
 - 2) ustala terminy posiedzeń składów orzekających izby, a także zarządza łączne rozpoznanie spraw;
 - 3) wyznacza skład orzekający sądu do rozpoznania spraw, w tym jego przewodniczącego;
 - 4) czuwa nad sprawnością pracy sądu;
 - 5) przedkłada walnemu zgromadzeniu izby roczną informację o działaniu sądu uwzględniającą problemy wynikające z orzecznictwa.
6. Prezes sądu określi, w drodze zarządzenia, wewnętrzny

regulamin organizacji pracy sądu.

7. Prezesa sądu w zakresie jego obowiązków wspiera wiceprezes sądu.
8. Nawiązanie stosunku pracy z członkami sądu następuje na podstawie powołania w terminie określonym w akcie powołania. Czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dotyczących członków sądu wykonuje prezes izby, przy czym nie mogą one w żadnym wypadku naruszać niezależności działania członków sądu. W sprawach nieuregulowanych w ustawie, dotyczących stosunku pracy członków izby, mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. 1998 Nr 21, poz. 94, z późn. zm.).
9. Przed podjęciem obowiązków członek sądu jest obowiązany złożyć przed walnym zgromadzeniem izby ślubowanie według następującej roty: „Ślubuję uroczyście wypełniać obowiązki członka sądu, orzekać bezstronnie, zgodnie z przepisami prawa, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości”; składający ślubowanie może na końcu dodać: „Tak mi dopomóż Bóg”. Złożenie ślubowania członek sądu potwierdza podpisem pod jego treścią.
10. Członkostwo w sądzie wygasa z powodu śmierci.
11. Prezes sądu odwołuje członka sądu w przypadku:
 - 1) utraty obywatelstwa polskiego;
 - 2) utraty albo ograniczenia zdolności do czynności prawnych;
 - 3) utraty praw publicznych;
 - 4) prawomocnego skazania za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe;
 - 5) odmowy złożenia ślubowania, o którym mowa w ust. 6;
 - 6) nieobjęcia stanowiska w terminie określonym w akcie powołania;

- 7) złożenia przez członka sądu wniosku o odwołanie.
12. Członkowie sądu w zakresie wykonywania czynności określonych ustawą korzystają z ochrony prawnej przysługującej funkcjonariuszom publicznym.
13. Prezes sądu zawiesza członka sądu w jego prawach i obowiązkach w przypadku przedstawienia mu zarzutu popełnienia przestępstwa umyślnego lub umyślnego przestępstwa skarbowego. Okres zawieszenia trwa do czasu zakończenia postępowania karnego.

Rozdział 3

Wybory do walnego zgromadzenia izby

Art. 34

1. Czynne i bierne prawo wyborcze wyborach do walnego zgromadzenia mają członkowie izby, którzy ukończyli 18 rok życia i posiadają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie zostali pozbawieni praw wyborczych na podstawie niniejszej ustawy lub innych ustaw właściwych.
2. Członkowie izby – osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej realizują swoje prawo wyborcze za pośrednictwem umocowanego prawnie przedstawiciela, spełniającego wymogi określone w ust. 1.
3. Reprezentacja wskazana w ust. 2 ma zawsze charakter jednoosobowy i nie stosuje się do niej zasady reprezentacji danej osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej w powszechnym obrocie prawnym. Uprawnionym do realizowania wskazanego prawa jest przewodniczący wykonawczego organu kolegiałnego osoby prawnej, chyba że uprawnione organy osoby prawnej albo jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej podjęły inną decyzję.

Art. 35

Czynne i bierne prawo wyborcze nie przysługuje:

- 1) członkom izby, których przedsiębiorstwo ogłosiło upadłość likwidacyjną;
- 2) członkom izby skazanym prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwa i przestępstwa skarbowe popełnione z winy umyślnej.

Art. 36

1. Wybory do walnego zgromadzenia izby zarządza, w drodze uchwały, zarząd Krajowej Izby najpóźniej na 90 dni przed upływem kadencji walnego zgromadzenia. Datę wyborów wyznacza się na dzień wolny od pracy przypadający w ciągu 30 dni przed upływem kadencji walnego zgromadzenia izby.
2. Wybory do walnego zgromadzenia izby przeprowadza okręgowa komisja wyborcza, w liczbie 5-7 osób, powołana przez ustępujące walne zgromadzenie spośród osób uprawnionych, o których mowa w art. 34.
3. Komisja wybiera spośród swoich członków przewodniczącego, jego zastępcę i sekretarza komisji.
4. W skład komisji nie mogą wchodzić osoby kandydujące w wyborach do walnego zgromadzenia.
5. Osoby wchodzące w skład komisji pełnią swoje funkcje bez wynagrodzenia.

Art. 37

1. Prawo zgłaszania kandydatów na radców w wyborach do walnego zgromadzenia przysługuje członkom izby posiadającym czynne i bierne prawo wyborcze.
2. Zgłoszenie kandydata na radcę wymaga poparcia co najmniej 20 członków izby posiadających czynne i bierne prawo wyborcze w danym okręgu wyborczym.

3. Do zgłoszenia załącza się:
 - 1) zgodę kandydata na piśmie;
 - 2) listę z podpisami członków izby popierających kandydata.
4. W przypadku zgłoszenia kandydata przez członka izby – osobę prawną, przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio. Do zgłoszenia załącza się dokument o ustanowieniu przedstawiciela, o którym mowa w art. 34 ust.2.
5. Zgłoszenia do okręgowej komisji wyborczej dokonuje osobiście kandydat.
6. Kandydować do walnego zgromadzenia można tylko w jednym okręgu wyborczym.

Art. 38

1. Każdy członek dysponuje jednym głosem.
2. Wybory przeprowadza się w okręgu wyborczym, który obejmuje obszar działania izby.
3. Głosowanie w okręgu odbywa się w ramach grup wyborczych wyodrębnionych ze względu na następujące sektory:
 - 1) Grupa 1: Przemysł;
 - 2) Grupa 2: Instytucje kredytowe i finansowe;
 - 3) Grupa 3: Handel;
 - 4) Grupa 4: Zakłady ubezpieczeń;
 - 5) Grupa 5: Transport i komunikacja;
 - 6) Grupa 6: Działalność gastronomiczna i hotelarska, turystyka;
 - 7) Grupa 7: Pośrednicy;
 - 8) Grupa 8: Usługi.
4. Statut izby określa udział poszczególnych grup sektorowych w podziale mandatów na terenie izby. W wyjątkowych przypadkach ze względu na szczególnie dużą reprezentację grupy, która nie została wskazana w ust. 3 walne zgromadzenie izby może zdecydować o jej wyodrębnieniu

w celach wyborczych.

5. Okręg wyborczy dzieli się na obwody głosowania. Obwód obejmuje obszar jednej gminy. W dużych gminach mogą być utworzone dwa lub więcej obwodów głosowania.
6. Głosowanie w obwodach przeprowadza obwodowa komisja wyborcza, która liczy 5-7 osób, powoływanych przez okręgową komisję wyborczą spośród osób uprawnionych, o których mowa w art. 34.
6. Po zakończeniu głosowania obwodowa komisja wyborcza sporządza protokół wyników głosowania w obwodzie i przekazuje go niezwłocznie do komisji okręgowej.

Art. 39

Wyniki głosowania i wynik wyborów w okręgu wyborczym do walnego zgromadzenia ustala i podaje do publicznej wiadomości okręgowa komisja wyborcza.

Art. 40

Szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do walnego zgromadzenia oraz przyczyny wygaśnięcia mandatu radcy z wyboru reguluje statut izby.

Art. 41

Okręgowa komisja wyborcza zawiadamia kandydata o wybrze na radcę izby, który w ciągu tygodnia od zawiadomienia składa oświadczenie, że wybór przyjmuje; w przeciwnym razie miejsce zajmuje kolejny kandydat na liście, który uzyskał największą liczbę głosów.

Art. 42

1. Ważność wyborów stwierdza Sąd Najwyższy.
2. Pierwsze posiedzenie nowo wybranego walnego zgromadzenia izby zwołuje najpóźniej w 30 dniu od dnia wyborów

ustępujący prezes. Do czasu wyboru przewodniczącego obrady pierwszego posiedzenia walnego zgromadzenia prowadzi najstarszy wiekiem członek walnego zgromadzenia obecny na posiedzeniu.

Art. 43

Na pierwszym posiedzeniu walnego zgromadzenia radcy składają ślubowanie następującej treści: „Ślubuję, godnie i z najlepszą wiedzą swoją oraz interesem społeczności przedsiębiorców, prowadzących działalność gospodarczą, reprezentować ich we władzach izby jako instytucji samorządu gospodarczego. Przyjmując obowiązki radcy izby ślubuję sumiennie wykonywać swoje obowiązki, w szczególności umacniać podstawy prawne i etyczne ładu rynkowego przyjaznego dla rozwoju innowacyjności i konkurencyjności gospodarki okręgu i kraju”. Składający ślubowanie może na końcu dodać: „Tak mi dopomóż Bóg”.

Rozdział 4

Gospodarka finansowa izby

Art. 44

1. Podstawę gospodarki finansowej izby stanowi budżet uchwalony przez walne zgromadzenie na rok kalendarzowy.
2. Projekt budżetu izby przygotowuje zarząd nie później, niż do końca trzeciego kwartału poprzedzającego nowy rok kalendarzowy.
3. Jeśli zarząd nie przedstawi projektu budżetu, o którym mowa w ust. 2, budżet izby przygotowuje zarząd Krajowej Izby.

Art. 45

1. Dochodami izby są:
 - 1) odpis od wpływów uzyskanych z tytułu opodatkowania towarów i usług na obszarze działania izby;
 - 2) dochody z majątku izby;
 - 3) dochody z prowadzonej przez izbę działalności gospodarczej;
 - 4) opłaty z tytułu usług świadczonych przez izbę;
 - 5) darowizny, zapisy, dotacje i inne wpłaty;
 - 6) środki na realizację zadań zleconych przez administrację rządową i samorząd terytorialny;
 - 7) wpływy z oprocentowania rachunków bankowych i lokat.
2. Wysokość odpisu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, określa minister właściwy do spraw finansów publicznych, z zastrzeżeniem, że nie może on być mniejszy niż 0,25% wpływów uzyskanych z tytułu opodatkowania towarów i usług na obszarze działania izby.
3. Izby prowadzą rachunkowość i sprawozdawczość finansową zgodnie z przepisami prawa.
4. Za prawidłową gospodarkę finansową odpowiada zarząd izby.

Art. 46

1. Wpływy z odpisu podatków od towarów i usług stanowiące dochód izb, urzędy skarbowe odprowadzają na rachunki bankowe właściwych izb w terminie 21 dni od dnia, w którym upływa termin płatności podatku od towarów i usług.
2. Dochody izb z odpisu, o których mowa w art. 45 ust. 1 pkt 1, przysługujące od wpływów z tytułu zaległości podatkowych w podatku od towarów i usług oraz odsetki za zwłokę od tych zaległości, urzędy skarbowe odprowadzają na rachunki bankowe właściwych izb w terminie 21

dni po dniu wpływu tych dochodów na rachunek urzędu skarbowego.

3. Jeżeli dochody, o których mowa wyżej, pobrane na rzecz izby nie zostaną przekazane izbie w terminie, przysługują jej odsetki ustawowe.

Art. 47

Kontrolę gospodarki finansowej izby sprawuje właściwa terytorialnie regionalna izba obrachunkowa.

Rozdział 5

Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa

Art. 48

1. Izby przemysłowo-handlowe tworzą ogólnokrajową reprezentację, którą jest Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa.
2. W skład Krajowej Izby wchodzi prezesi izb oraz wybrani przez walne zgromadzenia delegaci po jednym z każdej izby.
3. Krajowa Izba działa na podstawie statutu. Pierwszy statut nadaje Minister. Siedziba Krajowej Izby znajduje się w Warszawie.
4. Krajowa Izba może prowadzić działalność gospodarczą.
5. Dochody Krajowej Izby uzyskane z działalności, o której mowa w ust. 4, nie mogą być przeznaczone na inny cel niż realizacja zadań, o których mowa w art. 49.

Art. 49

Do zadań Krajowej Izby należy:

- 1) wyrażanie opinii o projektach ustaw i rozporządzeń, udział w ich opracowaniu, a także przedstawianie własnych projektów w zakresie ustawodawstwa gospodarczego, a w szczególności: prawa przemysłowego,

- handlowego przekształceń własnościowych, obrotu pieniężnego, przewozowego i komunikacji, łączności, podatkowego, monopolowego, ochrony środowiska, zamówień publicznych, pracy i ubezpieczeń społecznych, opłat skarbowych i innych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz regulacji dotyczących samorządu gospodarczego;
- 2) administrowanie systemem teleinformatycznym Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (CEIDG);
 - 3) członkostwo w Radzie Dialogu Społecznego;
 - 4) prowadzenie pojedynczego punktu kontaktowego;
 - 5) współdecydowanie o podstawie programowej kształcenia w wybranych zawodach na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty;
 - 6) opiniowanie rządowych projektów traktatów i umów handlowych z podmiotami zagranicznymi, a także przedstawianie postulatów w tym obszarze;
 - 7) reprezentowanie interesów przedsiębiorców w stosunku do władz rządowych;
 - 8) organizowanie forum konsultacyjnego dla przedstawicieli wszystkich samorządów gospodarczych, zrzeszeń, spółdzielni, cechów;
 - 9) przedstawianie wniosków i spostrzeżeń z własnej inicjatywy oraz na żądanie organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego;
 - 10) udzielanie pomocy przedsiębiorcom w prowadzeniu działalności gospodarczej poprzez promowanie sfery edukacyjnej i informacyjnej oraz tworzenie, utrzymywanie i popieranie odpowiednich instytucji, jednostek i urządzeń, takich jak instytuty badawcze, wystawy, targi, biura informacyjne, wydawnictwa;
 - 11) delegowanie przedstawicieli do utworzonych przez

- władze organów doradczych mających znaczenie dla dziedzin reprezentowanych przez Krajową Izbę;
- 12) wydawanie na wnioski podmiotów gospodarczych, sądów powszechnych i innych podmiotów opinii i informacji dotyczących zwyczajów handlowych, poziomu cen i warunków obrotu handlowego oraz prowadzenia przedsiębiorstw;
 - 13) opracowanie zasad etyki działalności gospodarczej;
 - 14) zbieranie i przekazywanie organom administracji rządowej i samorządowej danych statystycznych odpowiadających zakresowi pracy Krajowej Izby.

Art. 50

1. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa ma prawo opinionowania dokumentów konsultacyjnych Unii Europejskiej, w szczególności białych ksiąg, zielonych ksiąg i komunikatów, oraz projektów aktów prawnych Unii Europejskiej w zakresie objętym zadaniami izb.
2. Organy władzy i administracji państwowej kierują do Krajowej Izby dokumenty konsultacyjne Unii Europejskiej oraz projekty aktów prawnych Unii Europejskiej, o których mowa w ust. 1, określając termin przedstawienia opinii.
3. Dokumenty konsultacyjne Unii Europejskiej oraz projekty aktów prawnych, o których mowa w ust. 1, organy władzy i administracji państwowej przekazują na odpowiedni adres elektroniczny, wskazany przez zarząd Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej.

Art. 51

1. Dla wykonywania wspólnych zadań w zakresie promocji handlu zagranicznego Krajowa Izba tworzy funkcjonalnie i organizacyjnie wyodrębnioną Polską Izbę Handlu Zagranicznego.

2. Statut Krajowej Izby może przewidywać możliwość oraz określać zasady bezpośredniej współpracy Polskiej Izby Handlu Zagranicznego z przedsiębiorcami w zakresie handlu zagranicznego.
3. W zakresie ustalonym w ust. 1 Krajowa Izba, poprzez Polską Izbę Handlu Zagranicznego, może w szczególności:
 - 1) organizować wystawy oraz międzynarodowe targi w kraju i za granicą;
 - 2) współpracować z organizacjami międzynarodowymi i zagranicznymi oraz należeć do nich, jeżeli nie narusza to zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, w których Rzeczpospolita Polska jest stroną, a także tworzyć za zgodą ministra właściwego do spraw zagranicznych i ministra właściwego do spraw współpracy gospodarczej z zagranicą swoje przedstawicielstwa zagraniczne;
 - 3) wykonywać czynności izb przemysłowo-handlowych na podstawie zawartych umów między Rzeczpospolitą Polską lub kontrahentem polskim a obcymi państwami lub kontrahentami albo na podstawie międzynarodowych zwyczajów handlowych, a zwłaszcza legalizować dokumenty oraz wydawać certyfikaty, świadectwa i zaświadczenia;
 - 4) organizować i stwarzać warunki do rozstrzygania sporów w drodze postępowania polubownego i pojednawczego, w tym powołać przy Polskiej Izbie Handlu Zagranicznego Kolegium Arbitrów do rozstrzygania sporów wynikłych w związku ze współpracą gospodarczą z zagranicą, poddanych orzecznictwu Kolegium Arbitrów, jak również opracowywać i doskonalić zasady etyki obowiązującej przedsiębiorców.
4. Krajowa Izba, poprzez Polską Izbę Handlu Zagranicznego, może wystawiać uniwersalne świadectwa pochodzenia

towaru, o których mowa w art. 48 rozporządzenia Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia 2 lipca 1993 r. ustanawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny (Dz. Urz. UE L 253 z 11.10.1993, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 2, t. 6, str. 3, z późn. zm.).

Art. 52

1. Organy administracji publicznej mogą zasięgać opinii Krajowej Izby o projektach aktów prawnych, dokumentów strategicznych i innych.
2. Nieprzedstawienie przez Krajową Izbę opinii w terminie 30 dni od daty doręczenia projektu, uważa się za opinię pozytywną.
3. W przypadku gdy przedmiot opinii jest skomplikowany Krajowa Izba może wystąpić, przed upływem 30-dniowego terminu, o wydłużenie terminu do 60 dni.
4. W przypadku, o którym w ust. 3 termin zostaje wydłużony do 60 dni.

Art. 53

1. Organami Krajowej Izby są:
 - 1) walne zgromadzenie;
 - 2) komisja rewizyjna;
 - 3) zarząd.
2. Kadencja wszystkich organów Krajowej Izby trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

Art. 54

1. Najwyższym organem stanowiącym i kontrolnym Krajowej Izby jest walne zgromadzenie.
2. W skład walnego zgromadzenia Krajowej Izby wchodzi na

równych prawach prezesa izb przemysłowo-handlowych oraz po jednym delegacie z każdej izby.

3. Radcowie zobowiązani są do udziału w posiedzeniach walnego zgromadzenia.

Art. 55

1. Posiedzenie zwyczajne walnego zgromadzenia zwołuje prezes co najmniej raz w roku.
2. Nadzwyczajne posiedzenie walnego zgromadzenia zwołuje prezes na pisemny wniosek Ministra, co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków walnego zgromadzenia oraz z własnej inicjatywy.

Art. 56

Do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia należy:

- 1) uchwalanie i zmiana statutu Krajowej Izby;
- 2) wybór i odwoływanie w głosowaniu tajnym zarządu i komisji rewizyjnej;
- 3) uchwalanie regulaminu obrad walnego zgromadzenia oraz regulaminu pracy zarządu oraz komisji rewizyjnej;
- 4) podejmowanie uchwał wytyczających działanie zarządu w celu realizacji zadań ustawowych i statutowych Krajowej Izby;
- 5) podejmowanie uchwał w sprawie udzielenia lub odmowy udzielenia absolutorium zarządowi;
- 6) uchwalanie budżetu Krajowej Izby;
- 7) podejmowanie uchwał w sprawach majątku Krajowej Izby, wysokości zaciąganych kredytów, odpłatności za usługi świadczone przez Krajową Izbę.

Art. 57

1. Uchwały walnego zgromadzenia zapadają bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy sta-

tutowej liczby radców walnego zgromadzenia.

2. Uchwały walnego zgromadzenia ogłaszane są w wojewódzkim dzienniku urzędowym właściwym dla Miasta Stołecznego Warszawy.

Art. 58

1. Organem kontrolnym Krajowej Izby jest komisja rewizyjna.
2. Komisja rewizyjna składa się z 5 osób wybranych przez walne zgromadzenie zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
3. Komisja rewizyjna wybiera ze swojego składu przewodniczącego oraz wiceprzewodniczącego zwykłą większością głosów w głosowaniu tajnym.
4. Członkowie komisji rewizyjnej nie mogą być jednocześnie członkami zarządu.
5. Członkostwo w komisji rewizyjnej wygasa:
 - 1) z chwilą śmierci;
 - 2) z chwilą zrzeczenia się członkostwa;
 - 3) z chwilą odwołania przez walne zgromadzenie zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
6. W przypadkach, o których mowa w ust. 5 wybory uzupełniające do komisji rewizyjnej przeprowadza się na najbliższym walnym zgromadzeniu.
7. Uchwały komisji rewizyjnej zapadają większością głosów w obecności co najmniej połowy jej składu. Równą liczbę głosów rozstrzyga głos przewodniczącego, a w razie jego nieobecności wiceprzewodniczącego.

Art. 59

Do zadań komisji rewizyjnej należy:

- 1) kontrola wykonywania uchwał walnego zgromadzenia;
- 2) kontrola działalności finansowej Krajowej Izby, szcze-

- gólnie pod względem legalnego, racjonalnego i celowego wydatkowania środków;
- 3) przedstawianie walnemu zgromadzeniu wniosków o udzielenie zarządowi absolutorium bądź odmowa udzielenia absolutorium;
 - 4) stawianie wniosków o odwołanie zarządu lub poszczególnych jego członków.

Art. 60

1. Organem wykonawczym Krajowej Izby jest zarząd wybierany spośród członków walnego zgromadzenia na pierwszym posiedzeniu.
2. W skład zarządu wchodzi: prezes, wiceprezes oraz 3 członków.
3. Walne zgromadzenie wybiera prezesa bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
4. Walne zgromadzenie wybiera wiceprezesa oraz pozostałych członków zarządu na wniosek prezesa zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
5. Zarząd działa do dnia wyboru nowego zarządu.
6. Uchwały zarządu zapadają większością głosów w obecności co najmniej 3 osób, w tym prezesa lub wiceprezesa. W przypadku równej liczby głosów rozstrzyga głos prezesa, a w razie jego nieobecności wiceprezesa.
7. Zarząd działa na podstawie uchwalonego przez walne zgromadzenie regulaminu pracy.
8. Członkowie zarządu otrzymują diety, których wysokość określa walne zgromadzenie.
9. W posiedzeniach zarządu uczestniczą z głosem doradczym dyrektor biura Krajowej Izby i skarbnik Krajowej Izby.

Art. 61

1. Członkostwo w zarządzie wygasa:
 - 1) z chwilą śmierci;
 - 2) z chwilą zrzeczenia się członkostwa;
 - 3) z chwilą odwołania przez walne zgromadzenie.
2. Walne zgromadzenie może odwołać prezesa jedynie na wniosek co najmniej $1/4$ statutowego składu zgromadzenia.
3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, wymaga formy pisemnej i uzasadnienia przyczyny odwołania oraz podlega zaopiniowaniu przez komisję rewizyjną.
4. Odwołanie prezesa następuje większością co najmniej $3/5$ głosów statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym. Głosowanie w sprawie odwołania walne zgromadzenie przeprowadza po zapoznaniu się z opinią komisji rewizyjnej. Jeżeli wniosek o odwołanie prezesa nie uzyskał wymaganej większości głosów, kolejny wniosek o odwołanie może być zgłoszony nie wcześniej niż po upływie 6 miesięcy od poprzedniego głosowania.
5. Odwołanie prezesa albo złożenie przez niego rezygnacji jest, odpowiednio, równoznaczne z odwołaniem całego zarządu albo złożeniem rezygnacji przez cały zarząd.
6. W przypadku złożenia rezygnacji przez prezesa lub innego członka zarządu jej przyjęcie następuje zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
7. W przypadku rezygnacji prezesa walne zgromadzenie podejmuje uchwałę o przyjęciu rezygnacji całego zarządu zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia.
8. Niepodjęcie uchwały, o której mowa w ust. 7-8, jest równoznaczne z przyjęciem rezygnacji.
9. Walne zgromadzenie może na uzasadniony wniosek prezesa odwołać poszczególnych członków zarządu zwykłą

- większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, w głosowaniu tajnym.
10. W przypadku odwołania albo rezygnacji całego zarządu walne zgromadzenie dokonuje wyboru nowego zarządu w trybie, o którym mowa w art. 60 ust. 3-4, na tym samym posiedzeniu walnego zgromadzenia lub też na wniosek 1/4 statutowego składu zgromadzenia bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy statutowego składu zgromadzenia, na kolejnym walnym zgromadzeniu.
 11. W przypadku odwołania członka zarządu innego niż prezes, walne zgromadzenie dokonuje wyboru nowego członka zarządu na tym samym walnym zgromadzeniu w trybie, o którym mowa w art. 60 ust. 4.
 12. Odwołany zarząd lub jego poszczególni członkowie pełnią dotychczasowe obowiązki do czasu wyboru nowego zarządu lub poszczególnych jego członków. Walne zgromadzenie może zwolnić członka zarządu z tego obowiązku.
 13. Przepis ust. 12 stosuje się odpowiednio w przypadku złożenia rezygnacji.
 14. Nieudzielenie przez walne zgromadzenie absolutorium z wykonania budżetu jest automatycznie wnioskiem o odwołanie prezesa i całego zarządu w trybie, o którym mowa w ust. 4-5.
 15. Członkowie zarządu wybrani na podstawie ust. 10-11, pełnią swoje funkcje do końca kadencji organów Krajowej Izby.

Art. 62

Do zadań zarządu należą wszystkie sprawy niezastrzeżone niniejszą ustawą lub statutem dla innych organów Krajowej Izby, a w szczególności:

- 1) wykonywanie uchwał walnego zgromadzenia;

- 2) przygotowywanie projektu budżetu Krajowej Izby oraz projektów innych uchwał walnego zgromadzenia;
- 3) opracowywanie i przedkładanie walnemu zgromadzeniu rocznych sprawozdań o stanie gospodarki kraju;
- 4) opracowywanie i przedkładanie walnemu zgromadzeniu rocznych sprawozdań z działalności statutowej i finansowej Krajowej Izby;
- 5) gospodarowanie majątkiem Krajowej Izby;
- 6) wykonywanie budżetu Krajowej Izby;
- 7) powoływanie i odwoływanie na wniosek prezesa – dyrektora biura Krajowej Izby, jego zastępców oraz skarbnika jako głównego księgowego Krajowej Izby,
- 8) zarządzanie wyborów do walnych zgromadzeń izb.

Art. 63

Oświadczenia woli w zakresie praw i obowiązków oraz zobowiązań majątkowych Krajowej Izby składają dwaj członkowie zarządu, w tym prezes lub wiceprezes.

Art. 64

1. Prezes reprezentuje Krajową Izbę na zewnątrz, przewodniczy posiedzeniom walnego zgromadzenia oraz posiedzeniom zarządu. W przypadku nieobecności prezesa czynności te wykonuje wiceprezes.
2. Prezes kieruje pracą zarządu, w szczególności czuwa nad wykonaniem uchwał walnego zgromadzenia; nadzoruje działalność biura Krajowej Izby, kontroluje działalność Krajowej Izby pod względem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa, w szczególności niniejszej ustawy i statutem Izby; przygotowuje na posiedzenia walnego zgromadzenia i zarządu porządek obrad i projekty uchwał; podpisuje przyjęte uchwały.

3. Prezes przedstawia właściwym organom nadzoru uchwały organów Krajowej Izby w terminie 14 dni od dnia ich uchwalenia.

Art. 65

1. Sprawy indywidualne z zakresu administracji publicznej prowadzone są przez Krajową Izbę w trybie przepisów ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. 2013, poz. 267 z późn. zm.)
2. Decyzje administracyjne w sprawach z zakresu, o którym mowa w ust. 1, wydaje prezes.
3. Prezes może upoważnić w formie pisemnej inne osoby do wydawania decyzji administracyjnych, o których mowa w ust. 2.
4. W postępowaniu administracyjnym organem wyższego stopnia jest samorządowe kolegium odwoławcze funkcjonujące w oparciu o ustawę z dnia 12 października 1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (Dz.U. 2001 Nr 79, poz. 856 z późn. zm.), chyba że ustawy szczególne stanowią inaczej.

Art. 66

1. Organy Krajowej Izby wykonują swoje zadania przy pomocy biura Krajowej Izby.
2. Biurem kieruje dyrektor, który w stosunku do pracowników biura wykonuje czynności z zakresu prawa pracy.
3. Przełożonym służbowym dyrektora biura jest prezes.

Art. 67

1. Dochody Krajowej Izby stanowią:
 - 1) udział w odpisie od wpływów uzyskanych z tytułu opodatkowania towarów i usług z każdej Izby;

- 2) dochody z majątku Krajowej Izby;
 - 3) dochody z prowadzonej przez Krajową Izbę działalności gospodarczej;
 - 4) opłaty z tytułu usług świadczonych przez Krajową Izbę;
 - 5) darowizny, zapisy, dotacje i inne wpłaty;
 - 6) środki na realizację zadań zleconych przez administrację rządową i samorząd terytorialny;
 - 7) wpływy z oprocentowania rachunków bankowych i lokat.
5. Krajowa Izba prowadzi rachunkowość i sprawozdawczość finansową zgodnie z przepisami prawa.
 6. Za prawidłową gospodarkę finansową odpowiada prezes Krajowej Izby.

Art. 68

Kontrolę gospodarki finansowej Krajowej Izby sprawuje właściwa terytorialnie regionalna izba obrachunkowa.

Rozdział 6

Postępowanie w zakresie zwalczania nieuczciwej konkurencji

Art. 69

1. Sąd izby przemysłowo-handlowej pełni funkcję sądu ochrony konkurencji i rozpoznaje czyny nieuczciwej konkurencji wskazane w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 1993 Nr 47, poz. 211 z późn. zm.).
2. Postępowanie wskazane w ust. 1 jest prowadzone na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43, poz. 296

- z późn. zm.) w składzie trzyosobowym.
3. Od orzeczeń sądu izby przemysłowo-handlowej przysługuje powództwo do sądu okręgowego według właściwości ogólnej w terminie dwóch tygodni od doręczenia orzeczenia.
 4. Od orzeczeń sądu okręgowego przysługuje apelacja na zasadach ogólnych oraz skarga kasacyjna w przypadkach wskazanych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Rozdział 7

Arbitraż gospodarczy

Art. 70

1. Sąd izby przemysłowo-handlowej pełni funkcję fakultatywnego arbitrażu gospodarczego dla przedsiębiorców zarówno będących członkami izb, jak i tych niebędących ich członkami.
2. W przypadku zapisu na sąd izby, właściwym do rozpoznania pozwu jest sąd pozwanego, chyba że w zapisie został wskazany sąd konkretnej izby.
3. Postępowanie wskazane w ust. 1 jest prowadzone na podstawie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).
4. Odwołanie od orzeczeń sądu izby do właściwego dla izby sądu okręgowego przysługuje w przypadkach wskazanych w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 1964 Nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Rozdział 8

Nadzór nad działalnością izb

Art. 71

1. Nadzór nad działalnością izb sprawowany jest na podstawie kryterium zgodności z prawem.
2. Organami nadzoru są Minister i wojewoda, a w zakresie spraw finansowych – regionalna izba obrachunkowa.
3. Organy nadzoru mogą wkraczać w działalność izb tylko w przypadkach określonych ustawami.
4. Organy nadzoru mają prawo żądania informacji i danych, dotyczących organizacji i funkcjonowania izb, niezbędnych do wykonywania przysługujących im uprawnień nadzorczych.

Art. 72

1. Prezes izby obowiązany jest do przedłożenia wojewodzie uchwał walnego zgromadzenia w ciągu 7 dni od dnia ich podjęcia. Akty ustanawiające przepisy porządkowe prezes przekazuje w ciągu 7 dni od ich ustanowienia.
2. Prezes izby przedkłada regionalnej izbie obrachunkowej, na zasadach określonych w ust. 1, uchwałę budżetową, uchwałę w sprawie absolutorium oraz inne uchwały walnego zgromadzenia objęte zakresem nadzoru regionalnej izby obrachunkowej.

Art. 73

1. Uchwała lub zarządzenie organu izby sprzeczne z prawem są nieważne. O nieważności uchwały lub zarządzenia w całości lub w części orzeka organ nadzoru w terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia uchwały lub zarządzenia.
2. Organ nadzoru, wszczynając postępowanie w sprawie

- stwierdzenia nieważności uchwały lub zarządzenia albo w toku tego postępowania, może wstrzymać ich wykonanie.
3. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do uchwały lub zarządzenia o zaskarżeniu rozstrzygnięcia nadzorczego do sądu administracyjnego.
 4. Rozstrzygnięcie nadzorcze powinno zawierać uzasadnienie faktyczne i prawne oraz pouczenie o dopuszczalności wniesienia skargi do sądu administracyjnego.
 5. Rozstrzygnięcia organu nadzorczego podlegają zaskarżeniu do sądu administracyjnego z powodu niezgodności z prawem w terminie 30 dni od dnia ich doręczenia. Organem uprawnionym do zaskarżenia rozstrzygnięcia nadzorczego jest zarząd.
 6. W przypadku nieistotnego naruszenia prawa organ nadzoru nie stwierdza nieważności uchwały lub zarządzenia, ograniczając się do wskazania, iż uchwałę lub zarządzenie wydano z naruszeniem prawa.
 7. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego stosuje się odpowiednio.

Art. 74

1. Stwierdzenie przez organ nadzoru nieważności uchwały lub zarządzenia organu izby wstrzymuje ich wykonanie z mocy prawa w zakresie objętym stwierdzeniem nieważności, z dniem doręczenia rozstrzygnięcia nadzorczego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do uchwały lub zarządzenia o zaskarżeniu rozstrzygnięcia nadzorczego do sądu administracyjnego.
3. W przypadku złożenia przez organ gminy skargi na rozstrzygnięcie nadzorcze, sąd administracyjny wyznacza rozprawę nie później niż w ciągu 30 dni od dnia wpłynięcia skargi do sądu.

Art. 75

1. Nie stwierdza się nieważności uchwały lub zarządzenia organu izby po upływie jednego roku od dnia ich podjęcia, chyba że uchybiono obowiązkowi przedłożenia uchwały lub zarządzenia w terminie.
2. Jeżeli nie stwierdzono nieważności uchwały lub zarządzenia z powodu upływu terminu określonego w ust. 1, a istnieją przesłanki stwierdzenia nieważności, sąd administracyjny orzeka o ich niezgodności z prawem. Uchwała lub zarządzenie tracą moc prawną z dniem orzeczenia o ich niezgodności z prawem. Przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego co do skutków takiego orzeczenia stosuje się odpowiednio.

Art. 76

1. W razie powtarzającego się naruszenia przez walne zgromadzenie Konstytucji, ustaw lub statutu, Minister może rozwiązać walne zgromadzenie izby. W przypadku rozwiązania walnego zgromadzenia izby Minister wyznacza osobę, która do czasu wyboru walnego zgromadzenia pełni jej funkcję. W tym przypadku pozostałe organy izby ulegają rozwiązaniu z mocy prawa.
2. Nowe wybory, o których mowa w ust. 1, muszą się odbyć w ciągu 6 miesięcy od czasu wyznaczenia osoby pełniącej funkcję walnego zgromadzenia. Kadencja powołanych w tym trybie organów trwa do końca 4-letniej kadencji organów powołanych w normalnym trybie wyborczym.
3. Jeżeli powtarzającego się naruszenia Konstytucji, ustaw lub statutu dopuszcza się zarząd izby, wojewoda wzywa zarząd izby do zaprzestania naruszeń, a jeżeli wezwanie to nie odnosi skutku – występuje z wnioskiem do Ministra o odwołanie zarządu. W przypadku odwołania zarządu Minister wyznacza osobę, która do czasu wyboru zarządu

pełni jego funkcję.

4. Wybór nowego zarządu, o którym mowa w ust. 3, musi się odbyć na najbliższym walnym zgromadzeniu, które zwołuje Minister nie później niż w ciągu 3 miesięcy od wyznaczenia osoby pełniącej funkcję zarządu.

Art. 77

1. Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą lub zarządzeniem podjętymi przez organ izby w sprawie z zakresu administracji publicznej, może – po bezskutecznym wezwaniu do usunięcia naruszenia – zaskarżyć uchwałę lub zarządzenie do sądu administracyjnego.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli w sprawie orzekł już sąd administracyjny i skargę oddalił.
3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się również w sprawach indywidualnych rozstrzyganych w drodze decyzji administracyjnej.
4. W sprawie wezwania do usunięcia naruszenia stosuje się przepisy o terminach załatwiania spraw w postępowaniu administracyjnym.

Art. 78

Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do Krajowej Izby.

Rozdział 9

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 79

W ustawie z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. 1989 Nr 35, poz. 195 z późn. zm.) dokonuje się zmiany

tytułu ustawy na „Ustawę o stowarzyszeniach gospodarczych” oraz wprowadza się następujące zmiany:

- 1) Art. 1 otrzymuje następujące brzmienie:
„Przedsiębiorcy mogą zrzeszać się w stowarzyszenia gospodarcze działające na podstawie niniejszej ustawy i statutów.”.
- 2) Art. 2 otrzymuje następujące brzmienie:
„Stowarzyszenie gospodarcze jest organizacją reprezentującą interesy gospodarcze zrzeszonych w niej przedsiębiorców, w szczególności wobec organów władzy publicznej.”.
- 3) Art. 3 otrzymuje następujące brzmienie:
„Stowarzyszenia gospodarcze kształtują i upowszechniają zasady etyki w działalności gospodarczej, w szczególności opracowują i doskonalą normy rzetelnego postępowania w obrocie gospodarczym.”.
- 4) Art. 4 otrzymuje następujące brzmienie:
„1. Stowarzyszenie gospodarcze jest uprawnione do wyrażania opinii o projektach rozwiązań odnoszących się do funkcjonowania gospodarki oraz może uczestniczyć, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w tym zakresie.
2. Stowarzyszenie gospodarcze może dokonywać ocen wdrażania i funkcjonowania przepisów prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej.”.
- 5) W art. 5 ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:
„Stowarzyszenie gospodarcze określa samodzielnie w statucie zadania w granicach właściwości określonej w art. 2-4.”.

W art. 5 ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje następujące brzmienie:

„Stowarzyszenie gospodarcze w szczególności może:”.

W art. 5 ust. 2 pkt 6 otrzymuje następujące brzmienie:

„Informować o funkcjonowaniu przedsiębiorców oraz wyrażać opinie o stanie rozwoju gospodarczego na obszarze działania stowarzyszenia”.

W art. 5 ust. 2a otrzymuje następujące brzmienie:

„Stowarzyszenie gospodarcze, utworzone przez grupy producentów rolnych i ich związki oraz przedsiębiorców prowadzących działalność przetwórczą lub handlową w zakresie produktów lub grupy produktów w rozumieniu przepisów o grupach producentów rolnych i ich związkach, powinno działać na rzecz dostosowywania produkcji, przetwórstwa i handlu do wymogów rynku, w szczególności w zakresie ilości i jakości produktów”.

W art. 5 dokonuje się uchylecia ust. 3.

6) Art. 6 otrzymuje następujące brzmienie:

Właściwe organy administracji państwowej udzielają stowarzyszeniom gospodarczym informacji niezbędnych do wykonywania ich zadań statutowych.

7) W art. 7 ust. 1, 1b, 2, 3, 4, 5 i 6 otrzymują następujące brzmienie:

Ust. 1 „1. Stowarzyszenie gospodarcze może być utworzone, jeżeli taką inicjatywę podejmie co najmniej 50 przedsiębiorców, zwanych dalej „założycielami”, na obszarze działania tworzonego stowarzyszenia obejmującym obszar województwa. W wypadku gdy terytorialny zakres działania

stowarzyszenia będzie przekraczać obszar województwa, liczba założycieli powinna wynosić co najmniej 100.”.

Ust. 1b „1b. W razie utworzenia stowarzyszenia przez podmioty, o których mowa w art. 5 ust. 2a, liczba założycieli powinna wynosić odpowiednio 10 i 20.”.

Ust. 2 „2. W celu utworzenia stowarzyszenia gospodarczego założyciele uchwalają statut stowarzyszenia, potwierdzając jego przyjęcie przez złożenie na nim swoich podpisów.”.

Ust. 3 „3. Statut stowarzyszenia powinien określać w szczególności:

- 1) nazwę stowarzyszenia, siedzibę oraz zakres terytorialny działania stowarzyszenia;
- 2) podstawowe zadania stowarzyszenia oraz sposób i formy ich realizacji;
- 3) prawa i obowiązki członka stowarzyszenia;
- 4) sposób nabywania i utraty członkostwa stowarzyszenia;
- 5) organy stowarzyszenia i, z zastrzeżeniem ust. 5, zakres ich uprawnień, tryb ich wyboru i okres kadencji;
- 6) sposób ustalania wysokości składek i ich wpłaty oraz uzyskiwania innych środków finansowych na koszty utrzymania i działalności stowarzyszenia;
- 7) zasady dokonywania zmian statutu, rozwiązania stowarzyszenia i przeznaczenia jego majątku w razie likwidacji stowarzyszenia;
- 8) inne sprawy stosownie do potrzeb praktycznej działalności oraz wymagające określenia w statucie na podstawie niniejszej ustawy i innych przepisów prawa.”.

Ust. 4 „4. Statut stowarzyszenia nie może ograniczać

uprawnień przedsiębiorców do zrzeszania się w stowarzyszeniu gospodarczym.”.

Ust. 5 „5. Z zastrzeżeniem ust. 6, najwyższą władzą stowarzyszenia gospodarczego jest walne zgromadzenie członków stowarzyszenia; członkowie stowarzyszenia niebędący osobami fizycznymi są reprezentowani w walnym zgromadzeniu stowarzyszenia przez swoich przedstawicieli.”.

Ust. 6 „6. Statut stowarzyszenia gospodarczego może przewidywać zamiast walnego zgromadzenia członków stowarzyszenia zgromadzenie delegatów lub zastąpienie walnego zgromadzenia członków stowarzyszenia zgromadzeniem delegatów, jeżeli liczba członków stowarzyszenia przekroczy określoną w statucie liczbę. W takich przypadkach statut powinien określać także tryb wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji.”.

8) W art. 7¹ ust. 1 zdanie 1 i 2 otrzymują następujące brzmienie:

Ust. 1 „1. Stowarzyszenia gospodarcze mogą tworzyć terenowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną, zwane dalej „jednostkami organizacyjnymi”, jeżeli statut stowarzyszenia to przewiduje. W takim przypadku statut stowarzyszenia powinien ponadto określać:”.

Ust. 2 „2. Przez likwidację, o której mowa w ust. 1 pkt 2, rozumie się zakończenie bieżących interesów jednostki organizacyjnej, ściągnięcie wierzytelności i wykonanie zobowiązań. Majątek jednostki organizacyjnej pozostały po likwidacji przejmuje stowarzyszenie gospodarcze.”.

9) W art. 8 ust. 1 i 2 otrzymują następujące brzmienie:
„1. Stowarzyszenia gospodarcze oraz ich jednostki or-

ganizacyjne podlegają obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

2. Stowarzyszenia gospodarcze oraz ich jednostki organizacyjne uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.”

10) Art. 11 otrzymuje następujące brzmienie:

„1. Stowarzyszenia gospodarcze mogą na zasadzie dobrowolności zrzeszać się w Krajowym Stowarzyszeniu Gospodarczym. W Krajowym Stowarzyszeniu Gospodarczym mogą zrzeszać się również organizacje gospodarcze i społeczne, których przedmiotem działania jest wspieranie rozwoju gospodarczego.

2. Krajowe Stowarzyszenie Gospodarcze reprezentuje wspólne interesy gospodarcze zrzeszonych członków.

3. Siedzibą Krajowego Stowarzyszenia Gospodarczego jest miasto stołeczne Warszawa.

4. Do utworzenia Krajowego Stowarzyszenia Gospodarczego, jego statutu i władz, a także do postępowania rejestrowego przepisy art. 7 ust. 2–5 i art. 8 stosuje się odpowiednio.”

11) Dokonuje się uchylecia artykułu 12 i 12¹.

12) Art. 13 otrzymuje następujące brzmienie:

„1. W razie stwierdzenia, że działalność stowarzyszenia gospodarczego jest niezgodna z prawem lub statutem, minister właściwy ze względu na przedmiot działania stowarzyszenia lub wojewoda właściwy dla siedziby stowarzyszenia może wystąpić do właściwych organów stowarzyszenia o usunięcie tych nieprawidłowości w określonym terminie albo wystąpić do sądu o zastosowanie środków określonych w ust. 2.

2. Sąd na wniosek organu określonego w ust. 1 może:

- 1) udzielić upomnienia właściwym organom stowarzyszenia;
 - 2) uchylić niezgodną z prawem lub statutem uchwałę organów stowarzyszenia;
 - 3) rozwiązać stowarzyszenie, jeżeli jego działanie rażąco narusza prawo lub postanowienie statutu.
3. Stosowanie wobec stowarzyszenia gospodarczego środków określonych w ust. 2 należy do właściwego, ze względu na siedzibę stowarzyszenia, sądu rejestrowego.”.

13) Art. 14 otrzymuje następujące brzmienie:

„1. Majątek stowarzyszeń gospodarczych i jednostki organizacyjnej powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, z własnej działalności oraz z dochodów z majątku tych podmiotów.

2. Stowarzyszenia gospodarcze, o których mowa w ust. 1, mogą prowadzić działalność gospodarczą na zasadach ogólnych. Dochód z działalności gospodarczej stowarzyszenia służy realizacji celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między jej członków.

3. W razie rozwiązania stowarzyszeń, o których mowa w ust. 1, likwidator, powołany stosownie do ustaleń statutu, wykonuje postanowienia statutu dotyczące przeznaczenia majątku stowarzyszenia. W razie braku środków stowarzyszeń, koszty likwidacji pokrywa się ze środków ich członków.”.

14) W art. 15 uchyla się ust. 3.

Art. 80

W ustawie z 8 maja 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. 2013, poz. 594 z późn. zm.) dodaje się w art. 9 ust. 1a o następującym brzmieniu:

„1a. Gmina może zlecać wykonywanie zadań własnych, na podstawie porozumienia, izbie gospodarczej działającej na podstawie ustawy z dnia.....o izbach przemysłowo-handlowych (Dz.U.....) przekazując na ten cel wystarczające środki finansowe.”.

Art. 81

W ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1991 roku Nr 95, poz. 425 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 22 ust 2 pkt 2a) otrzymuje następujące brzmienie: „2a) podstawę programową kształcenia w zawodach, uwzględniając w szczególności ogólne cele i zadania kształcenia zawodowego, efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach, efekty kształcenia wspólne dla wszystkich zawodów, efekty kształcenia wspólne dla zawodów w ramach obszaru kształcenia oraz możliwość uzyskania dodatkowych kwalifikacji w ramach obszaru kształcenia, po konsultacji z Krajową Izbą Przemysłowo-Handlową;”.

2) w art. 22a ust. 6 otrzymuje następujące brzmienie: „6. Dyrektor przedszkola lub szkoły, po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku w danym przedszkolu lub danej szkole przedstawiony przez nauczyciela lub zespół nauczycieli program wychowania przedszkolnego lub programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3. Przedstawiciele izby gospodarczej, na obszarze której działa szkoła prowadząca kształcenie zawodowe, mają prawo wziąć udział, z głosem doradczym, w posiedzeniach rady pedagogicznej opiniującej programy nauczania wska-

zane w ust. 3 i zapoznać się programami wskazanymi w ust. 3 na 14 dni przed posiedzeniem właściwej rady pedagogicznej.”.

Art. 82

W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz.U. 1998 Nr 91, poz. 576 z późn. zm.) dodaje się w art. 8 ust. 1a o następującym brzmieniu:

„1a. Województwo może zlecać wykonywanie zadań własnych, na podstawie porozumienia, izbie przemysłowo-handlowej działającej na podstawie ustawy z dnia.....o przemysłowo-handlowych (Dz.U.....) przekazując na ten cel wystarczające środki finansowe.”.

Art. 83

W ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. 1998 Nr 91, poz. 578 z późn. zm.) dodaje się w art. 6 ust. 1a o następującym brzmieniu:

„1a. Powiat może zlecać wykonywanie zadań własnych, na podstawie porozumienia, izbie przemysłowo-handlowej działającej na podstawie ustawy z dnia.....o izbach przemysłowo-handlowych (Dz.U.....) przekazując na ten cel wystarczające środki finansowe.”.

Art. 84

W ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2015, poz. 584 z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) Art. 22a. 1. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa prowadzi pojedynczy punkt kontaktowy przy użyciu systemu telein-

formatycznego i jest administratorem danych jego użytkowników w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135 i 2281).

2) Uchyła się art. 22h.

3) W art. 23 ust. 2 otrzymuje następujące brzmienie:
„2. CEIDG prowadzi w systemie teleinformatycznym Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa.”

4) Art. 26a otrzymuje następujące brzmienie:
„Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa może żądać od organu gminy udostępnienia dokumentów związanych z wnioskami o wpis do CEIDG złożonymi w sposób określony w art. 26 ust. 2.”

5) W art. 33a ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:
„1. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa doręcza pisma, przedsiębiorcy wpisanemu do CEIDG, wyłącznie na adres do doręczeń podany we wpisie do CEIDG.”

6) W art. 34 ust. 2 zdanie pierwsze otrzymuje następujące brzmienie:

„2. Przedsiębiorca podlega wykreśleniu z CEIDG z urzędu, w drodze decyzji administracyjnej Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej, w przypadku:”

W art. 34 ust. 3 i 4 otrzymują następujące brzmienie:
„3. Organy administracji rządowej, które posiadają informacje o utracie uprawnień, o których mowa w ust. 2 pkt 4, są obowiązane do przekazywania ich Krajowej Izbie Przemysłowo-Handlowej za pośrednictwem formularza dostępnego na stronie internetowej CEIDG, niezwłocznie,

nie później niż w terminie 3 dni roboczych od otrzymania informacji.

4. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa na potrzeby prowadzonego postępowania korzysta z danych zawartych w rejestrze PESEL.”

7) W art. 35 ustępy 1-3 otrzymują następujące brzmienie:
„1. W przypadku, gdy wpis zawiera dane niezgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa wzywa przedsiębiorcę do dokonania odpowiedniej zmiany wpisu w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

1a. W przypadku powzięcia przez Krajową Izbę Przemysłowo-Handlową informacji o braku tytułu prawnego do nieruchomości wskazanej we wpisie do CEIDG, której adres określono zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 5, Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa wzywa przedsiębiorcę do przedstawienia tytułu prawnego do nieruchomości, o którym mowa w art. 16a ust. 1, lub dokonania odpowiedniej zmiany wpisu w tym zakresie, w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania.

2. Jeżeli, mimo wezwania, o którym mowa w ust. 1, przedsiębiorca nie dokona odpowiedniej zmiany swojego wpisu, Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa może wykreślić, w drodze decyzji administracyjnej, przedsiębiorcę z CEIDG.

2a. Jeżeli mimo wezwania, o którym mowa w ust. 1a, przedsiębiorca nie przedstawi tytułu prawnego do nieruchomości, o którym mowa w art. 16a ust. 1, lub nie dokona zmiany swojego wpisu w zakresie adresu, o którym mowa w art. 25 ust. 1 pkt 5, Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa wykreśli, w drodze decyzji administracyjnej, przedsiębiorcę z CEIDG.

2b. Na wniosek osoby, której dane adresowe zostały dopisane do CEIDG bez tytułu prawnego do nieruchomości,

której adres dotyczy, po dokonaniu wykreślenia, o którym mowa w ust. 2a, dane te nie są publikowane w CEIDG.

3. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa z urzędu, w formie postanowienia, sprostuje wpis zawierający oczywiste błędy, niezgodności z treścią wniosku przedsiębiorcy lub stanem faktycznym wynikającym z innych rejestrów publicznych.”.

8) Art. 36 otrzymuje następujące brzmienie:

„Art. 36. Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa jest obowiązana do przekazania drogą elektroniczną, niezwłocznie, nie później niż następnego dnia roboczego, informacji o wykreśleniu przedsiębiorcy z CEIDG oraz o sprostowaniu wpisu w CEIDG przedsiębiorcy, którego wpis dotyczy, właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego, do Głównego Urzędu Statystycznego, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz do organów, o których mowa w art. 37 ust. 5.”.

9) W art. 36a w ust. 1 pkt 1) otrzymuje następujące brzmienie:

„1) Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa, w przypadku wykreślenia tego wpisu na podstawie art. 34 ust. 2 i 5 oraz art. 35 ust. 2 i 2a;”.

10) W art. 38 w ust. 2a pkt. 2) otrzymuje następujące brzmienie:

„2) potwierdzanie danych osobowych przedsiębiorcy wpisanego do CEIDG, po uprzednim zawarciu z Krajową Izbą Przemysłowo-Handlową umowy określającej co najmniej zakres potwierdzanych danych i warunki techniczne ich potwierdzania.”.

11) W art. 38 w ust. 2a pkt. 4b) otrzymuje następujące

brzmienie:

„4b. Przedsiębiorca może zwrócić się do Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej o potwierdzenie wydruku, o którym mowa w ust. 4 lub 4a, celem poświadczenia przez apostille.”.

12) W art. 39 ust. 2 otrzymuje następujące brzmienie:

„2. Dane CEIDG mogą być nieodpłatnie udostępniane, w sposób inny niż określony w art. 38 ust. 2, po uprzednim ustaleniu z Krajową Izbą Przemysłowo-Handlową warunków udostępniania tych danych.”.

Art. 85

W ustawie z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2015 roku poz. 1240 z późn. zm.) w art. 24 ust. 1 otrzymuje następujące brzmienie:

„1. Stronę pracodawców w Radzie reprezentują przedstawiciele reprezentatywnych organizacji pracodawców oraz przedstawiciele Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej w liczbie 3.”.

Rozdział 10

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 86

1. Minister w drodze rozporządzenia ustala termin pierwszych wyborów walnych zgromadzeń izb, wyznaczając ich datę na dzień wolny od pracy przypadający najpóźniej w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. W rozporządzeniu określa się również terminarz dokonywania poszczególnych czynności związanych z przeprowadzeniem wyborów.

2. Tryb przeprowadzenia wyborów, o których mowa w ust. 1, ustala Minister.
3. Okręgowe komisje wyborcze powołuje uchwałą Państwowa Komisja Wyborcza. Terenem działania okręgowej komisji wyborczej jest terytorium okręgu jednej izby. Na sekretarzy okręgowych komisji wyborczych powoływani są urzędnicy Krajowego Biura Wyborczego oraz jego delegatur. Okręgowe komisje wyborcze powołują obwodowe komisje wyborcze, po jednej na terenie każdej gminy. W przypadku miast powyżej 50 000 mieszkańców można powołać więcej niż jedną obwodową komisję wyborczą.
4. Okręgowe komisje wyborcze przekazują protokoły wyborcze do Państwowej Komisji Wyborczej, która ogłasza zbiorcze wyniki wyborów.
5. Wójt, burmistrz, prezydent miasta zapewnia obsługę i techniczno-maturalne warunki pracy okręgowych i obwodowych komisji wyborczych, jako zadanie zlecone gminie.
6. Wydatki związane z przeprowadzeniem wyborów, w tym na zadania zlecone gminie, oraz środki materialno-finansowe na podjęcie działalności izb zapewnia Minister, w wysokości określonej w ustawie budżetowej na ten cel w danym roku.
7. Pierwsze posiedzenie zgromadzenia izby zwołuje Minister w terminie 30 dni od stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności wyborów do izb. Obradom pierwszego posiedzenia przewodniczy senior izby, którym jest najstarsza wiekiem osoba wybrana do walnego zgromadzenia.

Art. 87

1. Powołuje się rządowego pełnomocnika do sprawy utworzenia samorządu gospodarczego działającego przy Ministrze na okres pięciu lat od momentu wejścia w życie ustawy.
2. Pełnomocnik realizuje w szczególności następujące zadania:

- 1) prowadzi akcję informacyjną mającą na celu upowszechnienie idei samorządu gospodarczego oraz reguł odnoszących się do jego zadań i organizacji;
- 2) opiniuje projekty aktów prawnych przygotowywanych w związku z wprowadzeniem w życie przepisów niniejszej ustawy;
- 3) wspiera merytorycznie tworzenie izb oraz Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej;
- 4) prowadzi analizy i badania odnoszące się do funkcjonowania izb i Krajowej Przemysłowo-Handlowej oraz przygotowuje rekomendacje zmian prawnych odnoszących się do funkcjonowania samorządu gospodarczego.

Art. 88

Krajowa Izba Gospodarcza działająca na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz.U. 1989 Nr 35 poz. 195 z późn. zm.) zostaje włączona do Krajowej Izby Przemysłowo-Handlowej, która przejmuje wszelkie sprawy, zobowiązania i majątek dotychczasowej Krajowej Izby Gospodarczej.

Art. 89

Krajowa Izba Przemysłowo-Handlowa przejmuje obowiązki pojedynczego punktu kontaktowego oraz Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej funkcjonujących na podstawie ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. 2015, poz. 584 z późn. zm.) 1 rok po jej utworzeniu.

Art. 90

Niniejsza ustawa wchodzi w życie po roku od momentu jej ogłoszenia.

Załącznik nr 1**Wykaz okręgowych izb przemysłowo-handlowych**

1. Izba Przemysłowo-Handlowa w Białej Podlaskiej
2. Izba Przemysłowo-Handlowa w Bielsku Białej
3. Izba Przemysłowo-Handlowa w Chełmie
4. Izba Przemysłowo-Handlowa w Ciechanowie
5. Izba Przemysłowo-Handlowa w Gdańsku
6. Izba Przemysłowo-Handlowa w Gorzowie Wielkopolskim
7. Izba Przemysłowo-Handlowa w Jeleniej Górze
8. Izba Przemysłowo-Handlowa w Katowicach
9. Izba Przemysłowo-Handlowa w Kielcach
10. Izba Przemysłowo-Handlowa w Koninie
11. Izba Przemysłowo-Handlowa w Koszalinie
12. Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie
13. Izba Przemysłowo-Handlowa w Krośnie
14. Izba Przemysłowo-Handlowa w Legnicy
15. Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie
16. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łodzi
17. Izba Przemysłowo-Handlowa w Olsztynie
18. Izba Przemysłowo-Handlowa w Opolu
19. Izba Przemysłowo-Handlowa w Ostrołęce
20. Izba Przemysłowo-Handlowa w Pile
21. Izba Przemysłowo-Handlowa w Piotrkowie Trybunalskim
22. Izba Przemysłowo-Handlowa w Płocku
23. Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu
24. Izba Przemysłowo-Handlowa w Radomiu
25. Izba Przemysłowo-Handlowa w Rzeszowie
26. Izba Przemysłowo-Handlowa w Suwałkach
27. Izba Przemysłowo-Handlowa w Szczecinie
28. Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnobrzegu
29. Izba Przemysłowo-Handlowa w Białymstoku

30. Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy
31. Izba Przemysłowo-Handlowa w Częstochowie
32. Izba Przemysłowo-Handlowa w Elblągu
33. Izba Przemysłowo-Handlowa w Kaliszu
34. Izba Przemysłowo-Handlowa w Lesznie
35. Izba Przemysłowo-Handlowa w Łomży
36. Izba Przemysłowo-Handlowa w Nowym Sączu
37. Izba Przemysłowo-Handlowa w Przemyśle
38. Izba Przemysłowo-Handlowa w Siedlcach
39. Izba Przemysłowo-Handlowa w Sieradzu
40. Izba Przemysłowo-Handlowa w Skierniewicach
41. Izba Przemysłowo-Handlowa w Słupsku
42. Izba Przemysłowo-Handlowa w Tarnowie
43. Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu
44. Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie
45. Izba Przemysłowo-Handlowa w Wałbrzychu
46. Izba Przemysłowo-Handlowa we Włocławku
47. Izba Przemysłowo-Handlowa we Wrocławiu
48. Izba Przemysłowo-Handlowa w Zamościu
49. Izba Przemysłowo-Handlowa w Zielonej Górze
50. Stołeczna Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie

Bibliografia

Archiwalia

Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1630.

Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1638.

Archiwum Państwowe w Poznaniu, Zespół Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu, sygn. 1699.

Akty prawne

Code de commerce (Kodeks handlowy), <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idArticle=LEGIARTI000023160647&idSectionTA=LEGISCTA000006178961&cidTexte=LEGITEXT000005634379&dateTexte=20120110>, z dnia 15.12.2011 r.

Décret n° 2010-1463 du 1er décembre 2010 mettant en œuvre la réforme du réseau des chambres de commerce et d'industrie NOR: EFII1027014D – Rozporządzenie nr 2010-1463 z 1 grudnia 2010 wprowadzające w życie reformę sieci izb przemysłowo-handlowych.

Décret n° 2011-2068 du 30 décembre 2011 relatif aux modalités de répartition entre les chambres de commerce et d'industrie de région de la taxe additionnelle à la cotisation sur la valeur ajoutée des entreprises

<http://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2011/12/30/>

EFIE1132175D/jo/texte; <http://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2011/12/30/2011-2068/jo/texte>.

LOI no 2010-853 du 23 juillet 2010 relative aux réseaux consulaires, au commerce, à l'artisanat et aux services (1), NOR : *ECEX0913300L*, 24 juillet 2010, JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE, Texte 17 sur 169, z dnia 15.12.2011 r.

Industrie – und Handelskammer – Wahlordnung zu Kiel v. 26. August 2003.

Wahlordnung der Industrie – und Handelskammer Hannover v. 4. Dezember 2006.

Wahlordnung der Industrie – und Handelskammer Frankfurt a. Main v. 26. November 1957.

Ustawa z dnia 10 marca 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta RP z 15 lipca 1927 r. Dz. U. nr 26, poz. 203.

Ustawa z dnia 24 marca 1933 r. w sprawie zmiany i uzupełnień rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. nr 25, poz. 210.

Ustawa z dnia 10 marca 1934 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. nr 26, poz. 203.

Ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej. Dz.U. 1946 nr 3, poz. 17.

Ustawa z dnia 2 czerwca 1947 r. o zwalczaniu drożyzny i nadmiernych zysków w obrocie handlowym. Dz.U. 1947 nr 43, poz. 218.

Ustawa z dnia 2 czerwca 1947 r. o zezwoleniach na prowadzenie przedsiębiorstw handlowych i zawodowe wykonywanie czynności handlowych. Dz.U. 1947 nr 43, poz. 220.

Ustawa z dnia 7 marca 1950 r. o Centralnym Urzędzie

Drobnej Wytwórczości Dz.U. 1950 nr 10, poz. 104.

Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. wprowadza z dniem 1 stycznia 2001 r. Krajowy Rejestr Sądowy. Dz. U 1997 nr 21, poz. 769.

Rozporządzenie Ministra Handlu z 26 lutego 1850 r. pod nazwą: „Tymczasowe prawo względem ustanowienia izb handlowych i przemysłowych”. Zatwierdzone przez Najjaśniejszego Pana w dniu 18 marca 1850 r. Źródło: „Powszechny Dziennik Praw Krajowych i Rządowych” 1850, cz. V, Ustawa nr 168, Lwów 1853.

Rozporządzenie ministra b. dzielnicy pruskiej z dnia 25 listopada 1919 r. w przedmiocie izb przemysłowo-handlowych w byłej dzielnicy pruskiej. Tygodnik Urzędowy Ministra b. dzielnicy pruskiej nr 67 z 1919 r.

Rozporządzenie Prezydenta RP z 15 lipca 1927 r. o izbach przemysłowo-handlowych. Dz. U. RP nr 67, poz. 591.

Zarządzenie przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 28 kwietnia 1950 roku w sprawie likwidacji izb przemysłowo-handlowych. Monitor Polski 1950 nr A-56, poz. 645.

Zarządzenie prezesa Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości z dnia 11 maja 1950 r. w sprawie powołania Komisji Likwidacyjnej oraz likwidatorów izb. Monitor Polski nr A 56, poz. 645.

Opracowania

Adamczyk A., Pastuszka S., *Konstytucje polskie w rozwoju dziejowym 1791-1982*, Warszawa 1985.

Antkowiak P., *Samorząd zawodowy w Polsce*, Warszawa-Poznań 2012.

Antkowiak P., *Teoretyczne i praktyczne aspekty tworzenia partnerstwa lokalnego jako nowej metody zarządzania pu-*

blicznego, [w:] *Subregionalny Katalog Zmian Gospodarczych i Mechanizmów Zaradczych. Region północno-wschodniej Wielkopolski*, pod red. P. Antkowiaka, Poznań 2013.

Barański M., Kantyka S., Kubas S., Kuś M., *Samorząd terytorialny i wspólnoty lokalne*, Warszawa 2007.

Bernardin J. F., *A quoi ser tune chamber de commerce et d'industrie ?*, L'Archipel, 2004, s. 76-80.

Bigo T., *Związki publiczno-prawne w świetle ustawodawstwa polskiego*, Warszawa 1928.

Bundesgesetz zur vorläufigen Regelung des Rechts der Industrie-und Handelskammern von 18. December 1956, [w:] *Deutscher Industrie-u.Handelstag – DIHT*, Oktober 2000.

Cyganek S., *Izby Przemysłowo-Handlowe w Polsce i w Niemczech*, Poznań 2004.

Cyganek S., *Izby przemysłowo-handlowe w Republice Federalnej Niemiec*, [w:] *Obywatelski projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2007.

Dualny system kształcenia zawodowego w Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej w Poznaniu, http://www.irpoznan.com.pl/imgs/Dualny_system_ksztalcenia_w_WIR_w_Poznaniu.pdf, 24.08.2016 r.

Francuskie Izby Handlowe i Przemysłowe – prezentacja ogólna, [w:] *Izby przemysłowo – handlowe instrumentem rozwoju gospodarczego państwa*, materiały z konferencji zorganizowanej przez Krajową Izbę Gospodarczą oraz Izbę Przemysłowo-Handlową w Grenoble przy wsparciu finansowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych Francji, Warszawa 15 lutego 2002 r.

Grełowski Z., *Samorząd specjalny, gospodarczy, zawodowy, wyznaniowy według obowiązujących ustaw w Polsce*, Katowice 1947.

Gruber E., Mandl I., Oberholzner T., *Learning at the*

workplace, (w:) *Modernising Vocational Education and Training – Fourth report on vocational training research in Europe: background report Vol. 2*, Luksemburg 2009, http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3050_II_en.pdf, 24.08.2016 r.

Grzelak M., *Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu jako forma samorządu gospodarczego* (maszynopis pracy doktor-skiej), Poznań 1995.

Hausner J., Długosz D., *Tezy w sprawie zawodów zaufania publicznego*, [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, pod. red. S. Legat, M. Lipińskiego, Warszawa 2002.

Hubert J., *Samorząd gospodarczy. Skrypt z wykładów w roku akademickim 1925/26*, Poznań 1926.

Izby przemysłowo-handlowe na ziemiach polskich, [w:] *Krajowa Izba Gospodarcza (Polish Chamber of Commerce)*, Warszawa 2002.

Izdebski H., *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, Warszawa 2009.

Janicka D., *Ustrój administracji nowożytnej w Europie – zarys wykładu*, Toruń 2002.

Jaworski W. L., *Czy mamy samorząd?*, „Dzień Polski” z 21.02.1928.

Jeżewski J., *We Francji*, [w:] *Samorząd terytorialny i administracja w wybranych krajach. Gmina w państwach Europy Zachodniej*, pod. red. J. Jeżewskiego, Wrocław 1999.

Kmieciak R., *Asymetria w rozwoju samorząd zawodowego i gospodarczego w Polsce*, [w:] *Spór o samorząd gospodarczy w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2005.

Kmieciak R., *Samorząd zawodowy*, [w:] *Encyklopedia politologii, t. 2 Ustroje państwowe*, pod red. W. Skrzydły i M. Chmaja, Zakamycze 2000.

Kmieciak R., *Samorząd zawodowy i gospodarczy w Polsce*

po 1989 roku, „Przegląd Politologiczny” 2011, nr 4.

Kmieciak R., *Ustrój i zadania samorządu zawodowego*, [w:] *Samorząd w Polsce – istota, formy, zadania*, red. S. Wykrętowicz, Poznań 2008.

Kmieciak R., Antkowiak P., Walkowiak K., *Samorząd gospodarczy i zawodowy w systemie politycznym Polski*, Warszawa 2012.

Kołomycew A., *Partnerstwa międzysektorowe na poziomie lokalnym. Uwarunkowania rozwoju Lokalnych Grup Działania w województwie podkarpackim*, [w:] *Polska i Europa wobec wyzwań współczesnego świata. Doświadczenia i perspektywy rozwoju samorządu terytorialnego i zawodowego*, pod red. P. Antkowiaka, Toruń 2014.

Kuciński J., *Izby Przemysłowo-Handlowe na ziemiach polskich (1809-1919)*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, t. X, 1973.

Kumaniecki K. W., *Centralizm i decentralizacja*, [w:] *Ankieta o konstytucji*, pod red. W. L. Jaworskiego, Kraków 1924.

Kumaniecki K. W., Wasiutyński B., Panejko J., *Polskie prawo administracyjne w zarysie*, Kraków 1929.

Lemiszowska A., *Spółeczna misja samorządu zawodowego*, [w:] *Wartości i interesy a społeczeństwo obywatelskie*, M. Kwiatkowski (red.), „Rocznik Lubuski” Tom XXIX, cz. I 2003.

Leoński Z., *Samorząd terytorialny w RP*, Warszawa 1998.

Luck A., *Kształcenie i szkolenie zawodowe w Polsce – raport krajowy 2013*, Warszawa 2013.

Miklaszewski S., *Ku dalszej organizacji samorządu gospodarczego w Polsce* (referat wygłoszony na I Zjeździe Samorządu Gospodarczego Rzeczypospolitej – Warszawa 26.04.1932 r.), Warszawa 1932.

Panejko J., *Geneza i podstawy samorządu europejskiego*, Paryż 1926.

Puaux P., *Les Chambres de commerce et d'industrie*, Paris

1998.

Pietkiewicz Z., *Samorząd gospodarczy w Polsce*, Poznań 1930.

Pietrzyk I., *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, Warszawa 2002.

Polakowski D., *Strategia rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym w oparciu o partycypację społeczną*, [w:] *Partnerstwo lokalne jako strategia rozwiązywania problemów społecznych*, pod red. A. Frączkiewicz-Wronki, Katowice 2012.

Rabska T., *Podstawowe pojęcia organizacji administracji*, [w:] *System prawa administracyjnego*, t. 1, Ossolineum 1997.

Robakowski K., Żurowski M., *Materiały źródłowe do historii Polski Ludowej*, Poznań 1982.

Sadowska E., *Brytyjski samorząd lokalny po 1945 roku*, Kraków 2014.

Wachholz W. Sz., *Istota i prawo związków publicznych. Publiczne osoby związkowe*, Warszawa 1928.

Wacławik W., *Dobrowolny samorząd – co to znaczy*, „Nowe Życie Gospodarcze” nr 31 z 30.07.2000 r.

Walkowiak K., *Działania izb przemysłowo-handlowych na rzecz rozwoju innowacyjności polskich przedsiębiorstw*, „Przegląd Politologiczny” 2011.

Walkowiak K., *Geneza i rozwój francuskich izb handlu i przemysłu*, [w:] *Decentralizacja jako fundament demokracji obywatelskiej*, pod red. R. Kmiecika, Poznań 2016.

Walkowiak K., *Izby przemysłowo-handlowe a kształcenie kadr zawodowych dla gospodarki polskiej*, [w:] *Być albo nie być dla Polski? Obywatelski projekt ustawy o izbach przemysłowo-handlowych w Polsce*, pod red. S. Wykrętowicza, Poznań 2012.

Waschko S., *Samorząd gospodarczy w Polsce. Odbitka z bilansu gospodarczego dziesięciolecia Polski odrodzonej*, t. II,

Poznań 1929.

Zarzycki A., *Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa. Tradycja i współczesność (1851-2001)*, Poznań 2001.